

AZ ORSZÁG- GYŰLÉS TANÁCS- KOZÁSA

1961 OKTÓBER 7-13

AZ ORSZÁGGYŰLÉS TANÁCSKOZÁSA

1961. október 7—13.

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ
1961

A MÁSODIK ÖTÉVES TERV HELYES GAZDASÁGPOLITIKÁNK
TÖRETLEN FOLYTATÁSA*Ajtai Miklós beszámolója*

Tisztelt Országgyűlés!

A második öt éves népgazdaságfejlesztési tervről szóló törvényjavaslat töretlen folytatása a párt és a kormány azon helyes, és ma már eredményeiben is megítélhető gazdaságpolitikájának, amelyet a hároméves terv tartalmazott, és amelynek kézzelfogható eredményeiről ma már beszámolhatunk.

Természetes, hogy az új öt éves terv új fejlődési szinteket, magasabb célokat, és minőségében is új feladatokat állít elénk a gazdasági élet fejlesztésében, de az új feladatok is a bevált gazdaságpolitika töretlen folytatását képezik. *A gazdasági életnek ez a töretlen, ingadozásoktól mentes vonalvezetése a fejlődés egyik lényeges tartaléka, átgondolt, előrelátó vezetést tesz lehetővé, és biztosítja, hogy a végrehajtás megszervezésében kapkodásmentes, magas hatékonyságú munkára rendezkedhünk be.*

A hároméves tervet nemcsak teljesítettük, de egy sor, népgazdaságilag legjelentősebb előirányzatában — lényegesen meggyorsítva a fejlődés ütemét — túl is teljesítettük. Ezt a túlteljesítést a helyes gazdaságpolitika, dolgozó népünk alkotó kezdeményezésének kibontakozása, az egyének és kollektívák jobb munkája, a tartalékok feltárása tette lehetővé.

A hároméves tervben az ipari termelés a tervezett 22 százalékhelyett 39 százalékkal nőtt, a lakosság fogyasztása a tervezett 11 százalékkal szemben 19 százalékkal emelkedett, és terven felül 23 milliárd forint beruházást valósítottunk meg. A kitűzött gazdaságpolitikai céloknak megfelelően javult a terme-

lés szerkezete, alkalmazkodva népgazdaságunk konkrét adottságaihoz.

A gazdasági fejlődés eredményei és a párt egész politikájának átütő sikereként következett be a hároméves tervidőszak végére a mezőgazdaságban végbement nagy jelentőségű fordulat, dolgozó parasztságunk a termelés szocialista formáját választotta, a mezőgazdaságban is uralkodóvá váltak a szocialista termelési viszonyok. Ezt a változást, ezt a sikert teljes joggal nyilváníthatjuk társadalmunk, népgazdaságunk életében bekövetkezett történelmi jelentőségű változásnak.

Amikor a helyes gazdaságpolitika nyomán elért jelentős sikereket értékeljük, helyes a végrehajtás során tapasztalt nehézségekről, hibákról is szólnunk, mert ezek világos felismerése szükséges ahhoz, hogy a második ötéves terv végrehajtásakor mindezeket elkerüljük.

Ismeretes, hogy az utóbbi években sokat foglalkoztunk a beruházások problémáival, azzal, hogy felszámoljuk a szétforgácsoltságot, meggyorsítjuk építkezéseinket, csökkentjük a beruházások költségeit. A hároméves terv alatt elhatározásaink a gyakorlatban hoztak ugyan eredményt, de a fejlődés nem volt kielégítő. A hároméves terv második felében a terven felül keletkező tartalékokat némileg túlbecsülve, a fogyasztást és felhalmozást együttesen gyorsabban növeltük, mint ahogyan a nemzeti jövedelem emelkedett. Ez többek között azt idézte elő, hogy beruházásainkat anyagilag nem tudtuk olyan mértékben megalapozni, ahogyan a gyors építési ütem és a gazdaságosság azt indokolta. E tapasztalat az egyik oka annak, hogy az előterjesztett ötéves tervben a beruházások összegét valamelyest alacsonyabban javasoljuk megállapítani, mint ahogyan azt — erre az időszakra — korábban terveztük. Ezt a megfontolást már az 1961-es tervben érvényesítettük, aminek eredményei — a beruházási munka jobb anyagi megalapozása — a gyakorlatban máris felmérhetők.

A helyes gazdaságpolitikai irányvonalhoz képest nem megfelelő módon alakultak népgazdaságunkban az utóbbi másfél évben a készletek. Az anyagok, félkész- és késztermékek egyaránt olyan mértékben emelkedtek, ami a zavartalan termeléshez

már nem szükséges, és feleslegesen köt le értékeket. Helyes ezt a jelenséget felismerve megszüntetését előirányozni, mindenekelőtt úgy, hogy a következő időszak megalapozásához a készletek felhasználását a tervekben tekintetbe vesszük.

Tisztelt Országgyűlés!

A második ötéves tervről szóló törvényjavaslatot a Magyar Szocialista Munkáspárt vezetésével a hároméves terv időszakában elért eredményekre, az ez időszakban szerzett tapasztalatokra építettük.

A második ötéves tervről szóló javaslat megfelel azoknak az irányelveknek, amelyeket a Magyar Szocialista Munkáspárt VII. kongresszusa elfogadott. Az irányelvek számszerű előirányzatai mindenekelőtt azért módosultak, mert gazdasági fejlődésük tapasztalatai lehetővé tették az előirányzatok emelését, a fejlődés ütemének gyorsítását.

A nemzeti jövedelem növekedésének magasabb előirányzatát főként az ipari termelés gyorsabb ütemére alapozzuk.

Az előirányzatok szerint a nemzeti jövedelem 36 százalékkal emelkedik. A nemzeti jövedelem termelésének belső arányai-ban is kifejezésre jut a hazánkban végbement társadalmi átalakulás.

A nemzeti jövedelem termelésének egészében a szocialista szektor 1959-ben 77,5 százalékot képviselt, 1960-ban megközelítette a 88 százalékot, a terv számításai szerint 1965-ben a szocialista szektor a nemzeti jövedelemnek mintegy 98 százalékát fogja adni. Ebben a nagyarányú változásban is tükröződik tervünk alapkérdése: a szocializmus alapjainak lerakása, az áttérés a fejlett szocialista társadalom felépítésére.

Nemzeti jövedelmünk felhasználását jellemzi, hogy a felhalmozás gyorsabban növekszik, mint a fogyasztás, megnő a felhalmozás súlya.

A fogyasztás is megfelelő mértékben növekszik. Ezt bizonyítja az, hogy az áruforgalom 23 százalékkal, és erre alapozva az életszínvonal, a reáljövedelem 16—17 százalékkal emelkedik. A reáljövedelmek növekedését a számítások szerint az éves tervekben úgy kell előirányozni, hogy az ötéves terv első éveiben lassúbb, második felében gyorsabb legyen a növekedési ütem.

Mind a tervezésnél, mind a végrehajtásnál a cél a magyar dolgozó nép életszínvonalának állandó emelése s azt kell szem előtt tartanunk, hogy az életszínvonal emelkedése perspektívában, 1965 után is megalapozott legyen. Ez csak úgy lehetséges, ha a nemzeti jövedelemből a szocialista fejlődés ütemének megfelelő hányadot biztosítunk felhalmozásra, beruházásokra. E területen pótolnivalónk is van, mert korábban több éven át viszonylag alacsony volt a beruházások színvonala.

A felhalmozást, mindenekelőtt a beruházásokat természetesen csak olyan mértékben lehet növelni, hogy az életszínvonal állandó emelkedése biztosítható legyen. Az életszínvonal folyamatos emelkedését, párhuzamosan a felhalmozás gyorsabb növelésével, a terv reálisan alapozza meg.

A gazdasági fejlődésben, a nemzeti jövedelem termelésében egyre növekvő súlyt képviselő szocialista iparunk öt év alatt 48—50 százalékkal növeli termelését, ami megfelel mintegy 8,5 százalékos évi növekedési ütemnek. Iparunk szerkezetében előirányzott változások egyrészt az ipari fejlődés általános gazdasági törvényeiből, másrészt népgazdaságunk sajátosságaiból. nyersanyaghelyzetünk, külkereskedelmünk, a mezőgazdaság szocialista átszervezésének aktuális problémáiból fakadnak.

A termelési eszközök termelése megelőzi az ipar egészének, és ezen belül különösen a fogyasztási cikkek termelésének növekedését. A szocialista ipar termelésében az ötéves terv időszakában megnő a vegyipar, a gépipar és a villamosenergia-ipar súlya. Az ipar fő ágazatainak ilyen strukturális eltolódása a fejlődés általános követelményeiből adódik. Népgazdaságunk méretei és adottságai azt indokolják, hogy a nemzetközi munkamegosztásba intenzíven bekapcsolódva szűkítsük gyártott termékeink számát, emeljük az egyes gyártott termékek mennyiségét, szérianagyságát, s termelésünk összetételét úgy határozzuk meg, hogy az adottságainknak legkedvezőbb legyen.

Termelésünk szerkezetének kedvező alakításához nagy és egyre fejlődő lehetőséget biztosít részünkre a szocialista munkamegosztás, a szocialista országokkal való gazdasági kapcsolataink elmélyítése, a kapcsolatok előnyeinek bátor kihasználása.

A nemzetközi kapcsolatok új, szocialista formája eddig is kedvezően befolyásolta fejlődésünket, mindenkor biztos alapot jelentett, hozzájárult előrehaladásunk gyorsításához. Mindenkor, a legnehezebb helyzetben különösen, éreztük a Szovjetunió, a szocialista országok nagy családjának segítségét, önzetlen támogatását, a felénk nyúló segítő kezét. Az a célunk, hogy népgazdaságunk adottságaiból kiindulva a fejlesztés, a struktúra alakulása javítsa az ország nyersanyaghelyzetét. Előtérbe helyezzük a kevésbé anyagigényes, magas szaktudást követelő ágazatok és termékek fejlesztését. Terveinkben elsősorban olyan cikkek szerepelnek, melyeket a nemzetközi munkamegosztásba egyre intenzívebben bekapcsolódva korszerű technikával és technológiával gazdaságosan, megfelelő nagyságú szériában tudunk előállítani.

A vegyipar szerkezetében jellemzően alakul azon termékek termelése, amelyek megfelelnek a törvényben lefektetett elveknek: „Az ipar termelőerőit a viszonylag kevésbé anyagigényes, magas képesítésű munkát követelő, korszerű, keresett gyártmányok gazdaságos előállítására kell összpontosítani.” Így, míg a vegyipar termelése 75 százalékkal emelkedik — meghaladva az ipar egészének növekedését —, a vegyiparon belül a gyógyszeripar termelése ennél is gyorsabban, 100 százalékkal nő.

A gépipar egészéből 1960-ban a műszeripar termelése 5,2 százalékkal részesedett, ez a részarány 1965-ben a tervek szerint 7,6 százalékra emelkedik. Ugyanezen idő alatt a híradástechnika részaránya 9,9 százalékról 11,5 százalékra nő. A szerszámgépiparé 7 százalékról 7,8 százalékra, míg például a hajóipar részesedése ugyanebben az időszakban — bár termelése növekszik — 5,7 százalékról 4,2 százalékra csökken. A műszeripar és a híradástechnika gyors növelése két okból is kedvezően hat ki fejlődésünkre. *Egyrészt* mindkét iparágra jellemző, hogy viszonylag kevés nyersanyagból nagy értékű, magas képzettséget igénylő termékeket állít elő, és a magyar kutatók, mérnökök, szakmunkások biztosítani tudják a fejlődést, a nemzetközi versenyben való helytállást. *Másrészt* előnyös ezen iparágak gyors fejlődése azért is, mert az ötéves tervben fokozatosan kibontakozik ipa-

runkban az automatizálás, s éppen ezek az iparágak jelentős szerepet töltenek be ennek megalapozásában.

Az általános gazdaságpolitikai célkitűzéseknek megfelelően változik *élelmiszeriparunk* szerkezete is. Az élelmiszeripar termelésében az ötéves tervben nagymértékben megnő a konzervipar és a hűtőipar százalékos részesedése. Ezzel egyrészt elérjük, hogy jó minőségű mezőgazdasági termékeinket magasabb értékű termékekké dolgozzuk fel, másrészt olyan iparágakat fejlesztünk, amelyek exportunkban is jelentősek, és amelyekre a távolabbi perspektívában, 1965 után is egyre nagyobb szerep vár kivitelünk növelésében.

A második ötéves tervben uralkodó gondolatként vonul végig a modern technika, az új technológia bevezetése, a gyártmányok korszerűségének növelése, egész tevékenységünket átfogó célkitűzés: a műszaki fejlesztés meggyorsítása.

A *műszaki fejlesztés* szempontjából meghatározó jelentőségű az *energiaellátás* és az energiaellátás szerkezete. A tervidőszak alatt az ország energiaellátása szerkezetileg lényegesen megváltozik. Bár a széntermelés és felhasználás növekszik, az összes felhasznált energiából a szén részesedése 1960—1965 között 74 százalékról közel 66 százalékra csökken. A kőolaj és termékeinek súlya 19,2 százalékról 22 százalék fölé emelkedik. Leginkább a földgáz felhasználása növekszik. A földgáz részesedése az összes felhasznált energiából nem egészen 2 százalékról 1965-re 7,6 százalékra nő. Ezzel energiaellátásunk a magasabb hatásfokú és gazdaságosabban felhasználható modern tüzelő- és hajtóanyagok irányába tolódik el. Saját kőolaj- és földgáztermelésünk növekedésén kívül erre alapot biztosít a megépülő „Barátság” kőolajvezeték, amelyen a Szovjetunióból fogunk nyersolajat importálni. Ugyanakkor növeljük a baráti országokban gazdaságosan előállított villamos energia importját, kiépül a hazánkat a Szovjetunióval összekötő 220 kilovoltos új távvezeték.

Mindezek-eredményeképpen megnő a felhasználható összes energia mennyisége, s az ország egy lakosára 1965-ben mintegy 33 százalékkal több kalória fogyasztás jut, mint 1960-ban. A kedvező szerkezeti átalakítás révén, a hatásfok növelésével,

ennél is gyorsabban növekszik a végső soron hasznosítható energia mennyisége.

Energetikai helyzetünket az is javítja, hogy korszerű, új erőművek építésével a villamos energia termelésében a fajlagos kalóriafelhasználást gyors ütemben, mintegy 12 százalékkal csökkenthetjük.

A modern ipar fejlődésére az a jellemző, hogy a *kemizálás folyamata* egyre inkább érvényre jut. Ennek során a kémia átalakítja a legkülönbözőbb termelési ágak technológiáját, *egyrészt* kémiai úton nyert nyers- és segédanyagok révén, *másrészt* azzal, hogy a termelés legkülönbözőbb területein a gyártási eljárások egész sora kémiai jelleget nyer. A terv előirányozza, hogy jelentősen előre kell haladni a kemizálás folyamatában és így az erre épülő műszaki fejlesztésben is. A vegyipar gyors, az egész iparét megelőző fejlődése lényegesen hat mind az ipar, mind pedig a mezőgazdaság fejlődésére. 1960-ban a vegyipar az egész ipar termelésének 7,5 százalékát képviselte. 1965-ben meg fogja közelíteni a 9 százalékot.

A *műanyagok és műgyanták* termelése 1960-ban az ország egy lakosára számítva 1,1 kilogrammot tett ki, 1965-re előirányoztuk az egy főre jutó 3,2 kilogramm termelését. Gyors ütemben növekszik a szocialista mezőgazdaság fejlődéséhez nélkülözhetetlen *műtrágyák* termelése. A hazai termelés és a műtrágya-behozatal fokozása lehetővé teszi, hogy az egy katasztrális hold szántó-, kert- és szőlőterületre jutó műtrágya mennyisége a tervidőszak végén elérje a 190 kilogrammot.

A *vaskohászat* fejlődése, az acéltermékek választékának eltolódása a feldolgozóipar műszaki fejlesztésének alapja. Növekszik a finomhengersori termékek és finomlemezek részaránya, a hidegen alakított kohászati termékek gyártása, elsősorban a szalagacéloké és a nagyszilárdságú acélhuzaloké. A nyersvastermelést új nagyolvasztók építése nélkül, rekonstrukciókkal növeljük. Egész kohászati termelésünket úgy fejlesztjük, hogy általános gazdaságpolitikai céljainknak megfelelően jobb minőségű, értékesebb termékeket állítson elő. Ezt a célt szolgálja majd a harmadik ötéves tervben felépülő új nemesacélmű is. A kohászat termelését úgy kell fejleszteni, hogy az megfeleljen a ki-

tűzött általános céloknak. Ezen a területen is elsődleges feladatnak kell tekinteni a termékek összetételének tervezett, kedvező változását, még abban az esetben is, ha ez kedvezőtlenül befolyásolja a kohászat mennyiségi össztermelését.

Az *építőipar* műszaki fejlesztésének előrehaladását támasztja alá az *építőanyagipar* terve. Az előirányzatok az előregyártott elemek termelésének fokozásával, a könnyűbeton elemek gyártásával, a gazdaságos, feszített kivitelű vasbeton elemek részesezésének növelésével az építkezés technológiáját fokozatosan minőségileg új alapokra helyezzük. Mindez végső soron az építkezési munka gyárszerű, szerelőipari jellegének megvalósítását, az építkezési idő lényeges lerövidítését, az építési munka termelékenységének ugrásszerű növelését szolgálja. Mindennek szilárd hazai nyersanyagbázist teremt a Dunai Cement- és Mész-mű beruházásának befejezése.

Az építési technológia modern alapokra helyezése egyik forrása lesz azon célkitűzésünk megvalósításának, hogy az építkezések és általában a beruházások kivitelezési idejét megrövidítsük, a beruházások költségeit csökkentsük. Hiba volna azonban ennek a feladatnak megvalósítását kizárólag az építkezések műszaki fejlesztésétől várni. Igen sürgős feladat egész beruházási munkánk megjavítása.

Kétségtelen, hogy az utóbbi időben tapasztalható javulás a *beruházások kivitelezésében*. A tervekben lefektetett határidők betartásában javult a fegyelem, a beruházási költségek terén is egyre inkább tért hódít a takarékosabb szemlélet. Mégis, ma még csak az elvégzendő munka kezdetén vagyunk. A tervekben előirányzott célok eléréséhez lényegesen túl kell szárnyalnunk az eddigi eredményeket. Hogy csak egy példát említsek: a terv előirányozza, hogy a lakásépítkezés átlagos időtartamát öt év alatt mintegy felére kell csökkenteni. A beruházási, építési munkának ilyen irányú megjavítása a műszaki fejlesztési feladatokon kívül, nagy erőfeszítéseket kíván meg a szervezésben, a műszaki tervezőmunkában. Megköveteli egy átgondolt, célirányos anyagi ösztönzési rendszer bevezetését a beruházások előkészítésétől a kivitelezésig.

Az ötéves terv beruházási előirányzatai valamelyest alacso-

nyabbak a korábban tervezettnél. Ennek a csökkentésnek — helyes végrehajtás esetén — kihasználhatjuk az előnyös oldalait. Az új előírányzatokat ugyanis anyagilag, műszakilag és kapacitásokkal jobban meg tudjuk alapozni, tehát egy-egy beruházásra, kivitelezésre jobban összpontosítani tudjuk erőinket, ami természetszerűen előfeltétele a kivitelezés meggyorsításának, a gazdaságos munkának.

A második ötéves terv időszakában több új nagy ipari mű építését kezdjük meg, illetve fejezzük be, több iparágat, üzemet — ha ez gazdaságos — korszerűsítünk. Például még a *gyógyszeriparban* is, pedig ennek az iparágak a fejlődése az átlagosnál gyorsabb, új üzem létesítése nélkül, nagyarányú rekonstrukciókkal növeljük a termelést.

A beruházási összegeket a *rekonstrukciókra* összpontosítjuk. Mindez kedvezően befolyásolja a termelékenység és az önköltség alakulását, és viszonylag gazdaságosan, gyorsan emeli egy-egy iparág átlagos műszaki színvonalát. A rekonstrukciós tervek végrehajtásával kiselejtezzük az elavult, öreg berendezéseket, egy-egy iparágban számottevően felfrissítjük a gépparkot.

Az új üzemek építésének és a rekonstrukciónak a tervezésekor tekintetbe kell venni az *ipartelepítés* szempontjait is, hiszen az ország egyes vidékeit nyilvánvalóan csak új üzemek építésével iparosíthatjuk, nem pedig rekonstrukciókkal. Azzal azonban számolnunk kell, hogy a rekonstrukciós folyamat előtérbe kerülése a vidék iparosításának ütemét átmenetileg mérsékeli.

Gondosan ügyelnünk kell arra, hogy Budapest iparát elsősorban a meglevő üzemek korszerűsítésével fejlesszük, s a fővárosban ne építsünk új üzemeket. Budapest túlzsúfolt. A korszerűsített fővárosi üzemeknek tehát elsősorban a munka termelékenységének emelésével — nem pedig létszámnöveléssel — kell megoldaniuk feladataikat.

Tisztelt Országgyűlés!

A tervezéskor figyelembe vettük, és majd a végrehajtás gyakorlatában is tekintettel kell lenni népgazdaságunknak arra a sajátosságára, hogy nemzeti jövedelmünkhöz viszonyítva külkereskedelmi forgalmunk viszonylag nagyarányú, ami szükségszerűen következik népgazdaságunk méreteiből, szerkezetéből,

adottságaiból. Ezért egy pillanatra sem téveszthetjük szem elől, hogy csak jó minőségű, korszerű, gazdaságosan eladható export-termékek segítségével tudjuk biztosítani népgazdaságunk nyersanyag-ellátását, egyéb behozatali szükségleteinket, és csak ilyen módon használhatjuk ki egyre gyümölcsözőbb módon a nemzetközi együttműködésből származó, részünkre kedvező lehetőségeket.

Az e téren előttünk álló feladatok közül a legdöntőbb: *iparunk gyártmányainak korszerűsítése.*

A gyártmányfejlesztést, tehát a nemzetközi színvonallal lépést tartó új gyártmányok kibocsátását egyrészt a belföldi szükséglet is megköveteli, de parancsolóan írja elő nagyarányú külkereskedelmünk is. Kétségtelen, az utóbbi évek fejlődése bebizonyította, hogy az ipar több ágában kinevelődtek azok a kutatók, tudósok, szakmunkások, akik képesek lépést tartani a növekvő követelményekkel, képesek az új, korszerű gyártmányok kutatási, tervezési és gyártási feladatait megoldani. Gyógyszereink, műszereink, híradástechnika-berendezéseink, járműveink és más termékeink nem egy új típusa jelentős nemzetközi sikert aratott, és nemzetközi tekintélyt biztosított a magyar iparnak. E sikerek mellett mégis — sajnos nem ritkán — előfordul, hogy a gyártmányok korszerűsítése elhúzódik. A kutatómunka, a kísérletezés, a szerkesztés, a prototípus gyártása és kijavítása és így tovább, annyi időt vesz igénybe, hogy mire a gyártás megindul, a termék már nem tekinthető teljesen korszerűnek. Iparunk, külkereskedelmünk e problémájának megoldása a második ötéves tervben egyik fő feladatunk lesz. Fokoznunk kell iparunk rugalmasságát. Azt az időt, ami egy új, korszerű gyártmány elkészítésének elhatározása és a tényleges termelés között eltelik, lényegesen le kell rövidíteni. Ha ezt elérjük, csak akkor tudjuk növekvő külkereskedelmi feladatainkat teljesíteni, külkereskedelmünk gazdaságosságát növelni.

Az ipar rugalmasságát fokozni — ez nemcsak az adott feladat teljesítésén dolgozó szakemberek egyéni munkájától függ, hanem attól is, hogy a vezetés hogyan tudja a rendelkezésre álló szakembereket és anyagi erőket ilyen jellegű feladatok megoldására koncentrálni, ezzel biztosítva a gyors eredményeket.

Ez a feladat is messzemenően indokolja azt, hogy a nemzetközi együttműködés lehetőségeit felhasználva, szűkítsük az e téren előttünk álló feladatok számát mind a kutatásban, mind a gyártmányfejlesztésben, s ezzel biztosítsuk az erők koncentrációját. Ennek útja a munkamegosztás fokozása mind a gyártásban, mind pedig a kutató-, fejlesztő munkában.

Iparunk feladatai nagyok és sokrétűek. E feladatok csak részben tükröződnek a számszerű előirányzatokban, a feladat ennél lényegesen több. Ipari fejlődésünk sarkalatos tétele, hogy a mennyiségi fejlődésen túl az egyéb előirányzatok, a műszaki fejlődés, a minőség javítása, a gyártási szerkezet előnyös átalakulása, a gazdaságosabb munka, a termelékenység előirányzott gyors növekedése és általában a terv úgynevezett minőségi mutatóit teljesítsük. A feladatokat végre lehet hajtani. A terv az anyagi alapokat biztosítja, a végrehajtásban pedig joggal számíthatunk a munkásosztály, az iparban dolgozó értelmiség lelkesedésére, arra, hogy tudásuk legjavát adják jövőnkért, jövőjükért, szocialista fejlődésünkért.

Tisztelt Országgyűlés!

A terv a mezőgazdasági termelés 22—23 százalékos növelését írja elő. Ez évi átlagban mintegy 4,1—4,2 százalékos növekedésnek felel meg. Ha e növekedést korábbi eredményeinkkel és a nemzetközi tapasztalatokkal összehasonlítjuk, kitűnik, hogy végrehajtása nemcsak a mezőgazdaságtól, de egész társadalmunktól számottevő erőfeszítést követel.

A mezőgazdasági tervelőirányzatok teljesítésének legszilárdabb alapja: *a falun is uralkodóvá váltak a szocialista termelési viszonyok, és az új, szocialista nagyüzemi termelési forma lehetővé teszi, hogy a termelőmunkát korszerűen szervezzük meg*, a gépesítést nagymértékben fokozzuk, a kémia, az agrotechnika, a biológia legújabb eredményeit hasznosítsuk, az élenjáró módszereket gyorsan elterjesszük.

Mindez természetesen feltételezi, hogy termelészövetkezeteinket mielőbb megszilárdítsuk, gazdálkodásukat megjavítsuk.

A kongresszusi előirányzatokhoz képest a mezőgazdaság számára rendelkezésre álló anyagi-műszaki eszközök összetétele változott. A terv elsősorban azokat az eszközöket igyekszik na-

gyobb arányban biztosítani, amelyek eredményei a termelésben viszonylag rövidebb idő múlva jelentkeznek, gyorsabban megtérülnek. Ez a népgazdaság egésze szempontjából is előnyös. Emiatt viszont a tervidőszakban *a növénytermesztést valamivel gyorsabban kell fejlesztenünk, mint az állattenyésztést.* A terv természetesen jelentős összegeket biztosít az állattenyésztés fejlesztésére is. A beruházási lehetőségek azonban korlátozzák a közös állatférőhelyek építését. Ezért a lakosság ellátásában, különösen a sertéshús-, baromfi-, valamint a tojás- és tejellátás terén még hosszabb ideig jelentős szerep vár a háztáji és a kiegészítő gazdaságokra.

A tervidőszak második felétől kezdve az ország kenyérgabona-szükségletét hazai termelésből kell kielégíteni. Biztosítani kell ehhez a megfelelő vetésterületet, továbbá el kell terjeszteni a nagyhozamú búzafajtákat.

A takarmányfajták közül elsősorban a fehérje tartalmú takarmányok termelését kell fokozni. Állattenyésztésünk gyors fejlesztésének ez elengedhetetlen előfeltétele.

A növénytermesztés anyagi-műszaki megalapozását a terv a traktor- és gépállomány nagymértékű növelésével, a műtrágya-ellátás jelentős javításával, öntözési, talajvédelmi és talajjavítási munkálatok előirányzásával megfelelően biztosítja. Mindez megalapozza a mezőgazdasági munka termelékenységének gyors növekedését.

A mezőgazdasági termelés 22—23 százalékos növekedésével egy időben *a mezőgazdaságban a dolgozók száma csökken.* Mintegy 70 000 főnyi munkaerő átáramlása várható egyéb ágazatokba, mindenekelőtt az iparba. Ez azt jelenti, hogy *a mezőgazdaságban a munka termelékenysége gyorsabban növekszik, mint maga a termelés.* A végrehajtás során ügyelnünk kell arra, hogy a mezőgazdasági munkaerők átáramlása a tervezettnél ne öltön nagyobb arányokat, mert ez a mezőgazdaságban munkaerőhiányt, és végső soron a mezőgazdasági termelés fejlődésének lassulását idézheti elő.

A terv előirányozza a közlekedés arányos fejlesztését. A vonattásra fordított energia szerkezete is előnyösen megváltozik. Tovább folytatódik a közlekedés villamosítása és dieselesítése.

Tisztelt Országgyűlés!

A terv előirányzatai, célkitűzéseink, az erőfeszítések és mindaz a munka, amelyet a végrehajtás során dolgozó népünk a szocialista építés céljáért lelkesedve kifejt, mindez végső soron a nép szebb jövőjét, boldogabb életét szolgálja, azt, hogy népünk jóléte egyre fokozódjék, művelt, kulturált szocialista társadalmat építsünk. *Az anyagi jólét fokozása, a kulturális igények egyre jobb kielégítése — ez terveink, munkánk, erőfeszítéseink végső célja, értelme, tartalma.*

A terv a népgazdaság fejlődésének lehetőségeire alapozva, előirányozza, hogy a második ötéves terv időszakában az életszínvonal jelentősen emelkedik, az anyagi és kulturális igények kielégítése tovább javul, a lakosság jólétét fokozó közvetlen és közvetett juttatások bővülnek. A terv szerint a kiskereskedelmi áruforgalom 23 százalékkal növekszik, s ez biztosítéka annak, hogy a munkások és alkalmazottak egy főre jutó reáljövedelme 16—17 százalékkal emelkedjék. A tervidőszakban a parasztság reáljövedelme hasonlóan emelkedik, feltételezve a mezőgazdaságban a termelés és termelékenység megfelelő növekedését.

A tervezési munka során részletes számításokat végeztünk, hogy a lakosság fogyasztását szolgáló árualapok összetételét hogyan kell a várható keresletnek megfelelően előirányozni. Az utóbbi években az ellátás tervezésében előrehaladtunk, s ma már a kereslet előrelátható alakulását megalapozottabban és tudományosabban tervezzük.

A tervtörvény határozottan kimondja, hogy „a kiskereskedelmi áruforgalmat legalább 23 százalékkal kell növelni a lakosság igényeinek megfelelő árukból”. Az utóbbi megállapítás — tudniillik az, hogy „a lakosság igényeinek megfelelő árukból” — nagy feladatokat ró nemcsak a tervező szervekre, hanem egész belkereskedelmi szervezetünkre és azokra az üzemekre is, amelyek fogyasztási cikket termelnek. A törvény eme rendelkezésének úgy lehet érvényt szerezni, ha e szervek munkáját állandóan tökéletesítve, egy időben különös gonddal foglalkozunk a fogyasztási cikket termelő ipar és a kereskedelem legszorosabb, operatív együttműködésével.

Kitűzött céljaink megvalósítása érdekében növeljük a kereskedelem kulturáltságát, gépi ellátottságát, új, kényelmesebb kiszolgálási formákat vezetünk be. Az áruforgalom mennyiségi növekedésén kívül helyes felhívni a figyelmet azokra a szerkezeti és minőségi változásokra is, amelyeket a terv az áruforgalomban előirányoz. Az élelmiszerek összetétele lényegesen eltolódik a magasabb tápértékű, állati eredetű fehérjéket tartalmazó, valamint a vitamindúsabb élelmiszerek javára.

Jelentősen növekszik a belkereskedelmi forgalomban azoknak a gépeknek és felszereléseknek a mennyisége, amelyek megkönnyítik a háztartási munkát és a dolgozók kényelmét szolgálják. Az az előirányzat, amely a közétkeztetés forgalmának viszonylag gyors, 30 százalékos emelését tűzi ki célul, könnyíti a dolgozó nőkre nehezedő háztartási gondokat.

A könnyűipar előirányzatai megfelelnek az előirányzott fogyasztás mennyiségének, és egyben lényeges szerepet töltenek be az ország külkereskedelmében olyan, a nemzetközi piacokon jó hírnevet szerzett exporttermékek gyártásával, mint a magyar cipő, pamutszövet stb.

Szükségesnek tartom kiemelni a törvényjavaslatnak azt az előírását, amely a cellulóz- és papírgyártás hazai nyersanyagbázisra épülő magyarányú fejlesztését tűzi ki célul. A cellulóz- és papíripar fejlesztése hazai nyersanyagbázisból előnyösen, gazdaságosan megvalósítható, s ez lényegesen megkönnyíti külkereskedelmi feladataink megoldását is.

Az áruellátás fő arányai és az úgynevezett „kiemelt termékek” forgalmának előirányzata mellett nem szabad majd megfedkezünk a végrehajtás során a kis kérdésekről, a kereskedelmi forgalomban szükséges és országos tervekben elő sem irányozható sok ezer apró cikk árusításának zavartalanságáról, amelyeknek hiánya — bár népgazdaságilag csekélységnek tűnik — a vásárlók részére mégis lényeges, és hiányuk bosszúságot okoz. E probléma megoldása érdekében segítenünk kell a kereskedelemben megindult kezdeményezéseket, így például az úgynevezett „ezer apró cikk-üzletek” árusítási formájának fejlesztését.

Dolgozó népünk életszínvonala jelentősen növekszik az úgynevezett közvetett juttatások bővülésével is, amelyek nagysága

az áruforgalomban nem tükröződik. Az életszínvonal-emelkedés ilyen jellegű, sokrétű összetevői közül helyes kiemelni azt a tényt, hogy az ötéves terv végére hazánkban a társadalombiztosítás a lakosság túlnyomó többségére ki fog terjedni. Ez a gyors növekedés most különösen nagy jelentőségű dolgozó parasztságunk életkörülményeinek javulása szempontjából.

A lakásépítkezéseket a terv a tizenöt éves lakásépítési tervnek megfelelően irányozza elő. Ebben az öt évben 250 000 lakás építését tervezzük, ennek mintegy 40 százalékát állami erőforrásból. A magánlakás-építés előmozdítására jelentős összegű hitelt bocsát az állam — elsősorban a bérből és fizetésből élők rendelkezésére.

Második ötéves tervünk a lakásépítkezések tekintetében első szakasza a tizenöt éves lakásfejlesztési tervnek, amely azt a célt tűzi ki, hogy minden családnak önálló lakása legyen. A fellépő lakásigényeket a második ötéves terv végéig még nem tudjuk maradéktalanul kielégíteni, bár a lakások száma gyorsabban nő, mint a családok száma.

Jelentős emelkedést irányoz elő a terv népünk kulturális emelkedésének szolgálatában az oktatás és népművelés területén.

A tervek készítésekor felmérték népgazdaságunk távlati fejlesztésének szakember-szükségleteit. Rohamosan fejlődő népgazdaságunk olyan igényeket támaszt a szakemberképzés iránt, amelyeket a felsőfokú képzésünk legfeljebb minimálisan elégít ki. Ezért *rendkívül kívánatos volna, ha gyakorlati intézkedésekkel az előírányzott fölé emelhetnénk az egyetemre kerülő fiatalok számát* — mindenekelőtt a mérnök-, a tudományegyetemi vegyész-, fizikus-, matematikus hallgatók számát. E kérdés megítélésében tekintetbe kell venni, hogy az egyetemi beiskolázástól az aktív és hatékony mérnöki munkáig csaknem egy évtized telik el. A szakember-szükséglet kielégítése érdekében a törvényjavaslat előírányozza a felsőfokú technikusképzés megkezdését is.

Népünk művelődése szempontjából felbecsülhetetlen jelentőségű *a televízió*. Az ország területének nagy részén biztosítjuk a televízió-adás vételét, s több mint hatszázezer televízió-vevő-

készüléket hozunk forgalomba. Ezzel a művelődésnek olyan új érrendszere teremődik meg, amely a legkisebb faluba is elágazik, s ez új lendületet ad a szocialista kultúra terjedésének.

A modern nagyipar és a modern mezőgazdaság fejlődése szükségessé teszi, hogy népgazdaságunk fejlődését öt évnél hosszabb távra is meghatározzuk. Tervezőink, szakemberek széles körének bevonásával, megkezdték népgazdaságunk húszéves, 1980-ig terjedő terve fő vonásainak kidolgozását. Módját ejtettük annak is, hogy a szocialista országok egy részével, elsősorban azokkal, amelyekkel gazdasági kapcsolataink nagyobb arányúak, tájékoztató megbeszéléseket folytassunk elképzeléseinkről és együttműködési lehetőségeinkről. Ezek a megbeszélések segítenek a távlati terv további munkálataiban, és megkönnyítik azt, hogy majd kész terveinket barátainkkal a nemzetközi együttműködés szocialista alapelveinek megfelelően össze tudjuk hangolni.

A húszéves terv előzetes számításai segítségünkre voltak az ötéves terv előirányzatainak az előkészítésében, hiszen a népgazdaság fejlesztése és ezen belül különösen a nagyobb beruházások terén több olyan tennivalónk van már 1965 előtt, amelynek eredménye csak a későbbi időszakokban mutatkozik.

A kormány, amikor a most előterjesztett törvényjavaslatot tárgyalta, határozatot hozott, hogy *az Országos Tervhivatal 1962-ben — a harmadik ötéves tervre való átmenet és előkészület kérdéseinek tisztázása céljából — fő vonásaiban dolgozza ki a népgazdaság fejlesztésének tervét 1970-ig.* Ez a tervezőmunka a húszéves tervmunkának szerves része lesz és előfeltétele annak, hogy a népgazdaság fejlődésének zökkenőmentes átmenetét az 1965 utáni tervidőszakra biztosítsuk.

Tisztelt Országgyűlés!

A terv, amelyet a törvényjavaslat tartalmaz, reális, elérhető és mégis nagy és felemelő célokat állít országunk, népünk elé. Célul tűzi ki a szocializmus alapjainak lerakását és azt, hogy áttérjünk a fejlett szocialista társadalom felépítésére.

TOVÁBBFEJLŐDÉSÜNK KULCSKÉRDÉSE: A MEZŐGAZDASÁGI TERMELÉS FEJLESZTÉSE, A TERMELŐERŐK NÖVELESE, A TERMELŐSZÖVETKEZETEK MEGSZILÁRDÍTÁSA

Fehér Lajos felszólalása

Tisztelt Országgyűlés! Kedves képviselőtársak!

A második ötéves tervről előterjesztett törvényjavaslat rendkívül nagyigényű programot rögzít. E terv megvalósításával meggyorsítjuk a szocialista építést, befejezzük a szocializmus alapjainak lerakását és áttérünk a fejlett szocialista társadalom felépítésére országunkban. A törvényjavaslat tartalmilag minden tekintetben megfelel ennek a célkitűzésnek. Fő vonásaiban megfelel az MSZMP VII. kongresszusán jóváhagyott, a második ötéves terv előkészítéséről szóló gazdaságpolitikai irányelveknek.

A terv végleges elkészítésekor természetesen figyelembe kellett venni azokat a változásokat, amelyek a kongresszus óta népgazdaságunk és társadalmunk fejlődésében végbementek, így mindenekelőtt azt a körülményt, hogy a hároméves tervben célul kitűzött feladatok többségét jelentősen túlteljesítettük. Ennek alapján a második ötéves terv természetesen magasabb színről indulhat. Figyelembe kellett venni azt is, hogy az eltelt időszakban a mezőgazdaság szocialista átszervezésének üteme meggyorsult, sőt a termelőszövetkezetek tömeges, számszerű fejlesztése ez év télutóján eredményesen befejeződött. Ez többek között azzal a következménnyel is járt, hogy a szocialista nagyüzemi mezőgazdaság megalapozásához szükséges beruházásokat és egyéb költségeket előbbre kellett hoznunk.

A terv elkészítésénél továbbá figyelembe kellett venni, hogy a nemzetközi helyzet kiéleződésének következtében szükség van az ország védelmi képességének megerősítésére. Népünk sza-

badsga, függetlensége, a béke védelmében nekünk is meg kell tennünk a megfelelő intézkedéseket.

A terv végrehajtásának egyik alapvető tényezője, hogy a Szovjetunió továbbra is hathatós segítséget nyújt számunkra a nyersanyag-ellátásban. Gazdasági kapcsolataink a szocialista tábor országaival egészségesen fejlődnek. Ezek az erősödő kapcsolatok egyik fő biztosítékát jelentik öt éves tervünk megalapozottságának, sikeres teljesítésének.

A terv elkészítésekor figyelembe vettük azt is, hogy mind több és több volt gyarmati és félgyarmati ország lépett a nemzeti függetlenség útjára. Ezekkel az országokkal egyre bővülnek gazdasági kapcsolataink. Természetesen a kölcsönös előnyök alapján továbbra is ésszerű gazdasági kapcsolatokat kívánunk kiépíteni a fejlett tőkésországokkal is, követve a két rendszer békés egymás mellett élésének politikáját.

Tisztelt képviselőtársaim!

Az öt éves terv egyik központi feladata: a szocialista iparosítás folytatása, elsősorban a nehézipar fejlesztése. Folytatjuk az ipari termelés szerkezetének átalakítását a három éves terv során megkezdett úton, jó tapasztalataink hasznosításával.

Ez többek között kifejezésre jut abban, hogy a második öt éves terv időszakában a legkorszerűbb, szervesvegyipari technológiák meghonosításával fokozatosan megteremtjük a hazai műanyagipar viszonylag széles bázisát. Az acélkohászatban új hengerművet, az alumíniumiparban henger- és présművet helyezünk üzembe.

A terv a vegyi és élelmiszeripari gépek, a mikrohullámú átviteli berendezések, a műszerek gyártásánál nagyszabású fejlesztést ír elő. A gőzmozdony gyártásáról végleg áttérünk a diesel- és villamos mozdonyok gyártására. Az eddiginél nagyobb részarányban kívánjuk hasznosítani a viszonylag legelőnyösebb energiahordozókat, a kőolajat és földgázt. A hazai és export-szükségletek kielégítésére fejlesztjük az élelmiszer-feldolgozást és a tartósítást. A tervidőszakban két új konzervgyár épül, és konzervipari termelésünk 1965-ig megkétszereződik.

A világpiacon a különféle termékek árát leginkább az átlagos minőségű termékek ára határozza meg. Aki az átlagosnál rossz-

szabb minőségű árut állít elő, vagy egyáltalán nem tudja értékesíteni, vagy ha talál is vevőt, csak jóval áron alul tudja eladni. Az import-nyersanyagból termelt áru esetében ez azt jelenti, hogy éppen csak visszakaphatja a befektetett devizát, sőt rosszabb esetben még azt sem.

Az iparfejlesztéssel szoros összefüggésben van a minőség javítása és a műszaki fejlesztés. A beterveztett törvényjavaslat hangsúlyozza: „Az iparfejlesztés most következő időszakában a fejlődés döntő láncszeme a termelékenység növelése, az ipar műszaki színvonalának nagyarányú emelése, az ipari termékek minőségének javítása legyen.”

Engedjék meg, hogy a műszaki fejlesztéssel kapcsolatban néhány gondolatot elmondjak.

Új vonás, hogy a modern technikát nemcsak a felépítendő új gyárak fogják képviselni. Általános műszaki színvonalemelkedés lesz mindazon iparágak és üzemek termelési technológiájában, ahol azt a népgazdaság igényei megkívánják. Az ipari termelés szerkezetének változásai megteremtik a hatékonyabb gazdálkodás feltételeit. Ahhoz azonban, hogy termelésünk minden területén hatékonyabbá váljék az anyaggal, az energiával és az élő munkával történő gazdálkodás az érintett iparágakban, a mennyiségi fejlődésnek műszaki haladással kell párosulnia. Ez a termékek minőségének javítását, magas minőségű, exportképes árualapok létrehozását kell hogy eredményezze. Ez javítja az ország fizetési mérlegét is.

Erőink korlátozottak, ezért a műszaki színvonalat nem tudjuk a népgazdaság valamennyi ágában egy időben azonos mértékben emelni, a műszaki fejlesztést a kiemelt iparágakra és a gazdaságosan exportálható gyártmányokra kell koncentrálni.

Műszaki fejlesztési célkitűzéseink megvalósításáért igen sokat tehetnek a kutató- és tervezőintézetekben dolgozó műszakiak. Az ő munkájuktól függ jelentős mértékben termékeink műszaki színvonala és az, hogy ezeket gazdaságosan el tudjuk helyezni a piacokon. A kutató- és tervezőintézetek tevékenységét az eddiginél jobban össze kell hangolni és tervszerűbben felhasználni a nemzetközi együttműködés lehetőségeit, különö-

sen a baráti országok kutató, tervező szerveivel való közvetlen kapcsolatok útján.

A műszaki fejlesztés irányának és ütemének helyes meghatározása, ezek végrehajtása bonyolult intézkedések összefüggő sorozatát igényli kormányzati, minisztériumi, iparági szerveinktől, vállalatainktól, a tudományos és termelő munkában, a káderek képzésében és szakismereteik állandó növelésében.

Műszaki fejlesztésünk meggyorsítása szempontjából ezért nagy jelentőségű a párt és a kormány közelmúltban hozott határozata a műszaki fejlesztés ügyét központilag irányító, segítő és szervező Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság létrehozásáról.

A műszaki fejlődés meggyorsításában döntő szerepe van a dolgozó tömegek alkotó kezdeményezéseinek, amelyek főként az újítási mozgalomban öltenek testet. Fokozott támogatást kell nyújtani a feltalálóknak és újítóknak, hogy javaslataikkal meggyorsítsák a műszaki fejlődést, a termelés tökéletesítését és a tartalékok felhasználását. Az újítómozgalom és feltalálói tevékenység széles körű kibontakoztatásához növelnünk kell az ipar dolgozóinak szakképzettségét minden munkakörben.

Az ipari szerkezet megjavításának, a műszaki színvonal emelésének, és általában az egész iparfejlesztési terv megvalósításának legfontosabb feltétele a munkásosztály, a műszaki értelmiség munkakedve, alkotókészsége, szorgalma. A pártszervezetek — s velük együtt a KISZ s a többi tömegszervezet — politikai, nevelő- és szervező munkájukban tekintsék fő céljuknak annak megértetését az üzemi dolgozókkal: csak a termelés, a termelékenység növelése, az önköltség csökkentése teszi lehetővé, hogy emeljük az életszínvonalat, előteremtsük a növekvő fogyasztáshoz szükséges árualapokat, s megfelelően tovább fejleszthessük a népgazdaságot.

Segítsék a tervidőszakban a termeléssel kapcsolatos feladatok megvalósítását a munkásosztály legnagyobb tömegszervezetei, a szakszervezetek is. A munkatermelékenység javítása érdekében foglalkozzanak a technológiai színvonal emelésével, a munkaszervezéssel, az újításokkal, s magukkal az újítókkal is. Mindezek megoldására szervezzék a szocialista munkaversenyt, lelkesítsék a termelési verseny motorját és derékhadát képező szo-

cialista brigádmozgalom immár mintegy 200 000 főt számláló táborát.

Tisztelt Országgyűlés!

Az előttünk fekvő törvényjavaslat elkészítésének egyik alapvető meghatározója volt az az örvendetes körülmény, hogy az ötéves terv kezdetére lényegében befejeződött hazánkban a szövetkezetek tömeges, számszerű fejlesztése. A parasztság döntő többsége a nagyüzemi, szövetkezeti szocialista gazdálkodásra tért át. A hároméves terv végére tehát a mezőgazdaságban is uralkodóvá váltak a szocialista termelési viszonyok, amelynek eredményeként ma már az ország szántóterületének mintegy 95 százalékan szocialista földművelés folyik.

Úgy gondolom, túlzás nélkül megállapíthatjuk, hogy a termelőszövetkezeti mozgalom győzelme a fordulat éve óta a legkiemelkedőbb társadalmi, politikai vívmány hazánkban.

A mezőgazdaság szocialista átszervezésével létrejöttek annak a feltételei, hogy a magyar mezőgazdaságot kiemeljük viszonylagos elmaradottságából, s meggyorsítsuk a mezőgazdasági termelés növekedésének ütemét. Az életszínvonal emelése, az ipar számára fontos mezőgazdasági nyersanyagok termelésének növelése, a mezőgazdasági export fokozása érdekében a mezőgazdasági termelés erőteljes fejlesztésére kell összpontosítanunk a társadalom erőfeszítését. A törvényjavaslat helyesen mutat rá arra, hogy *egész népgazdaságunk és társadalmi életünk továbbfejlődésének kulcskérdése a legközelebbi években a mezőgazdaság termelőerőinek fejlesztése, a mezőgazdasági termelőszövetkezetek megszilárdítása.*

A második ötéves terv egyben a mezőgazdasági termelés fel lendítésének a programja. A tömeges számszerű fejlesztés befejezése után kialakult új helyzetben most az a fő feladat, hogy mindenütt jól vezetett, eredményesen gazdálkodó termelőszövetkezetek alakuljanak ki, amelyek mielőbb magas terméshozamokat érjenek el, és adjanak több árut az országnak.

Az ötéves terv időszakában a dolgozó parasztságnak — egész társadalmunk hathatós segítségével — a következő fő feladatokat kell megoldani:

1. Már a tervidőszak első felében meg kell oldani mindenek-

előtt a kenyérgabona-szükséglet hazai termésből történő kielégítését, hogy ne kelljen többé külföldről behoznunk.

2. A növekvő állatállomány szükségletének kielégítésére szilárd takarmánybázist kell teremtenünk.

3. Erőteljesen fejlesztjük a sertés- és baromfihús-termelést, hogy a lakosság egy főre jutó évi húsfogyasztását a múlt évi mintegy 45 kg-ról a tervidőszak végére több mint 53 kg-ra emeljük és a növekvő exportfeladatokat is megoldjuk.

4. Elsősorban az alföldi borvidéken, tehát a homokon, nagyarányú telepítésekkel nagyüzemi árutermelő szőlő- és gyümölcs-termesztő üzemeket kívánunk létrehozni. A rekonstrukció keretében mintegy 70—80 000 katasztrális hold szőlőt, továbbá mintegy 110 000 katasztrális hold új nagyüzemi gyümölcsöst telepítünk.

5. A ma még gyengébben gazdálkodó szövetkezetek megszilárdítása, s vezetésének megerősítése, gazdálkodásuknak a jobbak színvonalára való emelése a párt és a kormány egyik elsőrendű politikai feladata a legközelebbi években. E szövetkezetek gazdálkodásának rendbehozása egyúttal a mezőgazdasági termelés általános fellendítésének is nagyon fontos tartaléka, mert talpraállásuk, megerősödésük esetén az eddigieknél jóval többet fognak termelni, és több árut adnak majd a népgazdaságnak.

Nem kívánok a terv növénytermesztési és állattenyésztési programjával részletesen foglalkozni, csupán egy kérdést szeretnék kiemelni.

Az állattenyésztés fejlesztésének egyik legnagyobb tartaléka a megfelelő összetételű takarmány etetése. A törvényjavaslat helyesen szorgalmazza, hogy el kell terjeszteni a takarmányozás korszerű módszereit, mindenekelőtt a keveréktakarmány széles körű felhasználását. Ennek érdekében már az ötéves terv első felében csaknem 200, korábban leállított malmot szerelnek át abrakkeverék előállítására. A keverőüzemek jövőre 80 000, a tervidőszak végén több mint 200 000 vagon korszerű, nagyobb termelékenységet biztosító keveréktakarmányt állítanak elő az állami gazdaságok és a termelőszövetkezetek állatállománya részére. Ezzel új iparágat szervezünk hazánkban: az abrakkeverék (sertés-, baromfi-, tehéntáp) ipari előállítását, amelynek etetése

magasabb szintre, belterjesebb fokra emeli a nagyüzemi állattenyésztést.

A termelés növelésének, a közös gazdaságok fokozatos megerősítésének fő forrása a termelőszövetkezeti parasztság szorgalmas, fegyelmezett, becsületes jó munkája, rendszeres részvétele a közös munkában. A munkafegyelem — szilárd, határozott, hozzáértő vezetés mellett — elsősorban a szövetkezeti tagság öntudatától függ, amelynek szüntelen erősítése a termelőszövetkezeti párt- és tömegszervezetek legfontosabb feladata. Ezt egészítik ki és támasztják alá az anyagi érdekeltséget fokozó, a munkaegység-rendszert továbbfejlesztő és kiegészítő ösztönző munkaszervezési és jövedelemelosztási módszerek.

Támogatjuk az olyan munkaszervezési és ösztönző módszerek alkalmazását, amelyek jó minőségű, szorgalmas munkára serkentik a szövetkezeti dolgozókat, biztosítják a földek jobb megmunkálását, a jószágok jobb gondozását, s nagyobb terméshozamokat, több árut eredményeznek a közös gazdaságok számára. Ezek a közös gazdaságok a szocializmus erősödését szolgálják, s ugyanakkor az elvégzett jobb munka alapján — a munka szerinti szocialista elosztás elvének megfelelően — maguk a szövetkezeti tagok is megtalálják a számításukat.

A népgazdaság ismert teherbíróképessége szükségessé teszi a termelőszövetkezetekben a saját erőforrások maximális felhasználását, az anyagi alapok jelentős növelését, nemcsak az elhasználódott állóeszközök, tehát épületek, gépek, egyéb berendezések pótlására, hanem a bővített újratermelés pénzügyi alapjainak fokozatos megteremtése végett is.

Szocialista államunk természetesen ezután is hathatósan segíti a termelőszövetkezeti parasztságot a nagyüzemi szocialista mezőgazdaság kiépítésében. *A törvényjavaslat 36 milliárd forintot irányoz elő (az összes beruházások 17—19 százaléka) a szocialista mezőgazdaság anyagi-műszaki ellátásának javítására, a termelés korszerűsítésére.*

A tervidőszak végére az egy hold szántó-, kert-, szőlőterületre jutó *műtrágyafogyasztás eléri a 190 kg-ot* a múlt évi mintegy 81 kg-mal szemben, 37 000 darab traktort kap a mezőgazdaság. A gépesítés fejlődésére jellemző, hogy míg 1956-ban

egy 15 lóerős traktoregységre 358, tavaly 193 katasztrális hold szántó jutott: a tervidőszak végére 112 katasztrális hold szántó jut majd. Fokozódik a gépi aratás is. 1956-ban a gabonafélék összes területének 19 százalékát, tavaly 42 százalékát, az idén, a terv első évében 60 százalékát takarítottuk be géppel. Az öt-éves terv utolsó évében a gépi betakarítás aránya 85 százalékra növekszik.

A termelés fejlesztésére előirányzott állami és termelőszövetkezeti erőforrásokat okosan, célszerűen kell felhasználni, főként olyan területekre kell összpontosítani, amelyek a népgazdaság szempontjából a legfontosabbak, és ahol megtérülésük gyorsabb és gazdaságosabb. Ilyenek: a műtrágyagyártás, az öntözés, a gépesítés, a növényvédelem, a keveréktakarmány-gyártás, sertés- és baromfitenyésztés, hizlalás stb.

Az anyagi eszközök felhasználásának ésszerű koncentrálása természetesen összefügg azzal a feladattal, hogy szocialista nagyüzemeinkben, az állami gazdaságokban és fokozatosan a már területileg kialakult, megszilárdult termelőszövetkezetekben hozzákezdjünk a *termelés ésszerű szakosításához*. Az üzemi adottságok jobb kihasználásában igen nagy népgazdasági tartalékok vannak.

Az állattenyésztésben nehezebb és bonyolultabb a helyzet, mint a növénytermesztésben. Részben azért, mert a nagyüzemi állattenyésztés kialakítása nehezebb és hosszabb időt vesz igénybe, másrészt — beruházási okokból — nem tudunk olyan gyorsan és annyi közös férőhelyet építeni, amennyi kellene. Éppen ezért a tervidőszakban mindvégig jelentős lesz a háztáji és kisegítő gazdaságok árutermelő szerepe, döntően a sertés- és baromfihús-, valamint tej- és tojástermelésben.

Ebből a helyzetből következik, hogy a fő feladat a közös állattenyésztés minden erővel való fejlesztése. Emellett *vegyük bátran igénybe a háztáji gazdaságok árutermelését is*. Törekedjünk arra, hogy a népgazdaság a háztáji gazdaságokból — a különféle szerződések, és elsősorban a közös gazdaságok révén — maximálisan megkapja mindazt a terméket, amely az ország ellátásához feltétlenül szükséges. Továbbá megkapjuk azt a szaporulatot is, süldőt, borjút, amely a közös állatállomány

mielőbbi teljes kiépítéséhez, utánpótlásként feltétlenül szükséges.

Ötéves tervünk első évének, az idei mezőgazdasági terv teljesítésével és a jövő évi tervteljesítés előkészítésével kapcsolatban röviden még néhány időszerű kérdést szeretnék felvetni.

Allami gazdaságaink az idén eddigi legnagyobb búzatermés-átlagukat érték el: katasztrális holdanként több mint 16 mázsát. A termelőszövetkezetek búzatermés-átlaga is megközelíti a 11 mázsát. A vártnál jobb terméseredményként kenyérgabonából szeptember végéig 110 000 vagon gyűlt be a központi készletbe. Ez nagyon jelentős eredmény, s kifejezi a mezőgazdaság valamennyi dolgozójának, különösen a szövetkezeti parasztságnak a derekas helytállását, felelősségérzetét az ország kenyérének biztosításaért.

Hasonló igyekezettel és szorgalommal kell nekilátnunk a jövő esztendei nagyobb gabonatermés megfelelő, gondos előkészítéséhez. Ezen az őszön *2 400 000 holdon kell kenyérgabonát vetnünk*, tehát a tavalyinál valamivel nagyobb területen.

Alapvető népgazdasági érdek — és az ország közvéleménye is elvárja, hogy állami gazdaságaink, termelőszövetkezeteink, gépállomásaink dolgozói a *2 400 000 katasztrális holdat* az utolsó négyszögölig bevessék, mégpedig időben, s gondosan előkészített, jó magágyba! A jövő évi nagyobb terméshozamokat nagymértékben elősegíti az, hogy ezen az őszön már több mint 700 000 katasztrális holdon vetünk ei nagy termőképességű búzafajtákat, jelentős mennyiségű műtrágya felhasználásával. Eddig az időjárás kedvezőtlen volt a vetésre, mégsem szabad tovább várni, hanem minden erőt meg kell mozgatni, hogy a kenyérgabona megfelelő időben földbe kerüljön!

Amilyen kedvező volt az idei első félév a növénytermesztésre, elsősorban az őszi gabonafélékre, olyan kedvezőtlené vált az időjárás, a július eleje óta tartó szárazság következtében az őszi takarmányfélékre, elsősorban a szemes és silókukoricára. Ezért az állatállomány megfelelő átteleltetése végett — ahol még nem történt volna meg — haladéktalanul *a legszigorúbb takarékoskodást* kell bevezetni a takarmányozásban.

A kukoricaszár zömét répafejjel, szelettel vagy melasszal ke-

verve silózzák be. Ez ma a legnagyobb takarmánytartalékunk. Az örvendetesen megnőtt koca- és süldőállomány átteleltetése, valamint a fellendült baromfityénysztési és sertéshizlalási kedv fenntartása érdekében a kormány továbbra is fenn kívánja tartani az idén jól bevált szerződéses akciókat, amelyek révén a termelők a leszerződött jószág felneveléséhez, hizlalásához szükséges takarmány egy részét előnyös feltételek mellett központi készletből megkaphatják.

Tisztelt Országgyűlés!

A beterjesztett törvényjavaslat utal a lakosság foglalkoztatásának alakulására az ötéves terv időszakában. A keresők száma ez idő alatt mintegy 300 000 fővel nő. A nem mezőgazdasági ágazatokban foglalkoztatottak száma mintegy 370 000-rel nő, míg a mezőgazdasági dolgozók létszáma mintegy 70 000-rel csökken. A keresők létszáma a második ötéves terv időszakában nagyobb mértékben növekszik, mint a népesség. Számottevő mértékben javul tehát a foglalkoztatottság. Magyarországon jelenleg sincs munkanélküliség. A tervből pedig az következik, hogy a munkalehetőségek 1965-ig tovább növekednek. A foglalkoztatás további javulása azt jelenti, hogy míg tavaly 100 dolgozónak 117 főt kellett eltartania, addig a tervidőszak végén már csak 110 főt kell. Az eltartottak arányának csökkenése is hozzájárul a családok jövedelmének emelkedéséhez, a reáljövedelem növekedéséhez. Azoknál a családoknál, amelyeknél új családtag áll munkába, természetesen az átlagosat lényegesen felülmúló lesz a jövedelemnövekedés.

A foglalkoztatottság növekedésével kapcsolatban két dologra hívom fel a figyelmet. Az egyik: a terv, a létszámnövekedés felső határának túllépése nem kívánatos, sőt káros a népgazdaság számára. A termelési terveket ugyanis elsősorban a termelékenység emelésével kell teljesíteni, nem pedig a létszám felesleges duzzasztásával. Tudatos munkaerő-gazdálkodással meg kell akadályozni, hogy a mezőgazdaságból a tervezett 70 000-nél többen vándoroljanak a népgazdaság más ágaiba. A termelési célkitűzések megvalósításához munkájukra ugyanis a mezőgazdaságban lesz szükség.

A tervidőszakban — ha lassúbb ütemben is — folytatódik

a lakosság átrétegeződése. 1958-ban a keresőknek mintegy 41—42 százaléka, a múlt év végén 36—37 százaléka dolgozott a mezőgazdaságban; az ötéves terv végén pedig mintegy 33 százaléka dolgozik ott. Ezek a számok is kifejezik, hogy a második ötéves terv éveiben erősödik az ország ipari jellege, s ugyanakkor a termelés korszerűsítésével természetesen a mezőgazdaság szerepe is — más vonatkozásban — megnő.

A keresők számának növekedését a dolgozni kívánó nők fokozottabb munkába állításával, valamint a munkába lépő fiatalok foglalkoztatásával kell biztosítani.

A női keresők aránya 1965-ig általában emelkedik. Ezzel tovább erősítjük a nők egyenjogúságának gazdasági alapjait. A nők munkába állításának előfeltétele, hogy nagy gondot fordítsunk a munkába lépő szakképzetlen nők képzésére, betanítására; emeljük a szakmát tanuló lányok arányát a számukra legjobban megfelelő szakmákban, az iparvállalatok telepítésekor a női munkaerő-helyzetet is figyelembe kell venni.

A népgazdaság számára fokozott feladat a *munkaképes korú ifjúság továbbtanulásának biztosítása*, az elhelyezési lehetőségek növelése. A második ötéves terv időszakában ugyanis több fiatal lép munkaképes korba, mint a megelőző öt évben.

A munkaképes korba lépő fiatalok foglalkoztatásának fő formája ma már az iskolai továbbtanulás, jelentős részben a szakmai képzés. A második ötéves terv időszakában a 14 éven felüliek nagy száma tanul tovább. A fiatalok foglalkoztatása azonban így is munkaerő-gazdálkodásunk egyik fontos problémája marad. Ennek megoldására — a lehetőségekhez képest — növelni kell a 14—16 évesek foglalkoztatását csökkentett munkaidővel, és más területeken is keresni a megoldás lehetőségét.

Szeretnék hivatkozni a VII. kongresszus irányelveinek azon megállapítására, hogy hazánk gazdasági fejlődése nagymértékben attól függ, *mennyre tudjuk megjavítani a tervezés, irányítás, általában a vezetés színvonalát.*

A gazdasági élet egyes területein mutatkozó bizonyos tervszerűtlenség arra mutat, hogy a tervezésnél nemegyszer helytelenül vesszük számításba erőforrásainkat, anyagi lehetőségeinket. Mind az erőforrásainkat meghaladó, mind a lehetőségein-

ket lebecsülő terv végül is azt eredményezi, hogy erőforrásaink kiaknázatlanok maradnak, gazdasági nehézségek és aránytalanságok keletkeznek.

Ötéves tervünk megalapozott. Színvonalasabb vezetéssel, a dolgozók szorgalmas munkájával teljesíthetők, sőt túlteljesíthetők az előirányzatok.

Egyes iparágakban nagy lehetőségek vannak a tervek túlteljesítésére. A túlteljesítés irányát azonban helyesen kell befolyásolnunk a gazdaságosan előállítható, jól értékesíthető termékekre.

Az irányítás és a tervezés csaknem valamennyi szintjén még mindig megfigyelhetők olyan intézkedések, amelyek a népgazdasági erőforrásoknak nem a legcélszerűbb, leghasznosabb felhasználását példázzák. Még mindig gyakori a felesleges készletek felhalmozása, valamint a termelés olyan növelése, amely a vállalati, vagy esetleg az iparági mutatókat kedvezően befolyásolja ugyan, de nincs tekintettel a választék bővítésére vagy a minőségre, s ezzel népgazdasági szinten a pazarlás csatornáit nyitja meg. Mindez abból a káros szemléletből is fakad, hogy *egyed-egy gazdasági vezetők még mindig hajlamosak a vállalati érdekeket a népgazdasági érdekek fölé helyezni.*

Arra kell törekedni tehát, hogy a lehető legnagyobb mértékben biztosítsuk a túlteljesítés tervszerűségét.

A terv mennyiségi túlteljesítését ott lehet és kell megengedni, ahol a nyérsanyag, az energia és a népgazdasági szempontból is előnyös elhelyezési lehetőség biztosítva van, s a többlettermelés jó minőségi árualapot eredményez, és így javítja az ország fizetési mérlegét.

Amikor a terv túlteljesítéséről beszélünk, mindenekelőtt figyelembe kell vennünk azokat a sajátos körülményeket, amelyek általában és különösen az elkövetkező években népgazdaságunkat jellemzik. Ez természetesen nagy hozzáértést, rugalmasságot követel a gazdasági vezetéstől!

A tervteljesítésnek és túlteljesítésnek fogalma még ma is egyes gazdasági vezetőknél és néha a sajtóban is egybe esik a mennyiségi, rendszerint értékben történő teljesítéssel. Pedig ez a tervnek csak egyik és nem is minden esetben legfontosabb része.

A második ötéves terv időszakában általában helyes és célszerű az alapanyagokat és félkész termékeket előállító ágazatok tervének mennyiségi túlteljesítése. Csak néhány példát említek: a műanyagok, a műtrágya-, az alumínium- és cellulóz, a papírtermelésben elsőrendű feladat a termelés mennyiségének lehető legnagyobb mérvű fokozása. De például a részünkre oly fontos kohászati termékeknél kívánatos a népgazdaság számára a legkedvezőbb választékú termelés vagy túltermelés. Hogy még világosabban fejezzem ki magam: a durva- és középsori termék helyett fontosabb a finomsori áruk termelésének növelése, akkor is, ha a hengerelt áru termelésének összmenynyisége emiatt kevesebb. A finomsori áruk növelése — devizában számolva — magasabb értéket jelent és csökkenti importunkat, illetve kiadásainkat.

Minden üzemben és vállalatnál tág tere van a tervek olyan fontos mutatói túlteljesítésének, mint például a termelékenységi terv, a költségshínvonal. Vagy: a műszaki fejlesztés előirányzata. Az sem mindegy, hogyan teljesítjük a beruházási tervet, vagyis ha az új létesítmények határidő előtt kerülnek üzembe.

Az ilyen jellegű tervtúlteljesítésekre kell és érdemes összpontosítani a vezetők és a dolgozók erőfeszítéseit, a munkaver-seny erejét.

A gazdasági vezetésnek minden területen számos eszköz áll rendelkezésére a tervben megjelölt feladatok eredményes végrehajtására. Ezek között igen előkelő helyen áll az anyagi ösztönzés, amelynek helyes alkalmazásával jelentős eredményt lehet elérni. A prémiumrendszer ma már lehetővé teszi, hogy a gazdasági vezetők a legdifferenciáltabb feladatok megoldását tűzzék ki beosztottjaik számára. Nincs szükség arra, hogy az olyan vállalatoknál, amelyeknél a termelési terv túlteljesítése nem kívánatos, a prémiumfeltételek között ez szerepeljen. Ezzel szemben sokkal fontosabb, hogy az anyagi ösztönzés eszközeit olyan feladatok elérésére és túlteljesítésére használjuk fel, amelyek a minőségi mutatók megjavítására, a műszaki fejlődés meggyorsítására, a beruházási költségek csökkentésére serkentenek.

Kit ne lelkesítenének olyan széles rétegeket közvetlenül érintő célkitűzések, mint hogy a tervidőszakban negyedmillió lakást,

több mint 4000 osztálytermet építünk, a gyógyintézeti ágyak számát 7600—8000-rel növeljük, a társadalombiztosításba bevontak száma eléri a tízmilliót. Vagy hogy a tervidőszakban 130 000 darab hűtőszekrényt, több mint 600 000 darab mosógépet és az asszonyok munkáját nagyban megkönnyítő egyéb háztartási gépeket hozunk forgalomba, hogy 1963 végéig *hazánk minden közösségében kigyullad a villany!*

Az ötéves terv a békés építőmunka, a mindennapos munka terve. Érdemes, lehet és kell is dolgozni érette kommunistáknak és pártonkívülieknek, minden becsületes állampolgárnak az ipari munkásságnak, a parasztságnak, az értelmiségieknek, egyszóval — egész népünknek. Érdemes és kell is, hogy e nagy célokért összefogjon az ország minden dolgozója, mert azok eredményes megvalósítása a szocialista társadalom felépítésének ügyét szolgálja a Magyar Népköztársaságban!

ÚJ OKTATÁSI TÖRVÉNYÜNK MEGVALÓSÍTÁSA A KULTURÁLIS FORRADALOM TELJES GYŐZELMÉNEK ZÁLOGA

Kállai Gyula felszólalása

Tisztelt Országgyűlés!

Az országgyűlés elé terjesztett új iskolatörvény annak a csaknem kétéves munkának a gyümölcse, amelyet az oktatási rendszer reformjának előkészítésére létrehozott kormánybizottság a pedagógusok, a szülők, a társadalom legszélesebb rétegeinek bevonásával végzett el. Az egy évvel ezelőtt nyilvánosságra hozott irányelveket széles körű vitára bocsátottuk, amelyben majdnem egymillió állampolgár vett részt, százezer vélemény, javaslat és észrevétel hangzott el. A végleges törvénytervezet e vita alapján készült. Mindez azt jelenti, hogy *olyan törvényjavaslatot tárgyalunk, melyet maga a nép terjesztett legfelsőbb törvényhozó testülete elé.*

Ez a törvényjavaslat — szellemét tekintve — kapcsolatban áll a korábbi haladó közoktatási törekvésekkel, azzal a harccal, amelyet a magyar közélet haladó alakjai és különösen a haladó szellemű pedagógusok a régi kizsákmányoló rendszer osztálykorlátaival megnyomorított iskolák felemeléséért vívtak. Közvetlen örököse és folytatója a dicső emlékü Magyar Tanácsköztársaság intézkedéseinek, amelyek — ha rövid időre is — az iskolát a nép birtokába adták, s elkezdtek az egységes, 8 osztályos politechnikai munkaiskola, s az erre épített 4 osztályos általánosan kötelező középiskola és szakmunkásképző iskola megteremtését. *A törvényjavaslat arra a méltán történelminek nevezhető fejlődésre épül, amelyet a magyar oktatási rendszer a felszabadulás után elért.* 1945-ben létrehoztuk a 8 osztályos általános iskolát. Ez nemcsak időben, de jelentőségében is egy

sorban volt azokkal a nagy fontosságú intézkedésekkel — a föld-reformmal, a bányák, a bankok és a nagyüzemek államosításával —, amelyekkel a felszabadult magyar nép hozzálátott új élete kialakításához. Az *egységes, 8 osztályos általános iskolák megteremtése eltemette a fasiszta Horthy-rendszer népellenes iskolapolitikáját*, s döntő jelentőségű volt a régi rendszer uralkodó osztályai műveltségi monopóliumának felszámolásában.

A nép számára igazán meghódítani az iskolát csak az *államosítás útján* lehetett. 1948-ban államosítottuk hazánkban az iskolákat. Korábban az általános iskolák 65 százaléka s a középiskolák 48 százaléka az egyházak kezén volt. Ettől kezdve az *ifjúság oktatása és nevelése a szocializmust építő állam feladatává vált*. Most már kiadhattuk a jelszót: *Munkás- és parasztfiatalokat a középiskolákba és az egyetemekre!* A dolgozó nép fiai előtt szélesre tárultak a középiskolák és az egyetemek kapui: az 1938-as évhez viszonyítva napjainkra mind a középiskolai, mind az egyetemi hallgatók száma közel ötszörösére nőtt. A munkás- és parasztszármazású fiatalok aránya a középiskolákban az 1938-as 4 százalékról 53 százalékra, s az egyetemeken az 1938-as 3,5 százalékról 54 százalékra emelkedett. A felszabadulás után az alsó-, közép- és felsőfokú oktatásban tett intézkedéseinkkel — a fasiszta Horthy-rendszer gúzsba kötött iskoláiról és nyomorgó néptanítóiról nem is beszélve — *túlhaladtuk és magunk mögött hagytuk bármely kapitalista ország oktatási rendszerét*. Több és jobb művelődési lehetőséget biztosítunk ifjúságunknak, de a felnőtt dolgozóknak is, mint bárhol a legfejlettebb kapitalista országokban. Az elmúlt évtizedben létrehoztuk a szocialista közoktatás egységes, összefüggő rendszere megteremtésének feltételeit. A Magyar Népköztársaság oktatási rendszeréről most elfogadásra ajánlott törvényjavaslattal, amely — hazánk történetében először — az egész közoktatást, annak minden láncszemét érinti, azt a célt tűzzük ki, hogy *a korábban létrehozott alapokra építve megteremtsük a szocialista társadalom szocialista iskolarendszerét*.

Az iskolai oktatás rendszerének továbbfejlesztése megérett társadalmi szükségszerűség. A szocialista forradalom hazánkban az elmúlt másfél évtizedben nagy győzelmeket aratott. Népünk

szocialista forradalma olyan körülmények között folyik tovább, amikor *a gazdasági és kulturális építőmunka döntő jelentőségű.* Az ipar műszaki színvonalának emelése, a hazai adottságoknak és a szocialista nemzetközi munkamegosztásnak leginkább megfelelő iparszerkezet kialakítása; a szocialista nagyüzemi mezőgazdaság megszilárdítása, a tudományos mezőgazdálkodás széles körű elterjesztése; a szocialista kultúra felvirágoztatása, az emberek szocialista tudatának fejlesztése — íme, ezek a szocialista forradalom mai feladatai.

Tisztelt Országgyűlés!

E feladatok végrehajtása magas fokú általános műveltséget, széles körű szakmai ismereteket s nagy szervező erőt követel. Ezért a szocializmus építésének jelen szakaszában a tudomány, a technika, a kultúra és a szaktudás és ennek megfelelően az iskolák, az egyetemek és a szakemberképzés szerepe óriásivá nő. *Az iskolareform megvalósítása közvetlen hatást gyakorol az egész népgazdaság fejlődésére,* előrendíti az ipari és mezőgazdasági termelést. *A mezőgazdaság szocialista átszervezése például ugrásszerűen megnövelte az igényt az agrártudományokra,* mert a több ezer holdas szövetkezetek — ha eredményesen akarnak dolgozni — nem folytathatnak csak tapasztalati gazdálkodást, *a tudomány nélkülözhetetlen életelemük lett.* Régebben — amíg a mezőgazdaságban a kisbirtok uralkodott — mezőgazdasági technikainkat csak óriási erőfeszítések és átirányítások árán tudtuk úgy-ahogy benépesíteni, az idén viszont a mezőgazdaság szocialista átszervezése befejezésének évében, már két és félszer annyi diák jelentkezett, mint amennyi a mezőgazdasági technikumok első osztályainak befogadóképessége.

Pártunk Központi Bizottsága és a forradalmi munkás-paraszt kormány az általános műveltség, valamint a szakmai képzettség nagy szerepét szem előtt tartva, mindent megtesz, hogy felkarolja a tömegek művelődési vágyát és széles szocialista utat nyisson annak kielégítésére. E munka vezérfonalául a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága művelődési politikájának irányelvei szolgálnak. Az oktatási rendszerről szóló törvény elfogadásával újabb jelentős lépést teszünk előre a művelődéspolitikai irányelvek, valamint pártunk VII. kongresszusa

határozatának végrehajtásában. Az iskolareform megvalósítása az egész kulturális élet legfontosabb problémája. Ha meggyorsítjuk az iskola szocialista fejlődését, meggyorsul az egész kultúra szocialista fejlődése is. Egy nép alapműveltségét, világnézetének alapját döntő mértékben az határozza meg, hogy milyen iskolai oktatásban és nevelésben részesült. *Minél fejlettebb, korszerűbb az iskola, annál műveltebb a nép!*

Az 1960—1961-es tanév az oktatási rendszer reformjának próbaéve volt. Nyugodt lelkiismerettel állíthatjuk, hogy *a reformterv a próbát kiállta*, annak minden elképzelését az élet igazolta. Az a három alapelv, amelyre az egész iskolareformunk épül — *az élet és iskola kapcsolatainak megerősítése; a műveltség színvonalának emelése és korszerűsítése; a hatékony kommunista nevelés* — osztatlan elismerésre és egyetértésre talált a szülők, a pedagógusok és az ifjúság soraiban. Az üzemekben eltöltött munkában, az iskolai tanműhelyekben, a termelőszövetkezetek és állami gazdaságok földjein, az önkéntes ifjúsági táborokban és más helyeken, ahol a középiskolás diákok és egyetemi hallgatók dolgoznak, ismét és ismét bebizonyosodott, hogy *a mi ifjúságunk túlnyomó többsége becsületes, munkaszerető, életvidám ifjúság, az épülő szocializmus ifjúsága*, amelyre népünk mindig számíthat.

Az elmúlt évben választ kaptunk azokra a kételyekre is, amelyekkel egy évvel ezelőtt, az irányelvek vitái idején még találkoztunk. Egyes pedagógusok korábban azt gondolták, hogy a munka bevezetése visszaveti a diákok érdeklődését a *humán* tárgyak, s általában az elmélet tanulása iránt. Ennek pontosan az ellenkezője történt: a diákok érdeklődése nőtt az irodalom, a történelem, a művészetek iránt, s az általános tanulmányi színvonal is emelkedett. A szülők között akadtak olyanok is, akik kezdetben ellenszenvvel nézték, hogy gyermekeik fizikai munkát végeznek, mondván, „*az én fiamnak nincs szüksége arra, hogy ilyen fiatalon dolgozzék*”. Most már ők is meggyőződhetek róla, hogy *a munka jó hatást gyakorol a fiúk és a lányok magatartására, jó irányban formálja jellemüket, növeli ismereteiket az őket körülvevő világról*, s minden tekintetben eredményesen járul hozzá nevelésükhöz. Némi ellenállással még

ma is találkozunk egyes olyan szülőknél, akiknek gyermekei a mezőgazdaságban végzik szakmai gyakorlati munkájukat. Ezek lekicsinylően nyilatkoznak az agrármunkáról, s azt mondják: „Nem azért adtam a gyermekem gimnáziumba, hogy kapáljon.” Az ilyen szülők, úgy látszik, még nem ismerték fel a munka általánosan nevelő jellegét, s emellett figyelmen kívül hagyják korunk egyik legfontosabb folyamatát, azt, hogy a mezőgazdasági munka a szocialista társadalomban mind több és több tudást, szakmai ismeretet követel meg, s fejlődése során az ipari munka válfajává válik.

Iskolareformunk alapgondolata, a munka és a tanulás összekapcsolása, teljes elismerést nyert. *A munka és a tanulás egy-sége a szocialista társadalom iskolájának alapvető jellemvonása.* Ezért már Marx és később Lenin is sikraszállt. A munka összekapcsolása az iskolai oktatással, a termelés és a tanulás kapcsolatának megteremtése előre lendíti egész oktatási rendszerünk fejlődését.

A munkásosztály ma már mint aktív, közvetlen nevelési tényező jelentkezik az iskolában. *A munkás máris a pedagógus segítőtársa lett.* Az 5 plusz 1-es tanítási rendszerbe eddig bevont üzemek munkásai féltő gonddal és szeretettel foglalkoznak a reájuk bízott diákokkal. Nemcsak a szakma fogásait igyekeznek elsajátíttatni velük, hanem elősegítik emberi, jellembeli fejlődésüket is. A tanulók szakmai előrehaladása mellett számon tartják iskolai tanulmányi eredményeiket, érdeklik őket a fiatalok családi körülményei, megkérdezik tőlük, hogyan és hol szórakoznak, kikkel tartanak baráti kapcsolatot. A diákok jelenléte az üzemekben azt is eredményezi, hogy a munkások érdeklődése egyrészt növekszik a tanulás iránt, másrészt *üzemi munkájukat is igyekeznek jobban, felelősségteljesebben elvégezni, mert érdek, hogy magatartásuk példa lehet a fiatalok előtt.*

A munkások sok leleményességgel és ötlettel végzik nevelői tevékenységüket, s úgy foglalkoznak a fiatalokkal, mintha azok saját gyermekeik lennének. Pártunk Központi Bizottsága, a forradalmi munkás-paraszt kormány, a szülők, a pedagógusok, az egész társadalom nevében mondok az országgyűlés színe előtt *köszönetet azoknak a munkásoknak, technikusoknak, mérnö-*

kölknek, üzemigazgatóknak, párttitkároknak, azoknak, az iparban és mezőgazdaságban dolgozó elvtársainknak és barátainknak, akik valóban erőt, időt és fáradságot nem kímélve segítik ifjúságunk oktatását és nevelését.

E reformmal arra törekszünk, hogy fiainkból és leányainkból egyenes jellemű, határozott, őszinte, munkaszerető, becsületes, hazáját és népét szerető, szüleit, családját, embertársait tisztelő, melegszívű emberek váljanak, akik — ahogy a törvénytervezet mondja — „odaadással szolgálják a szocializmust, a béke, a népek testvériségének ügyét, építik és védik a nép államát”.

Tisztelt Országgyűlés!

Szólni kívánok az egyes iskolatípusokról is. A 8 osztályos általános iskola kitűnően bevált, s így hazánk oktatási rendszerének továbbra is szilárd alapja marad. A jövőben az általános alpműveltség, a szocialista erkölcs és világnézet alapjainak lerakásán kívül megismerteti a tanulókat a termelőmunka elemeivel is, és hozzászoktatja őket a társadalmilag hasznos munka végzéséhez. Célunk, hogy az általános iskolát végzettek szilárdabb alapismeretek, mélyebben megalapozott erkölcsi és esztétikai nevelés, erősebb testi felépítés birtokában folytathassák tanulmányaikat oktatási rendszerünk következő láncszemében.

Iskolarendszerünk mindenkinek lehetővé teszi és mindenkitől megköveteli, hogy elvégezze a 8 osztályos általános iskolát. Az elmúlt tanévben a tankötelesek 72 százaléka végezte el a VIII. osztályt. Ez, bár nemzetközi viszonylatban is kimagasló eredmény, azt is mutatja, hogy még elég sokan különböző okok miatt nem fejezik be az általános iskolát. Az új törvény a tankötelezettséget felemeli, s ezt a 6. életévtől számított 10 tanévre terjeszti ki.

Ennek egyrészt az a célja, hogy minden gyermek befejezze az általános iskolát, másrészt pedig szélesíti a továbbtanulási lehetőségeket. Azok a fiatalok, akik az általános iskola VIII. osztályának elvégzése után azonnal nem iratkoznak be sem középiskolába, sem iparitanuló-iskolába, s munkába sem állnak, a kétéves továbbképző iskolákban folytatják tanulmányaikat.

Hazánkban egyől évre több fiatal tanul tovább az általános iskola VIII. osztályának elvégzése után. Tavaly az általános

Iskolát végzettek 43 százaléka tanult tovább a közép-, 23 százaléka a továbbképző- és 30 százaléka az iparitanuló-iskolákban. Az általános iskolát végzettek 96 százaléka tehát valamilyen formában már tovább tanul.

Lassan érlelődnek a feltételei annak is, hogy a tankötelezettséget még jobban kiterjesszük, s bevezessük az általánosan kötelező középiskolai oktatást.

A legnagyobb változásokat a középfokú oktatásban hajtjuk végre. A középiskola két alapvető típusát akarjuk kialakítani: a megreformált gimnáziumot és a teljesen új szakközépiskolát. *A gimnáziumban a tanulók valamely szakmában olyan — a heti egynapos üzemi gyakorlatokon szerzett — előképzettséget nyernek, amelynek birtokában az adott szakmában az érettségi után rövid idő alatt magas kultúrájú szakmunkások lehetnek. A szakközépiskola megteremtése a magyar oktatási rendszerben forradalmi jelentőségű tény. A szakmunkásképzés a középiskolákban valósul meg, s ezzel a munkásosztály szakmai és műveltségi színvonala gyorsan emelkedik. A szakközépiskolában a tanulók 4 év alatt érettségit, s egy szakmában teljes képzettséget nyernek. A törvényjavaslat előkészítése folyamán sokan vitatták, vajon lehetséges-e 4 év alatt megtanulni mindazt, ami szükséges az érettségi bizonyítványhoz, s ezzel egy időben elsajátítani valamely szakmát. Sokan — talán saját tanulókorukra, az idomok reszelésével, s egyéb manuális munkával eltöltött rengeteg időre gondolva — lehetetlennek tartották a szakközépiskola célkitűzésének megvalósítását. A lefolytatott viták, valamint a már működő szakközépiskolai osztályokban szerzett tapasztalatok azt bizonyítják, hogy a szakközépiskolában az érettségi anyaga mellett egy szakma teljes elsajátítása sikeresen megvalósítható. A szakközépiskola célkitűzésének meghatározásakor figyelembe vettük azt a vitathatatlan tény is, hogy az ipar korszerűsítésének, a műszaki és technikai színvonal emelkedésének arányában változik maga a szakmunkás fogalma is. A modern ipar a szakmunkástól egyre inkább a gépek működési elvének ismeretét, azok kezelését, hibáinak kijavítását igényli. Maga az ipar fejlődése állítja előtérbe, s kívánja meg a szakközépiskolai képzés fokozatos bevezetését és széles körű elterjesztését.*

A törvényjavaslat a ma működő középiskolák között felsorolja a *technikumokat* is. A technikumok létrehozása tíz évvel ezelőtt a kulturális forradalom fontos vívmánya volt, megtette az első lépést a termelés és tanulás összekapcsolására. A technikumok az elmúlt 10 év alatt több ezer fiatalat neveltek. Közülük sokan kiváló szakemberekké váltak, akik szocialista iparunk parancsnoki posztjain áldozatos és eredményes munkát végeznek. A fejlődő ipar és mezőgazdaság igényeit azonban *a középfokú technikusképzés ma már nem elégíti ki. Ezért a törvényjavaslat a technikusképzés továbbfejlesztését és főiskolai szintre emelését tartalmazza.* Az elmúlt évben megkezdtük a felsőfokú technikumok létrehozását is. Jelenleg 2 ipari és 16 mezőgazdasági felsőfokú technikum van az országban. A népgazdaság egyre növekedő igényei megkövetelik, hogy mindenütt, ahol a legfontosabb feltételek, tehát elsősorban oktatók vannak, az egyetemek, a tudományos kutatóintézetek mellett, az ipari és mezőgazdasági nagyüzemekben felsőfokú technikumokat hozunk létre. Mindenütt, ahol erre megfelelő oktatók, s a legmizimálisabb igények kielégítésére alkalmas terem és felszerelés adva van, már lehet egy-egy felsőfokú technikus évfolyamot nyitni. Bízunk abban, hogy ha kezdetben nem is, de erőfeszítéseink nyomán egy kis idő múltán ezek is minden szempontból mintaszerű intézményekké válnak.

A népgazdaságnak évről évre több kommunista szakemberre van szüksége. Jóllehet, ma népgazdaságunkban nagy számban dolgoznak és munkájuk nyomán közmegebecsülésnek örvendenek a nem kommunista értelmiségiek, a társadalom szocialista fejlődését, s az ebből adódó követelményeket figyelembe véve *a ma egyetemre kerülő és ott tanuló fiataloktól teljes joggal elvárjuk, hogy mindent megtegyenek abból a célból, hogy kommunista szakemberekké váljanak. Ezért egyetemeink alapvető feladata a kommunista szakemberképzés.* Olyan mérnökökre, orvosokra, közgazdászokra, jogászokra, agrármérnökökre, pedagógusokra és más gyakorlati szakemberekre van szükségünk, akik jól ismerik szakmájukat, azt a gyakorlatban tudják alkalmazni, képesek rá, hogy az iparban, a mezőgazdaságban, a kereskedelemben, a kultúrában meghonosítsák az élenjáró eljárás-

sokat és módszereket, s megfeleljenek mindazoknak a társadalmi, politikai és világnézeti követelményeknek, amelyeket a szocializmust építő nép a saját értelmisége iránt támaszt. E célok elérése végett a törvényjavaslat egyetemeinket és főiskoláinkat, azok oktató-nevelőmunkáját is közelebb akarja hozni az élethez, a szocialista építőmunka gyakorlatához. *Tovább javítjuk az egyetemi felvételi rendszert.* Elsősorban azokat vesszük fel az egyetemekre, akik a középiskola befejezése után *legalább egy évet gyakorlati munkában töltöttek.* Minden szakon növeljük a hallgatók szakmai gyakorlatainak idejét és szerepét. *Tovább emeljük az egyetemek oktató-nevelő- és tudományos munkájának színvonalát.* Az egyetemekre bízunk és szervezetté tesszük a végzett szakemberek továbbképzését a különböző jellegű és időtartamú tanfolyamokon. A szakmérnök, a mérnök-közgazdász, a szakorvosi és általában az orvostovábbképzés megszervezése szakemberképzésünk nagyon fontos vívmánya.

Kulturális forradalmunk nagy eredménye a felnőttoktatás hálózatának széles körű kiterjesztése. *A múlt évben a dolgozók iskoláiban, az esti és levelező tagozatokon 185 000 ember tanult.* Az ipar és a mezőgazdaság fejlődése, a gépek egyre szélesebb körű alkalmazása a felnőttektől megköveteli, hogy éljenek a társadalmi rendszerünk által nyújtott lehetőségekkel, szüntelenül bővítsék szakmai ismereteiket és növeljék általános és politikai műveltségüket.

Napjainkban az iskolák jellege abban az értelemben is megváltozik, hogy nemcsak az ifjúság, hanem a felnőttek „második otthonává” válnak. Egyes iskolatípusokban az „öregdiákok” száma eléri, sőt, túlhaladja a „kisdiákokét”. A törvényjavaslat tovább megy az eddigi úton, s *a felnőtt dolgozók oktatását az iskolarendszer szerves, az ifjúság oktatásával és nevelésével egyenértékű részévé emeli.* Ennek megfelelően többet kell foglalkoznia a felnőttoktatás módszereivel és jó tapasztalataival.

A törvényjavaslat előkészítése folyamán viták folytak az oktatásügy egységes irányításának elvéről. Egyesek ezt a helyes elvet félreértették, s azt gondolták, hogy az egységes irányítás legfőbb feltétele *a felügyeleti jog gyakorlása* az iskolák felett. Ezek megfeledkeztek arról, hogy az egységes irányítás elvének

gyakorlati megvalósítását végső soron nem az dönti el, hogy melyik iskolatípus melyik minisztérium hatáskörébe tartozik, hanem az, hogy valamennyi iskola irányításában egységes politikai, pedagógiai és módszertani elvek érvényesüljenek. Ezért a felesleges átszervezések elkerülése végett most az iskolák szervezeti hovatartozásának kérdésében változásokat nem javasolunk.

Az iskolareform hosszú időre szóló célkitűzéseket állít a kormány és a társadalom elé. Megvalósítása szívós, áldozatkész munkát követel. Gondoskodni kell az új iskolatípusok megfelelő tanterveinek és tankönyveinek elkészítéséről. Meg kell szüntetni a túlterhelést, amely ma a tanulók és pedagógusok vállait egyaránt nyomja. A túlterhelésnek a tantervi és tankönyvi okok mellett pedagógiai és módszertani okai is vannak. Nemcsak a tananyag túlméretezettsége okozza a túlterhelést. Ha vannak még pedagógusok, akik a feladatukat csak abban látják, hogy feladják és visszakérdezzék a leckét, a tankönyv lehet akár csak 25 oldal terjedelmű, a túlterhelést mégsem lehet megszüntetni. A túlterhelés megszüntetését a pedagógus úgy segítheti elő, ha úgy magyaráz és tanít, hogy az anyag lényegét, fő összefüggéseit a tanulók már az órán megértik és elsajátítják. A pedagógiai tudomány minden eddigi eredményének felhasználásával hozzá kell látni ahhoz, hogy a munka bevezetésével nyert óriási nevelőerőt megfelelően hasznosítsuk az oktatás és nevelés egész folyamatában. *A munkaoktatás bevezetése fordulatot követel az iskoláról eddig vallott nézetekben és szemléletben.* A gyakorlati oktatás nemcsak a szaktanárok és nemcsak a természettudományos tárgyakat oktató pedagógusok, hanem az egész tantestület személyes ügye. A munkaoktatás pedagógiáját, módszertanát még nem dolgozták ki a részletekig úgy, ahogy más tárgyakét. Ez érthető, hiszen az irodalmat, a matematikát évszázadok óta oktatják iskoláinkban, de a munkaoktatást most kezdjük el, és módszertanát is menet közben alakítjuk ki. Szükséges ezért, hogy felemeljük szavunkat az egyes helyeken mutatkozó téves szemlélet és gyakorlat ellen. Gyakran tapasztaljuk, hogy az 5+1-es rendszerű iskolákban a heti egynapos üzemi munka címén a jó szándékú üzemi mérnökök és techni-

kusok új műszaki jellegű elméleti tárgyat iktatnak be a tananyagba. Ezt nem tartjuk helyesnek, az üzemben eltöltött idő túlnyomó többségét munkával, s nem előadások hallgatásával kell eltölteni. A szakmai oktatás elméleti részét össze kell hangolni és ahol lehet, be kell építeni az iskolában oktatott tárgyak: főleg a matematika, a fizika, a kémia, a biológia s a rajz tananyagába. Másutt a diákokat állandóan egyhangú, semmiféle szakismereteket nem igénylő munkán foglalkoztatják: ez sem helyes és nevelési szempontból visszajára fordulhat. Az 5+1-es oktatási rendszer legfontosabb alapelve az összhang az iskolában eltöltött 5 nap és az üzemben eltöltött egy nap között. Ezért nagy gonddal és felelősséggel kell pedagógiaileg megalapozni az üzemekben eltöltött idő foglalkoztatási tervét.

Tisztelt Országgyűlés!

Sokszor hangoztatjuk, hogy a szocialista oktatási rendszer megteremtése az egész társadalom ügye. Örömmel állapíthatjuk meg, hogy az irányelvek országos vitája nagy nemzeti mozgalmat bontakoztatott ki az iskola megsegítésére. A múlt évben például a társadalom több mint 120 millió forinttal segítette az iskolaépítést, műhelyek és szertárak fejlesztését.

Az oktatás, a nevelés és a szakemberképzés társadalmi támogatása hasznos formájának bizonyult a társadalmi ösztöndíjrendszer. Az üzemek, a termelőszövetkezetek, a tanácsok és más állami szervek, a tömegszervezetek alapozzák meg anyagilag a tehetséges munkás- és parasztgyermek, s a tehetséges, arra érdemes felnőttek tanulását.

A társadalom és az iskola kapcsolatainak megszilárdításában döntő a tanácsok szerepe. Az általános iskolák és ma már a gimnáziumok közvetlen irányítása is a tanácsokra tartozik. Ezt a munkát nem lehet a tanács művelődési osztálya „reszortfeladatának” tekinteni. Ott járnak el helyesen, ahol az iskola munkájával az egész tanács foglalkozik.

A Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség tegye a tanulóifjúság soraiban végzett munkája központi feladatává az oktatási rendszer reformjában foglalt képzési és nevelési célok megvalósításának elősegítését. A munka bevezetése az oktatásba, a tanulóifjúság közvetlen kapcsolata a munkásfiatalokkal a kom-

munista nevelés új lehetőségeit, s a mozgalmi munka új formáit tárják fel az ifjúsági szövetség előtt is. Nem tévedünk, ha azt állítjuk, hogy *a segédkezés a reform megvalósításában, a fiatalok újabb és újabb tömegeit hódítja meg a Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség számára az üzemekben és az iskolákban egyaránt.*

Az iskola és a társadalom legközvetlenebb kapcsolata a pedagógus és a szülő, *az iskola és a szülői munkaközösség közötti kapcsolat.* Elismeréssel adózunk a Magyar Nők Országos Tanácsának, amely odaadó, lelkes munkát végez a szülői munkaközösségek szervezésében és irányításában. *A szülői munkaközösségek tevékenységét az iskola alapvető oktatási és nevelési céljainak megvalósítására kell irányítani.* A szülői munkaközösségek tevékenységében a jelenleginél jóval nagyobb mértékben kell részt venniük *az édesanyáknak.* A nevelésben az édesanyának és édesapának azonosak a kötelességei, s ennek tükröződnie kell a szülői munkaközösségekben is.

A törvényelőkészítő vitákban állandóan hangoztattuk, hogy *oktatási rendszerünk továbbfejlesztésének központi alakja a pedagógus.* Ha ez a megállapítás igaz volt a reform előkészítése és kidolgozása időszakában, százszorosán igaz most, amikor a reform végrehajtásáról van szó. A reform megvalósítása a társadalom segítsége nélkül lehetetlen, *a szocialista iskola megteremtésének fő feladatai azonban a pedagógus vállaira nehezednek.* Az a nagy munka, ami az egész nemzet életére hat, végső soron rajtuk áll vagy bukik.

A pedagógusok az ifjúság műveltségének és világnézetének kialakításával egész népünk műveltségének alapjait rakják le. Az iskolán kívül is oktatnak és nevelnek, a fővárostól a legeladugottabb tanyákig, főleg rájuk hárul a nép művelésének ezernyi teendője. Értelmiségünk törzsét, legnagyobb számú hadoszlopát hazánk lelkes, munkaszerető óvónői, tanítói és tanárai alkotják. Ezért az iskolareform törvénnyé emelésének napján bizalommal, nagy megbecsüléssel, forró elvtársi-baráti szeretettel üdvözljük hazánk minden nevelőjét. A párt, a kormány, a magyar országgyűlés, az egész magyar nép nevében köszönjük nekik azt az áldozatos, nagyszerű munkát, amelyet az iskola-

reform megvalósításáért, ifjúságunk szocialista neveléséért **vé-**
geznek. *Népünk legdrágább kincsét, jövőjét: az ifjúság neve-*
lését bízta a pedagógusokra. Nem lehet magasztosabb és szebb
életcél, mint eleget tenni e feladatnak, s *eredményesen* *oktatni*
és nevelni, szocialista emberré formálni hazánk ifjúságát. Ez
megköveteli, hogy *pedagógusaink szüntelenül képezzék ma-*
gukat, ismerjék szaktárgyuk és a *pedagógia legújabb eredmé-*
nyeit; világnézetben és kulturális ismeretekben együtt haladja-
nak az általános fejlődéssel. Meg vagyunk győződve róla, hogy
nevelőink, most már az új oktatási rendszerről szóló törvény
segítségével, a társadalom erőinek közreműködésével, méltóan
a nemzet bizalmára, továbbra is becsülettel fogják teljesíteni
nagyszerű hivatásukat.

A MÁSODIK ÖTÉVES TERV IDŐSZAKÁBAN LERAKJUK A SZOCIALIZMUS ALAPJAIT, ÉS MEGKEZDJUK A FEJLETT SZOCIALISTA TÁRSADALOM ÉPÍTÉSÉT HAZÁNKBAN

Kádár János beszéde

Tisztelt Országgyűlés! Képviselőtársaim! Elvtársaim!

Az országgyűlés munkája eredményes volt. Az országgyűlés határozatait, a megalkotott törvények meghatározzák a kormány munkáját, irányt mutatnak egész népünknek.

A kormányt átszerveztük; megítélésünk szerint azonban új kormányprogramra nincs szükség! *A Magyar Népköztársaság forradalmi munkás-paraszt kormánya eddigi programunk alapján dolgozik tovább. A mi programunk a Magyar Szocialista Munkáspárt kongresszusa irányelveinek megvalósítása, az országgyűlés által alkotott törvények végrehajtása és megvalósítása az életben.* Joggal megállapíthatjuk, hogy az 1956. november 4-ének hajnalán meghirdetett kormányprogram helyes volt, és mi becsülettel, eredménnyel harcoltunk megvalósításáért. Ehhez természetesen hozzátartozott, hogy a Magyar Népköztársaság társadalmi életének eszmei ihletője és politikai irányítója, a párt is óriási fejlődésen ment keresztül. Visszagondolva egy nehéz időszakra, most már megállapíthatjuk, hogy *pártunk marxista—leninista irányvonala győzött a jobboldali néparulás felett is és az álbaloldali kalandorpolitika felett is.*

Ez előfeltétele volt a kormány tevékenységének, eredményes munkájának. A program gyökeret vert a közvéleményben, és céljaink követésre találtak. Kibontakozott a harc a politikailag helytelen irányzatok, a tespedés és minden rossz ellen; a munka fellendült az egész országban, és népünk a szocializmus zászlaja alatt tömörült. A párt, a kormány és a dolgozó nép harcát jelentős eredmények követték a gazdasági életben és az élet más te-

rületein is. A nemzeti jövedelem három év alatt 22 százalékkal, az ipari termelés kereken 40 százalékkal, a mezőgazdasági termelés 12 százalékkal nőtt, a kultúra felvirágzott. Van tehát értelme, eredménye a munkának és a harcnak. Sorolhatnánk eredményeinket. Utalok például közoktatásunk fejlődésére. Nagy fejlődést értünk el e területen is az utóbbi években. A középiskolások száma a múltban alig haladta meg az ötvenezret, ma pedig 240 000 középiskolai hallgató van nálunk. Más szóval: a középiskolás korba jutott ifjúság 43 százaléka középiskolába járhat és tanulhat. Ez olyan eredménye népi rendszerünknek, amit a világ nagyon sok országa irigyelhet tőlünk. Hasonlóképpen fejlődött főiskolai és egyetemi oktatásunk is.

Emelkedett az életszínvonal is. Csak a hároméves tervidőszakban 19 százalékkal növekedett az egy főre jutó reáljövedelem.

A statisztikai adatokon túl, mindenki személyes tapasztalatból tudja, az élet legkülönbözőbb megnyilvánulásából látja, *milyen nagyot léptünk előre táplálkozásban, öltözködési kultúrában. Erősödött népünk egysége, javult az élete. Városaink, fővárosunk és vidéki városaink, falvaink fényesebbek és szebbek.*

Az élet hazánkban a nép számára, minden becsületes dolgozó számára biztonságos, szép és reményekkel teljes.

Ami a társadalmi fejlődést illeti: erősödött a szocialista ipar, a közlekedés, a kereskedelem, és létrejöttek a szocialista jellegű termelőszövetkezetek. Ezzel hazánkban — most már az egész népgazdaságban — uralkodóvá váltak a szocialista termelési viszonyok.

A népi állam megerősödött, a világban tekintélyt szerzett magának. Ma a Magyar Népköztársaság a Szovjetunió megbecsült barátja, a szocialista országok családjának megbecsült tagja. Eredményeinket ellenfeleink, sőt, ellenségeink is kénytelenek elismerni.

Mindenki tudja, nincs az a nehéz feladat, nincs az az erőfeszítés, amelyre képes ne lenne az ember, ha értelmét látja; viszont elviselhetetlen még a legkisebb megterhelés is, ha annak nincs értelme. *A közelmúlt évekre visszatekintve, megállapíthatjuk, hogy a munkának volt értelme.*

Minek köszönhető, hogy a munka ilyen szép eredményeket hozott?

Mindenekelőtt *a párt helyes irányvonalának, a párt útmutatásának.*

Emellett *a nép teremtő munkájának.* Mi kommunisták vagyunk, és valljuk, hogy a kommunisták képesek helyes irányt mutatni, képesek embereket megszervezni és mozgósítani a feladatok teljesítésére, de *egy ország fejlődését csak maga a dolgozó nép képes előbbre vinni. Eredményeink tehát népünket dicsérik.*

Munkánk eredményességének harmadik döntő tényezője *a Szovjetunió és a többi szocialista ország segítsége.* Ez a baráti, testvéri segítség erőt és szárnyat adott a magyar népnek is. Amikor arról beszélünk, hogy a magyar nép becsülettel megvédte szocialista vívmányait és határozottan halad a szocialista társadalmi fejlődés útján, tudnunk kell, hogy ez a mindvégig érezhető testvéri segítségnek az eredménye is.

Amikor a kormány átszervezése megtörtént, különböző oldalakról mindenféle vélemények hallatszottak. Központi Bizottságunkat és természetesen kormányunkat is már mindenféle istencsudájának elkeresztelték. Azt is mondták, hogy szektások, sztálinisták, merevek vagyunk. Elkereszteltek bennünket revizionistáknak is.

Mi marxisták, leninisták, kommunisták vagyunk, bennünket a marxista—leninista elmélet vezet, s hasznosítjuk pártunk és népiünk harcainak tapasztalatait. Olyasmiket is mondanak időnként, hogy ez vagy az a változás azt jelenti, hogy Hruscsov barátai megint előbbre nyomultak. Meg kell mondanom, mi büszkék vagyunk rá, hogy bennünket Hruscsov és harcostársai, a Szovjetunió Kommunista Pártjának vezetői barátjuknak tekintenek. Az említett kommentátorok azt is mondták, hogy Magyarországon most keményebb rezsim következik. Nos, meg kell mondani: a kormány októberben és novemberben sem lesz keményebb, mint volt júliusban vagy a múlt év januárjában. és puhább sem lesz. Ami viszont az említett kommentárok mögött rejlő politikai feltételezést illeti, a következőt azért meg kell mondani: a Magyar Népköztársaság makacs és esküdt ellensé-

gei, rendszerünknek és a szocialista eszmének ellenségei semmi jót ne várjanak a kormánytól! Azt hiszem, ezzel sem mondunk semmi újat, mert ez eddig is így volt.

Ami viszont a kérdés másik és számunkra fontosabb oldalát illeti: *a kormány* — a párt helyes ösztönzése alapján a népfrempolitika szellemében — *egész tevékenységét arra építi, hogy szükség van a párttagok és pártonkívüliek, az egész dolgozó nép, az egész nemzet tömörítésére.* Kormányunkat a párt Központi Bizottsága mellett a Népfremp elnöksége ajánlotta megválasztásra. Mi ezt megbízásnak vesszük. Törekvésünk a mind erősebb nemzeti összefogás, amelyben világnézetre való tekintet nélkül helye van minden becsületes, tisztességes magyar embernek.

Meggyőződésünk, hogy *ha az eddigi úton megyünk tovább, és valóban képesek leszünk arra, hogy munkánkat továbbfejlesszük, akkor az eredmények sem fognak elmaradni.* Bízunk abban, hogy a Magyar Népköztársaság még erősebb, a szocialista építés még lendületesebb lesz, és a Magyar Népköztársaság becsülete és tekintélye a világban tovább növekszik.

Kedves képviselőtársaim! Elvtársaim!

Az országgyűlés tárgyalásain az első napirendi pont a nemzetközi helyzet volt. *A nemzetközi helyzet bonyolult, és az utóbbi időszakban valamelyest éleződött.* Mi ennek az oka? *Az alapvető ok — mély meggyőződésünk szerint és tényekkel bizonyíthatóan — az imperializmus léte, s az, hogy a gyarmati rendszert még nem számolták fel.* Ebből következik a világban jelenleg folyó heves fegyverkezési verseny. A helyzet éleződésének közvetlen oka most a német kérdés rendezetlensége.

Az amerikai monopóliumok urai, a nagy nyugati imperialista országok — amelyek az Észak-Atlanti Szövetségnek nevezett szervezetbe tömörültek — valamikor 1946 táján letértek arról a vonalról, amelyet a második világháború időszakában követtek, és valóban Hitler nyomdokaiba léptek: világuralomra, a világ leigázására törekednek.

Ennek ideológiai fronton jelentkező megnyilvánulási formája, hogy a monopolisták — az általuk mozgatatott hatalmas appará-

tus igénybevételével — kinevezték saját magukat a szabadság bajnokainak, felszabadítóknak, s más hasonló fellengzős címetek adományoztak maguknak. A gondolkozó embereknek csak fel kell tenniük a kérdést: akik Algéria, Angola, Kenya, Kongó és még más országok népeit barbár, állati módon mészárolják, akik gyermekeket, aggastyánokat és nőket gyilkolnak — milyen alapon nevezik magukat a szabadság bajnokainak? Vagy miféle őrei lehetnek a demokráciának azok, akiknek legfőbb szövetségese Csang Kaj-sek, Franco, Csombe? — hogy a többit ne is említsem. Tessék „a demokrácia bajnokait” a régi magyar közmondás szerint megítélni: nézd meg kinek ki a barátja, és ebből tudod, hogy aki magát barátodnak nevezi, valóban barátod-e. A „demokrácia bajnokainak”, a „szabadság bajnokainak”, a „felszabadítóknak” csillogó, díszes köntösében a monopolisták *arra törekcszenek, hogy a világ népeit igájukba hajtsák, elnyomják és kizsákmányolják.*

Nézzük meg szerepüket a német kérdésben. Jelenleg a nemzetközi helyzet központi és kulcskérdése kétségtelenül a német kérdés rendezése, a második világháború maradványainak feldszámolása. Olyan helyzet van jelenleg Európa szívében, amely veszélyezteteti, fenyegeti Európa és a világ népeinek békéjét. Meg kell vizsgálni, *ki idézte elő ezt a helyzetet,* és akkor rögtön választ kapunk arra is, *hogy ki a felelős érte. A felelősség az Egyesült Államok, Anglia és Franciaország urait terheli.*

Az Egyesült Államok és Anglia kormányának hivatott képviselői — akik az 1943 és 1945 nyara között lezajlott moszkvai, teheráni, jaltai és potsdami tárgyalásokon részt vettek — meg egyeztek a Szovjetunióval, s nagy jelentőségű okmányokat írtak alá. Azok az emberek, akik a munkásmozgalom soraiban harcoltak, s akikben valami nemzeti öntudat élt, számon tartják ezeket az okmányokat.

Emlékezik ezekre az okmányokra a magyar nép is, amely akkor a hitleri csizma alatt, sötét pokolban és éjszakában sínylődött, s kereste a reménysugarat. Mindnyájan emlékezünk rá, amikor a három szövetséges hatalom rádiói tudatták a világgal ezeket az okmányokat. És ez akkor reménység volt számunkra: jó érzés volt, hogy a Szovjetunió, az Egyesült Államok és Anglia

szövetségre lépett egymással, s együtt harcol a hitleri náciizmus, a középkori barbárság ellen. Aláírták azokat az okmányokat, amelyeket most nem akarok idézni, de helyenként és időnként érdemes emlékeztetni rájuk, mert ezekben a nagyhatalmak nyilvánították eltökéltségüket, hogy megsemmisítik a fasizmust, a német militarizmust, és megszüntetik annak forrásait, a nagy német monopóliumokat, soha többé nem fogják megengedni Németországban a hadianyagok és a hadieszközök gyártását, a háborús bűnösöket pedig felelősségre vonják.

S mi van ma? Németország egy részén jó néhány esztendővel ezelőtt létrejött a Német Szövetségi Köztársaság nevet viselő állam. Mi ebben az államban a jelenlegi helyzet? Adenauerra mondják, hogy öreg, meg merev, és nyugatnémetektől is hallottam azt a megállapítást, hogy nem kell már egészen komolyan venni, mert nem gondolkodik reálsan. Amikor azonban ilyen beszédeket hallunk, *felrémlik előttünk 1933, amikor a magyar értelmiség gondolkozó körei is azt hangoztatták: ki az a hóbor-tos, rögeszmés Hitler*, csak nem fogunk egy ilyen ellen harcolni? De gondoljunk arra, hogy az a valóban primitív megszállott, az az örült, milyen katasztrófát zúdított később Európa népeinek nyakába. Természetesen, nem ő egyedül. A német nagytőke, a német monopol-tőke csinálta, amely le akarta igázni legalább a fél világot, és ha lehetett volna, az egész világot. A német militaristák csinálták! És ma Nyugat-Németországban a monopol-tőke van hatalmon, amely újra hadianyagokat és harci eszközöket is gyárt, a revansizmus, a militarizmus van hatalmon, ami Európa és a világ népeinek békéjét fenyegeti.

Az okmányok egykori három aláírójához egyébként annak idején negyedikként Franciaország hivatalos és felelős vezetői is csatlakoztak, személy szerint ugyanaz az elnök, aki ma is kormányoz, ma is az elnöki tisztséget tölti be Franciaországban.

Ki felel azért, hogy újra létrejött Európa szívében az az erő, amely fenyegeti a népek békéjét? Világos és egyszerű az igazság megállapítása: a Szovjetunió becsülettel teljesítette, amit a világháború alatt és közvetlenül utána született okmányokban vállalt. És ki nem teljesítette? *Az Egyesült Államok, Anglia és*

Franciaország kormányai, mert az ő megszállási zónájukban juttatták hatalomra a német monopolizőket és a német militaristákat. Ez a revansista, agresszív erő és hatalom az Egyesült Államok és a NATO-hatalmak egyszülött gyermeke. Ezt a torzszülöttet ők hozták a világra, és a világ népei előtt ők felelnek érte. Ők vették be a saját szövetségükbe a Német Szövetségi Köztársaságot, annak fegyveres erőit ők nevezik saját előőrsüknek Európa szívében, és ők állították büszkén, hogy Nyugat-Berlin számukra a szocialista országok testébe fűrődő ék. Ne próbálják tehát másra hárítani a felelősséget a jelenlegi feszültségért!

Van itt egy másik, nem is csak egyszerűen politikai kérdés: *1943 októberében Moszkvában az Egyesült Államok, Anglia és a Szovjetunió képviselői nyilatkozatokat tettek. Ezekhez a nyilatkozatokhoz később Franciaország is csatlakozott.*

Az egyik nyilatkozat például azokról a kegyetlenkedésekről szól, amelyeket a német náci hadsereg a Szovjetunió területén és más országokban elkövetett. Példátlan tömeggyilkosságokat, addig nem látott gazságokat hajtottak végre. A kegyetlenkedésről című nyilatkozatban a következőket mondták a náci hóhérokról — érdemes erre emlékezni: „A három szövetséges hatalom azokat a német tiszteket, akik kegyetlenkedésekért, megszárlásokért és kivégzésekért felelősek, vagy azokban hozzájárulásukkal részt vettek, vissza fogja küldeni azokba az országokba, amelyekben aljas cselekedeteiket elkövették, hogy a felszabadított országok saját törvényeik szerint vonhassák őket felelősségre és ítélkezhessenek felettük.” Ezt a nyilatkozatot annak idején mi is olyan igazságos álláspontnak tartottuk, amelynek érvényesítéséért harcolni kell.

Van ennek a nyilatkozatnak egy része, amelyben az áll, hogy *ezeket a bűnösöket a világ legtávolabbi zugáig üldözni fogják, és kiszolgáltatják őket, bárhol is legyenek.* Ez is tetszett nekünk.

Nos, hogyan fest ez a jelenlegi NATO-gyakorlatban? Nehéz volna rövid idő alatt személy szerint felsorolni azokat a bebizonyítottan kegyetlenkedő fasiszta hóhérokat, akik ma olyan területen és körben működhetnek, ahol a NATO-hatalmaknak — ha akarnák — nem is nagyon kellene őket keresniük. Csak kezüket

kellene kinyújtaniuk és megfoghatnák őket, s ahogyan a nyilatkozatban szerepel, átadhatnák vádlóiknak, azoknak a népeknek, amelyek ellen kegyetlenségeiket elkövették. Példaképpen három nevet említek.

Speidel tábornok Franciaországban megszállóként működött, és felel azokért a kegyetlenkedésekért, amelyeket ott a hitlerista haderők elkövettek. Nem a világ valami eldugott zugában van, hanem Párizsban, mint a NATO európai szárazföldi csapatainak főparancsnoka.

Hasonló a helyzet *Heusinger* volt náci tábornokkal, aki viszont Washingtonban található, mint a NATO katonai tanácsának elnöke.

Ugyanígy egy *Wagner* nevű, volt náci ellentengernagy ma is ellentengernagy, és a NATO tengeri erői egy részének főparancsnoka.

Bonn fegyveres erőinek jelenleg olyan volt náci tábornok a főparancsnoka, akit a Szovjetunióban mint háborús bűnöst elítéltek. *Ki az hát, aki megtartotta a megegyezéseket, és ki az, aki nem tartotta meg?*

Korábban a megszállt Németországban — mielőtt ott kialakultak volna az önálló államok — valóban megszállási zónák voltak. Abban a zónában, ahol a Szovjetunió volt, monopolisták nem jutottak hatalomra, náciuk nem jutottak főparancsnoki tisztséghez, *hanem felelősségre vonták és megbüntették azokat, akiknek megbüntetésére a nagyhatalmak ünnepélyesen fogadalmat tettek és megállapodást kötöttek.* Az USA-ról és a NATO-ról nem lehet lemosni azt a gyalázatot, ami azáltal szállt reá, hogy az embertelen szörnyűségeket elkövetett vadállatokat ma fontos funkciókban tartja, és kivonja a büntetés alól.

A Szovjetunió elhatározta, hogy békét kell kötni Németországgal és fel kell számolni a második világháború maradványait, s ezzel az abnormális nyugat-berlini helyzetet.

A nyugatiak most nagy lármát csapnak, azt mondják, hogy a feszültséget ezáltal a Szovjetunió idézte elő. *Ez hazugság, a népek tudatos megtévesztése.* A Német Szövetségi Köztársaságban mostanában tömeggyűléseken, fasiszta szervezetek felvonulásain, ünnepesein, gyűlésein kormánytagok szólalnak fel, és nyíltan

más ország területeinek elfoglalását sürgetik. Hosszú volna itt felsorolni, hogy mit tartanak a revansista kalandorok saját tulajdonuknak, de mi magyarok nagyon jól emlékszünk a második világháború alatt sokszorosított és terjesztett náci térképekre, amelyeken a mi Dunántúlunk mint a hitleri birodalom része volt feltüntetve. Olyasfajta a felfogásuk, hogy ahol, amerre valaha német ember élt vagy él, az a terület körülbelül mind őket illeti meg; ebből következik aztán, hogy *meg akarják hódítani, meg akarják szállni az egész világot*. Fegyverkeznek, revánsra készülnek, nem ismerik el a második világháború eredményeként kialakult határokat, s Nyugat-Berlinből puszkaporos hordót csinálnak. Minden nép és minden olyan kormány előtt, amely felelősséget érez népe sorsáért, ott áll a kérdés: mi a teendő ebben a helyzetben? *Érjük be azzal, hogy évről évre, hónapról hónapra, hétről hétre megállapítjuk, hogy ezért a helyzetért az Egyesült Államok kormánya vagy a francia kormány a felelős, de közben túrjuk, hogy Európa szívében növekszik az új revansista erő és hatalom*. Vagy pedig cselekedni kell és gátat kell emelni a háborús kalandorok elé? Ezt a kérdést teszi fel ma a történelem az összes népeknek és mindazon kormányoknak, *amelyek felelősséget éreznek népük sorsáért és a békéért*.

Ilyen viszonyok között alakult ki az a nézet — a szovjet kormány álláspontja, a mi kormányunk álláspontja, a varsói szerződésben tömörült valamennyi kormány álláspontja —, hogy fel kell számolni a második világháború maradványait, meg kell kötni a békét a két Németországgal és véget kell vetni annak, hogy Nyugat-Berlin háborús góc, puszkaporos hordó legyen.

Az Egyesült Államok kormánya és a NATO más felelős tényezői ez idő szerint minden hivatalos megnyilvánulásukban fenyegetőznek: — arról beszélnek, hogy nyugat-berlini jogaitat mindenképpen megvédik és azokért harcolni fognak.

Először is: a mi fogalmaink szerint joga mindig annak van, aki kötelezettségeinek is eleget tesz. Az Egyesült Államok kormánya, Anglia kormánya, Franciaország kormánya nem tett eleget azoknak a kötelezettségeinek, amelyek a megszállási joggal együtt jártak, s így jogokról sem beszélhetnek.

Másodszor: olyan csodát még nem látott a világ, hogy ha egy háború befejezéseként — még ha tizenhat évvel később is — békeszerződést kötnek, bárkinek is megszállási joga maradjon. A NATO-hatalmaknak szembe kell nézniük ezzel.

Ma a Szovjetuniónak, a szocialista világnak — és benne a Német Demokratikus Köztársaságnak is — az igazsága mellett ereje is van, és meg kell mondani, hogy ez a nagyobb erő.

Az Egyesült Államok felelős kormánytényezői folyton azt mondják, hogy valamilyen elmaradást kell behozniuk. Hol van ez az elmaradás? Kiderül, hogy *elmaradás mindenekelőtt két területen van: a legkorszerűbb fegyverek — a reaktív fegyverek, az interkontinentális rakéták — terén és a hagyományos fegyverzetben.*

A világ azonban megváltozott. Van erő — és kell is hogy legyen —, amelyik éber és készen áll: a szocialista világ ereje. *Ez az erő vissza tudja tartani a nagyon forró fejűeket, meg tudja fékezni őket, ha netán provokációra szánnák el magukat.*

Ezzel összefüggésben meg kell mondanom, hogy mi helyeseljük azokat az intézkedéseket, amelyeket a védelmi erő fokozása céljából a Szovjetunióban és a szocialista tábor más országaiban végrehajtottak. Ezek közé sorolható a szovjet kísérleti atomrobbantások újramegzáradésának bejelentése. Természetesen az volna a legjobb, ha nem volna atomrobbantás a világon. Ez magától értetődik, s ezt a szovjet kormány nyilatkozata is hangsúlyozza. A szovjet kormányt a helyzet kényszerítette erre a rendszabályra. *A Szovjetunió védelmi erejének továbbfejlesztése feltétlenül szükséges, hiszen nemcsak a Szovjetunió népeinek biztonságáról, nemcsak a szocialista világ országainak biztonságáról, hanem a világ összes népeinek biztonságáról és békéjéről van szó.*

Ha ilyen a világ, akkor ezt meg kell csinálni, mert mi lenne, ha a Szovjetunió vagy a szocialista világ maradt volna el a legkorszerűbb fegyverek és a hagyományos fegyverek terén? Ezt mindenki tudja. *A szovjet kormány döntése tehát kényszerű, de helyes intézkedés!*

Ezzel összefüggésben kell vizsgálnunk saját kötelességünket. Nekünk is kötelességünk, hogy gondoskodjunk az ország védelméről. Kormányunk is megteszi azt, amit meg kell tennie. Kü-

lönböző intézkedéseket tettünk, hogy honvédelmi képességünket növeljük, és magunk is hozzájáruljunk ahhoz a hatalmas erőhöz, a szocialista világ erejéhez, amely a háborús agresszorokat féken tartja, s amely, ha provokatív lépésre szánnák el magukat, megfelelő leckében részesíti őket.

Milyen intézkedéseket tettünk? Többek között gondoskodtunk arról, hogy a magyar hadsereg fegyverzetét korszerű színvonalra emeljük. Az intézkedések közé tartozik az is, hogy a két-éves szolgálati idejüket a közeljövőben letöltő katonákat ideiglenesen visszatartottuk, mert az a véleményünk, hogy ez szükséges és helyes. *Ébereknek kell lennünk, készenlétben kell lennünk. Ezért népünk érti is, helyesli is ezeket az intézkedéseket.*

Ezzel összefüggésben szeretnék köszönetet mondani az országgyűlés tagjainak, magának az országgyűlésnek azért, hogy jóváhagyta a német békeszerződés kérdésében augusztusban kiadott kormánynyilatkozatot. Meg kell mondanom, hogy a magyar kormány — mint ezt már nyilatkozatában is leszögezte és ahogy ezt most az országgyűlés saját nyilatkozatában megerősítette — mindazokkal az államokkal együtt, amelyek erre készek lesznek, meg fogja kötni a békét a két Németországgal: ha pedig az NSZK erre nem hajlandó, akkor a Német Demokratikus Köztársasággal.

A magyar kormány legjobb *meggyőződése és lelkiismerete szerint* jár el, amikor ezt a politikát követi a német kérdésben. *A magyar népnek alapos okai vannak arra, hogy itt a kellő határozottságot tanúsítsuk.* Magyarország — akkori urainak bűnéből — kezdetben Hitler Harmadik Birodalmának csatlósa volt, majd áldozata lett.

A második világháborúban a magyar népesség felnőtt lakosságának 8 százaléka vesztette életét. A hídállomány 85 százaléka, a vasúti berendezések 35 százaléka ment tönkre. Nagy lakásproblémákkal küszködünk — a második világháborúban csupán Budapesten 27 000 lakás semmisült meg teljesen. Hogyan tudnánk mi élni és gazdálkodni, ha az a 27 000 lakás megmarad! Elpusztult az állatállományunk 70 százaléka. Most eleget foglalkozunk a mezőgazdasággal; tudjuk, mit jelent ez. Az akkori nemzeti vagyon 40 százaléka pusztult el. *Mindez elég okot ad a ma-*

gyar népnek arra, hogy szembeszálljon a német imperializmussal és a német revánstörékvésekkel.

Másik alapos és nyomós okunk az, hogy népünknek van mit védenie: a nemzeti függetlenséget, a történelmi szocialista vívmányokat, s a békét, amelyben él és dolgozik. Ez három olyan vívmány, amelynek védelmében mindent meg kell tenni.

Harmadik okunk az, hogy mi *felfogásunkban, meggyőződésünkben és érzelmeinkben szívünk minden vércseppjével szolidárisak vagyunk a Német Demokratikus Köztársasággal.*

A magyar nép számára évszázadokon át sorskérdés volt a harc a germán imperialista törekvések ellen. A mi népünk számára ezért nagy jelentősége van annak, hogy a monopóliumok, az imperialista hódító nagytőke által uralt Német Szövetségi Köztársaság mellett megszületett, létezik az első munkás-paraszt német állam, amely a munkásosztály szívéből sarjadt.

A munkásosztály forradalmi pártja, a Német Szocialista Egyésgpárt ihlette Kelet-Németország népét ennek az államnak a megalkotására. Ez az állam a hordozója azoknak a német kulturális értékeknek, amelyek dicsőséget szereztek a német népnek. Ez az állam Marx, Engels tanait váltja valóra. Nekünk, magyaroknak s az egész haladó emberiségnek jó az, hogy Németország egy részében, Európa szívében van egy német állam, amely harcol a német nagytőke, a német imperializmus, a német militarizmus ellen és a békebontás ellen. Ezért vagyunk mi szolidárisak vele.

Mi helyeseljük a Német Demokratikus Köztársaság békepolitikáját, s helyeslünk minden intézkedést, amit ennek érdekében tesz. Külön üdvözljük azt az augusztus 13-i intézkedést, amelylyel a Nyugat-Berlinben létesített kém- és diverzáns központot megfosztotta az akadálytalan közlekedés lehetőségétől.

A varsói szerződés tagállamai, a mi kormányaink tárgyalásokat kívánnak, s annak hívei, hogy mindazok az államok, amelyek szövetségben voltak a második világháború alatt, és együtt harcoltak a német náciizmus ellen, jussanak egyetértésre a német békeszerződés megkötésében.

A mi pártunk a munkásosztály pártja és amióta a világon a munkásosztálynak forradalmi pártja van, mindig a békéért har-

colt. Természetesen mi is a békéért harcolunk, mert a háborúban mindig a népek millióinak, a dolgozó embereknek kell vérezniük, szenvedniük és pusztulniuk.

Védjük a békét azért is, mert *mi nem félünk a két társadalmi rendszer békés versenytől*. Meggyőződésünk, hogy a békés versenyben is a szocialista rend lesz a győztes, mert a világ népei előbb-utóbb mellette döntenek.

Békét kívánunk minden népnek, természetesen az Egyesült Államok és Nyugat-Németország népének is. Meggyőződésünk, hogy a világ minden népe békében élhet.

Kormányunk híve a háborús veszély teljes megszüntetésének, s ezért *népünk támogatásával küzd az általános és teljes leszerelésért, a gyarmati rendszer teljes és végleges felszámolásáért*.

Ami az általános és teljes leszerelést, valamint a háború veszélyének egyszer s mindenkorra való megszüntetését illeti, meg kell mondani: hosszú harc kérdése lesz, amíg mindez győzelemre jut. Ha azonban az emberiség fenn akar maradni, ebben a harcban győznie kell!

Ezért kell a szocialista világnak és nemcsak a szocialista világnak, hanem a békeszerető népeknek, államoknak együttesen olyan nagy és egységes *erőt* képviselniük, amely mindenkivel tudomásul véteti, hogy nincs más út, mint a békés egymás mellett élés, az általános és teljes leszerelés. Természetes, hogy mi békét akarunk, mert meg akarjuk valósítani második öt éves tervünket. Hasonló békés tervek foglalkoztatják az egész szocialista világot. *Minden szocialista ország békében akar élni*, s népének javát akarja előmozdítani.

Kiemelkedő példa erre a Szovjetunió. Pártunk küldöttsége hamarosan elindul a Szovjetunió Kommunista Pártjának XXII. kongresszusára. Jelen lehetünk a Szovjetunió Kommunista Pártja nagyszerű programjának elfogadásánál. *Milyen nagyszerű program és milyen nagyszerű távlatok!* Tíz esztendő múlva a Szovjetunió megelőzi a jelenleg legfejlettebb kapitalista országot, az Egyesült Államokat az egy főre jutó termelésben; húsz esztendő múlva már a Szovjetunióban lényegében felépül a kommunista társadalom, a jelenleg hatalmas és fejlett ipart a hatszorosára, a mezőgazdaság hozamát három és félszeresére nö-

velik; általánossá teszik a középiskolai oktatást és a középiskolásokat kollégiumokban nevelik; a közlekedési eszközök igénybevétele díjtalan lesz; nem lesz lakbér és boldog, elégedett lesz az emberek élete. Íme, a békés építőmunka nagyszerű távlatai!

Eddig két terve volt a Szovjetunió Kommunista Pártjának. Az első: szétzúzni a kapitalista-földesúri hatalmat és megteremteni a proletárdiktatúrát. Ezt a tervet *megvalósították*. A másik: felépíteni a szocialista társadalmat. *Ezt a tervüket is megvalósították*. S most a harmadik terv: *felépíteni a kommunista társadalmat*. Ez a terv is reális, ezt is megvalósítják. A kommunista társadalom felépítése a szovjet nép nagyszerű célja. De a Szovjetunió Kommunista Pártjának kongresszusa nemcsak a szovjet nép számára jelentős, hanem az egész szocialista világ, az egész nemzetközi kommunista és munkásmozgalom számára, a világ népei számára is, mert a Szovjetunió Kommunista Pártja azért harcol, hogy kivívja az emberiségnek az általános és teljes leszerelést, a háború nélküli világot. Ez a nagyszerű cél az egész emberiséget érinti! *Igaz szívvel kívánunk tehát sok sikert a Szovjetunió Kommunista Pártja kongresszusának, a szovjet népnek, amely nemcsak saját magának, hanem a világ más népeinek is utat tör*. Amit ők elértek és elérnek, az az egész emberiség vívmánya.

Második ötéves tervünkről szólva, úgy gondolom, nem szükséges, hogy a terv részleteivel foglalkozzam, hiszen azt alaposan megtárgyalta az országgyűlés. Ez a terv nemcsak egyszerűen a második ötéves terv, hanem *ez az az ötéves terv, amelynek éveiben Magyarországon befejeződik a szocialista társadalom megalapozása, és teljes lendülettel áttérünk a fejlett szocialista társadalom építésére*. A terv megvalósítása a magyar nép nagy forradalmi vívmánya lesz.

A célok elérése nagy munkát kíván. Az ipari termelés tervezett növekedését 80 százalékban a termelékenység emelésével kell biztosítani; a mezőgazdaságban is az egyik fő követelmény a termelékenység növelése, a termelési költségek csökkentése. A mezőgazdaságban ezzel együtt jár a szocialista nagyüzemi gazdaság megszilárdítása és megfelelő színvonalra emelése. Olyan

terv ez tehát, amely nagyszerű célokat tűz ki, de nagy munkát is követel az egész néptől, mindenkitől, aki a szocializmus építésén dolgozik.

Ami a mezőgazdaságot illeti, az idei aszály természetesen kedvezőtlen következményekkel járt, és bizonyos közbülső feladatokat ró ránk. *Fehér* elvtárs részletesen és helyesen beszélt arról, mit kell tennünk, hogy az aszály miatt kiesett takarmányt pótoljuk. Meg kell oldanunk a takarmánykérdést, s bizonyos, hogy meg is oldjuk. Ahogyan az idei év aszályos volt, a következő talán nem lesz az, de a harmadik megint az lehet: mégis *öt év alatt mindenképpen 23 százalékkal növekednie kell a mezőgazdasági termelésnek, s ha akarjuk, meg is tudjuk csinálni!*

Az időjárást ma még nem tudja szabályozni a tudomány. Mégis, mit láttunk? *A jól dolgozó embert, a jól dolgozó állami gazdaságot, a jól dolgozó termelőszövetkezetet az aszály sem sújtja annyira.* Aki viszont rosszabbul dolgozik, azt az aszály is inkább sújtja. A jól dolgozó akkor is ér el eredményt, amikor hétszámra zuhog az eső, a rosszul dolgozót pedig az eső is a földre veri.

Mi ebből a tanulság? Az, hogy *az időjárás szeszélyei ellen az emberi munka a fő fegyver.* Munkával rossz időben is lehet jobb eredményt elérni, nagyon jó időjárás esetén pedig sokkal jobb eredményt lehet elérni, ha jó munkát végzünk. Ilyenkor is megmutatkozik egyébként a szocialista termelési forma nagyobb ereje. Minden becsületes parasztember bevallja: *ha most nem lenne termelőszövetkezet, akkor elmehetne a templomajtó elé és tarthatná a sapkáját vagy a kalapját.* A termelőszövetkezet még ilyen körülmények között is jól vizsgázott, s ahol jól dolgoztak, az aszály ellenére is voltak eredményeik. Ha most az egyik holdon 9 mázsa kukorica termett, a másikon pedig 18 mázsa, ez nem valami túlvilági erő miatt, hanem a munkától függően alakult így.

A termelőszövetkezetek megerősítésének folyamata — mindenki tanúsíthatja — minden évben gyorsabb, mint az előző évben volt. Termelőszövetkezeteink döntő többsége jól dolgozott, az időjárás nehézségei ellen is jól harcolt, s jól vizsgázott

az a sok tízezer ember, aki korábban sohasem vezetett ilyen nagy gazdaságot. Biztosítjuk a termelészövetkezeti vezetőket és tagságot: *ha jól dolgoznak, akkor nagyon gyorsan teremtenek virágzó gazdaságot az egyébként még nagyon rövid ideje működő termelészövetkezetek is.*

A fejlődést nagymértékben segíti, hogy ebben a munkában az egyéni és a közérdek a legszorosabban összefügg. Az, hogy a munkát jól elvégezzék, hogy jó legyen a termés, hogy jó legyen a részesedés és a jövedelem: érdeke a termelészövetkezet tagságának, érdeke az egész termelészövetkezetnek mint közösségnek, s érdeke az egész országnak. Itt az egyéni és a közérdek azonos.

Oktatásügyi törvényünk jó törvény, kívánatos, hogy megvalósuljon. Talán emlékeznek még arra az időre, amikor felbocsátották az első szovjet szputnyikot, s az megkezdte keringését a világűrben. A kis „bip-bip” hang halálra rémítette az imperialistákat. Az első szputnyik sikeres felbocsátása után sok amerikai folyóiratban és napilapban nagy cikkek jelentek meg a szovjet közoktatásról, és bizony, *hamarosan megtalálták az összefüggést a szovjet közoktatás fejlettsége és az első szputnyik felbocsátása között.*

Nem véletlen ez és nyugodtan mondhatjuk, hogy a mi haladásunk is nagymértékben függ a közoktatás eredményességétől. Ezért becsüljük mi a pedagógusok munkáját, akik az új generációt nevelik. Valóban, sok tekintetben munkájukon, a közoktatáson múlik az egész nemzet, az egész társadalom jövő fejlődése. A közoktatáson múlik, milyen emberek lesznek tíz, húsz, sőt, harminc-negyven év múlva azok a gyermekek, akiket ma nevelünk, ma készítünk elő az életre. Ezért a pedagógusok munkája, a közoktatás, valóban óriási jelentőségű.

Összetalálkoztam egy nagy pedagógustársasággal, akik kiüntetést kaptak. Beszélgettünk: politikai egyetértés, barátság, rendkívül meleg hangulat volt, s ezért meg mertem kockáztatni egy megjegyzést. Azt mondtam, hogy mi becsüljük önöket, és úgy-ahogy gondoskodunk is önökről, de ezért önök tulajdonképpen még mindig a nemzet napszámosai, s ez egy ideig még így lesz, amíg mi nem fejlődünk jobban öntudatban. Miről van

szó? Arról, hogy mi jobban honoráljuk azt, akitől az évi terv végrehajtása függ, legyen az igazgató, mérnök vagy munkás-ember, mint azt, akitől a 25 év múlva esedékes terv végrehajtása függ.

A törvényjavaslat vitájában sok szó esett arról, hogy az iskolákban tudományos világnézetre kell nevelni a tanulókat. Arra szeretném kérni a pedagógusokat, hogy ezt értelmezzék helyesen. Először is különbséget kell tenni a gyerekek életkora és a különböző iskolatípusok között a tekintetben, hogy milyen terjedelmű, témakörű legyen a tudományos világnézet oktatása és megalapozása. Semmi szín alatt nem akarjuk, hogy arra nem érett gyermekekkel valamiféle politikai jelszavakat magoltassanak be, s erre mondják azt, hogy íme, világnézetet tanítunk. Mi a tudományos világnézet megalapozását kérjük a pedagógusoktól, hogy azután később, ahogy növekszik a gyermek, és középiskolába, főiskolába kerül, megfelelően erősödjék politikai érdeklődése is.

Tavaly, egy belső tanácskozásunkon beszélgettünk arról, hogy a gyermekörsöket miről nevezzék el. Egy-két amolyan nagyon osztályharcos ember azt javasolta, hogy Marxról, meg talán Lassalle-ról, meg Engelsről kell az örsöket elnevezni. A gyerekek valamivel jobban szerették volna, ha nyusziról meg mókus-ról meg virágokról nevezhetnék el örsöiket. *Mi a gyerekek mellett álltunk ebben a harcban,* és inkább vállaltuk megint azt, hogy liberalizmussal meg revizionizmussal vádoljanak bennünket.

A kommunista szakemberek nevelésének kérdésében egyetértünk azzal, amit Kállai elvtárs mondott. Helyesen kell értelmezni a jelen és a jövő közti különbséget. *Jelenleg* különböző világnézetű, politikai szemléletű szakemberek dolgozhatnak hasznosan. A jövő követelménye azonban más. *Minél távolabbra tekintünk, annál inkább szükséges, hogy minden, főiskolai és egyetemi tanulmányait befejezett fiatalember kommunista szakember legyen.* Ez fontos társadalmi érdek, és az egyetemekről kikerülő fiatal szakemberek személyes érdeke is.

Néhány hónappal ezelőtt meglátogattam a budapesti orvosegyetemet, s ott kellemes találkozásom volt professzorokkal és

más emberekkel. Szóba kerültek az orvostársadalom különböző problémái, a többi között az a kérdésünk, hogy kommunista szakembereket neveljenek. A hallgatók, professzorok jelentős része maga nem kommunista, és ez mégis lehetséges. Itt nincs ellentmondás. Megpróbáltam érzékeltetni, mi a különbség a jelen és a jövő között. Az állam ma tud dolgozni az orvosokkal, bár világos előttünk, hogy az orvosok között van kommunista, van szimpatizáns, van politikailag közömbös és van még reakciós nézetű is. Dolgozunk velük, ha egyébként mint orvosok értenek a szakmájukhoz és tiszteletben tartják a Magyar Népköztársaság törvényeit.

De harminc év múlva ez kevés lesz, és erre gondolni kell. Képzeljék, elvtársak — mondottam —, hogy most egy orvos megnézi a beteg nyelvét, a hátát megkopogtatja, ír neki receptet, utána még elmélázik és azt mondja: „De tudja, azért a Habsburg Ottó egy okos ember!” S mit csinál a beteg? Elmegy, és el van intézve. Tíz év múlva azonban már fejlett szocialista társadalom lesz, s ezt nekünk tudnunk kell, amikor a jövő embe-reinek a neveléséről van szó. Most ott ül az egyetem padjában a 18—20 éves fiú vagy lány, aki 40 év múlva mint aktív orvos fog dolgozni. Most 1961-et írunk, akkor 2001-et fogunk írni. Hát mi lesz akkor Magyarországon? *Kommunizmus lesz, kommunista társadalom lesz!* Képzeljék el, akkor jön a beteg az orvoshoz, az megkopogtatja, felírja, ami kell, és a végén — a mi hibánkból, a mi elkövetett hibánkból — 40 év múlva azt mondja: „Tudja, hogy az a Habsburg Ottó nem volt buta ember?” Hát ekkor mi fog történni?! Akkor nem az orvos, hanem a beteg fog mentőkért telefonálni.

Szó esett itt arról is, hogy *ettől a törvénytől és helyes végrehajtásától várjuk a kulturális forradalom teljes győzelmét.* Ezen azt értjük, hogy *a szocialista kultúra győzedelmeskedik a közoktatásban, a nevelésben, a művészetben és általában a kultúra minden területén.* A kulturális forradalom leglényegesebb pontja maga az ember, iskolai végzettsége, műveltsége, képzettsége. Ezért arra kell törekednünk, hogy az ifjúság és a felnőttek közül mindenki megszerezze a megfelelő képzettséget és műveltséget, amire alkalmas és amit el szeretné érni.

Milyen társadalmi viszonyok között kell elképzelni a kulturális forradalom teljes győzelmét?

*A szocializmus alapjainak lerakását rövidesen, azt hiszem, egy-két esztendő múlva ünnepélyesen kihirdethetjük. Azt követően felépítjük a fejlett szocialista társadalmat, majd a kommunista társadalom következik. Arra törekszünk, hogy megszűnjenek a társadalmi osztályok. Az állam fejlődését illetően az a törekvésünk, hogy majd a fejlődés bizonyos fokán ez az állam már ne a proletariátus diktatúrájának az állama legyen, hanem *össznépi állam*, amilyen fejlettségi fokra a szovjet állam már eljutott.*

Jelenleg a főiskolai és egyetemi felvételeknél figyelembe veszik a származást. Vagyis, 1961-ben mérlegelik, hogy a szülők 1938-ban milyen társadalmi osztályhoz tartoztak. Pártunk napirendre fogja tűzni és megvizsgálni ezt a kérdést. Azt kell alapul venni, hogy melyik gyerek milyen értelmes, milyen jó a bizonyítványa, mik a törekvései, milyenek a jellembeli tulajdonságai stb., s ezek alapján *kell eldönteni, hogy kit vesznek fel a főiskolára.*

Ebben a parlamentben nem kell bizonygatni, hogy a Horthy-rendszerben a munkásság és a parasztság elől a művelődés, az iskolák — különösen a főiskolák — általában el voltak zárva. *Ezt a történelmi hátrányt be kellett hoznunk!* Az eddigi gyakorlat helyes, szükséges volt. De most meg kell nézni, hogyan tovább. Valószínűleg szükség lesz a szocialista társadalom viszonyai között is bizonyos ideig arra, hogy *túljelentkezés esetén* mérlegeljük: a gyermekek szülei mivel *foglalkoznak*, de *nem* azt, hogy 1938-ban mivel foglalkoztak. Bár burzsoá osztály már nincs, s az osztályellentétek általában eltűnnek, mégis egy ideig előnyt kell biztosítanunk a bányákban szemet fejtő bányásznak, a kohó mellett acélt öntő kohásznak, s a gép mellett dolgozó munkásnak, a földet munkáló parasztembernek, szövetkezeti tagnak, ha gyermekét főiskolára, egyetemre akarja beíratni.

Az új közoktatási törvény megszületésében érvényesült *az a helyes elv*, hogy *nagy horderejű kérdéseket előzetesen — tehát még mielőtt eldöntjük — megtárgyaljuk azokkal, akiknek majd végre kell hajtaniuk.* Minden nagy kérdést így kell megtár-

gyalunk. Ezt a törvényt abban a meggyőződésben szavaztam meg, hogy ha az illetékes állami irányító szervek, a pedagógusok és általában a társadalom, a szülők részéről továbbra is *olyan egyetértés mutatkozik, mint az előkészítés idején, akkor a végrehajtás is minden bizonnyal sikeres lesz.*

En egyébként egyetérttek Bognár képviselőtársam felszólalásával, aki azt mondta, hogy elő kell nekünk vennünk a felsőfokú szakemberképzést, mert évekig még topoghatunk egy helyben, és azután néhány év múlva azt kell mondanunk, hogy nincs mérnök és nincs technikus. Ez helyes észrevétel.

Nos, még azt mondanám, hogy a minisztériumokon, a pedagógusokon és a szülőkön kívül még egy érdekeltnek az egyetértésére és támogatására is szükség van, akit én nem hallottam emlegetni, de ajánlom, hogy vegyék figyelembe, *a tanuló egyetértésére.* Végeredményben ne feledkezzünk meg arról, hogy főképpen róluk van szó.

Valamit még beszélnem kell *a vezetés kérdéséről.*

Itt valaki már idézte a kongresszus megállapítását, hogy a vezetést tovább kell fejlesztenünk. Ez természetesen *szisztéma kérdése is.* Például, ha figyelembe vesszük a magyar faluban történt forradalmi átalakulást, akkor kétségtelen, hogy ott másféle igazgatásra, intézkedő szervekre lesz szükség, mint az egyéni paraszttársadalom idején. És felmerülhet az ipari vezetés értelmes továbbfejlesztése ilyen vagy olyan tekintetben. Általában az irányítás kérdése. S itt egyet szeretnék csak megemlíteni. Foglalkozunk ilyen kérdésekkel, de nem vagyunk hívei a megfontolás nélküli szervezgetésnek. Nagyon *megfontoltan* foglalkozunk a szükséges fejlesztéssel, *s igyekszünk elkerülni minden felesleges átszervezést. A jó vezetésnek nagyon fontos követelménye a gyakorlatiasság.* Vannak vezetők, akik mindig csak *elvileg* szólnak hozzá a kérdésekhez, időnként nagy előadásokat, hosszú beszédeket tartanak, sokat értekeznek, meglehetősen jól el is mondják, mit hogyan kell csinálni, csak azt nem mozdítják elő kellően, amit éppen meg kell csinálni.

A három év alatt elért eredményekben a vezetők munkája is benne van. Kötelességünk azonban *tovább javítani a vezetést.* Itt-ott vannak még olyan emberek, akik nem tudják elősegíteni

a fejlődést. Az ilyen helyeken az érdemi munka nem mozdul előre. Az emberek ne legyenek megbékélve az ilyen vezetőkkel, hanem *azt a vezetőt becsüljék, akinek irányításával a műhelyben gazdaságosabban, többet termelnek, a mezőgazdasági termelészövetkezetben a brigád többet, gazdaságosabban, jobban termel.* A jó vezető irányításával boldogul és többet keres a becsületes ember, de nem boldogul a munkakerülő. Ha ez nem így van, akkor annak a területnek a vezetője nem lehet jó vezető.

Két dologra hívnám fel a vezetők figyelmét. Az egyik a reprezentáció, amely nálunk hovatovább népi sajátossággá vált. A reprezentáció olyan méreteket kezd ölteni, hogy megálljt kell mondani. A nyáron például meghívott a lakodalmára egy egyszerű ember. Amikor megkérdeztem, hányan lesznek, azt mondta, 260-an.

Az még csak hagyján, ha a vendéglátó maga viseli a költségeket. De mit mondjunk, amikor a közalapból vendégelnek meg embereket, és arra törekszenek, hogy minél több embert hívjanak meg, hogy minél több legyen a fogás? Nem szabad tétlenül nézni a pazarlást!

A másik dolog a különféle támogatások kérdése. Támogatni kell — mondják — a klubot, aztán az üzem, sportegyesületét és ki tudja még, mi minden egyebet.

A támogatásra érdemes ügyet igenis támogatni kell; a társadalmi munkát, a patronázsfeladatokat, a gyermeknevelést, ide értve a sportot és a kultúrházat is. De ugyanakkor tudni kell, hogy aki ad, az a népből ad, nem a sajátjából. Ez pedig nagyon fontos különbség. A saját magából mindenki annyit ad, amennyit akar, de a népét, a közösségét senki sem adhatja számolatlanul oda.

Fel kell hívnom a figyelmet a közösség vagyonának fokozott megóvására, a bűncselekmények megelőzésére, az elszámolás, az ellenőrzés fontosságára. Ahol ugyanis nem ellenőrzik rendszeresen és megfelelően a különböző elszámolásokat, ott rendszerint akad egy jószímatú sikkasztó, aki évszámra lopkod azon a címen, hogy sportegyesületi vagy más, ehhez hasonló célra

megy a pénz. A sportolók sem látnak abból soha semmit, a kultúra munkásai sem; a sikkasztók vágják zsebre.

Mi azt mondjuk, hogy „mienk” és „enyém”. A „mienk” magasabb rendű fogalom, az a szocialista köztulajdon. A vezető mindig mutasson példát a közös tulajdon megbecsülésében. Vannak kis dolgok, például a vendégeskedés. Hallottam, hogy az egyik képviselőcsoport ellátogatott az egyik termelőszövetkezetbe. Tárnyaltak, ott is ebédeltek. Minden képviselő fizetett az ebédért. Annak a szövetkezetnek a tagsága megbecsüléssel néz az ilyen képviselőcsoportra, mert tudja, nem azért jött, hogy lakmároz-zék. Nagyon fontos a vezető példamutatása ilyen apró dolgokban is.

Esett már szó arról, hogy reálisan kell tervezni. A reális tervezés létfontosságú kérdés. Nézzék meg például az utóbbi évek gyakorlatát. Mert igaza van Z. Nagy képviselőtársamnak, *ne mindig csak arról beszéljünk, mi jó, de tudjuk, van olyan is, ami nem jó.*

Szükség van a reális tervezésre, tehát arra, hogy annyit tervezzünk, amennyit el tudunk érni, másrészt szükség van a tervszerű végrehajtásra is. *A terv nagyon nagy túlteljesítése például nem mindig egészséges jelenség. Ez bizonyos anarchikus elemeket rejt magában.* Következménye rendszerint az, hogy sok-sok millió értékű áru hever az egyik vagy másik raktárban, benne fekszik a munka, a beruházás, a nyersanyag, s előfordul, hogy nem értékesíthető.

Ötéves tervünkkel kapcsolatban arra is fel akarom hívni a figyelmet, hogy legközelebb, amikor ötéves terv készül — *hamarabb készüljünk el vele.*

A terv maga jó; most már törvény. Azt mondom, ezután *minden erőnket a terv jó végrehajtására összpontosítsuk. Meggyőződéseim: ha jól dolgozunk, teljesítjük az ötéves terv előirányzatait, sőt, még jobb eredmény is lehetséges.* Természetesen csak akkor, ha a terv minden követelményét betartjuk.

Nagyon fontos ebből a szempontból a helyesen értelmezett anyagi érdekeltség is. Meggyőződéseim ugyanis, hogy ameddig egy gyárban a jelenlegi nyereségrészesedés és prémiumrendszer lesz érvényben, addig az a gyár mennyiségileg mindig túlteljesí-

ti a tervét — akár kívánatos az a népgazdaság szempontjából, akár nem. Ezen a helyzeten *megfelelőbb anyagi ösztönzéssel is változtatni kell*. Ha egy gyárnál a mennyiségi terv túlteljesítése is kívánatos, akkor a nyereségrészesedés és a prémium erre is ösztönözzön, de ha csak a száz százalék a kívánatos, s mellette a többi termelési mutató fokozott javítása a követelmény, akkor a nyereségrészesedés és a prémium ezt a célt segítse. Ezt kívánja a népgazdaság érdeke.

A feladatokat a következő évekre meghatároztuk, de magától értetődik, hogy mindent a legapróbb részletekig nem lehet előre megtervezni. Bizonyos, lesznek eltérések is az évek folyamán, tehát *tartalékra is szükség van, és szükség van rugalmas vezetésre*, hogy minden feladatot időben megoldhassunk.

Állítom, hogy *a magyar népgazdaság igen bő tartalékokkal rendelkezik*. Gondoljunk csak a termelőszövetkezeti mozgalom nagyarányú fejlődésére, azokra a terven felüli beruházásokra, amelyeket a hároméves terv időszakában végrehajtottunk. S a hároméves tervet mégis rendesen, normálisan befejeztük. Tehát akkor is volt tartalék bőségesen, van még most is — az iparban is, a mezőgazdaságban is. Minden művezetőnek van egy kis tartaléka, van a gyárigazgatónak, a trösztigazgatónak és a miniszternek is. *Ezek a tartalékok — s ezt értse meg mindenki — akkor vannak jó helyen, ha a kormány tud velük számolni. Minden munkásnak, parasztembernek, értelmiséginek akkor lesz jobb az élete, ha ezek a tartalékok bekerülnek a népgazdaság vérkeringésébe, és hasznosan felhasználhatjuk ezeket az egész népgazdaság, a népjólét fejlesztésére.*

Azt szoktuk mondani, hogy népünk öntudata nagyot fejlődött, s ez valóban így van. Mennyit fejlődött 1945 óta a magyar munkás s az egész munkásság szemlélete, gondolkodása, tudása, élettapasztalata, politikai bölcsessége! Állítom, *rengeteget!* S ez igen kedvező körülmény. *De nem mindenki fejlődött egyenletesen.* Vannak olyan emberek, akik — talán azt mondhatjuk — amolyan félöntudatra tettek szert. *A teljesen öntudatos ember tisztában van jogaival is, kötelességeivel is.*

Vannak azonban olyanok, akik betéve tudják a jogokat — s talán az év három hónapját azzal töltik, hogy jogaik után járnak

—, de vajmi keveset tanultak meg a kötelességekből. Nekünk segítenünk kell az ilyen félig öntudatos embereket, hogy teljesen öntudatosokká váljanak, és a kötelességeiket is úgy tudják, ahogyan tudniuk kell. Az effajta emberek például érdekes módon olvasták a Szovjetunió Kommunista Pártjának valóban nagyszerű programját. Csak, *minden második pontot olvastak el belőle*. Azt például tudják, hogy mennyi lakás épül, azt is, hogy ingyenes lesz majd a villamos, meg lakbért sem kell majd fizetni. És jönnek, hogy nálunk mikor lesz ez így? Hát, mondom, olvasd el a többi pontot is, mert azokban meg van írva, hogy a munka termelékenységét hogyan növelik a mezőgazdaságban, az iparban, hogyan fejlesztik a technikát. Vagyis mindaz, aminek alapján az élet fejlődik. De ezek az emberek az ilyen pontokat nem olvasták el, s alig ismerik. Márpedig így nem lehet gondolkodni és nem lehet előrehaladni.

Nézzük például a mi nyugdíjtörvényünket. Nem kétséges, hogy egyes nyugdíjasoknak nem jönne rosszul még vagy 100 forint, de ahogy jelenleg van, arra is, elmondhatjuk: *nincs a világon még egy ország* — legyen bár szocialista vagy kapitalista —, *amelynek nyugdíjrendszerével ne előnyösen hasonlíthatnánk össze a miénket*. Sokat tettünk már a munkából kiöregedett vagy megrokkant emberekért. Lassan a paraszti társadalom is megéri, hogy sok lesz közöttük a nyugdíjas. S milyen kérdéseket hallunk mégis? Mikor szállítják már le a nyugdíjkorhatárt? — hangzik az egyik kérdés. Pedig az életkor általában növekszik, és állítom, hogy nálunk világviszonylatban is igen magas a nyugdíjasok részaránya. Egyesek mégis a korhatár leszállítása felől érdeklődnek. Bizony, egészségtelen helyzet állna elő, ha a társadalom 30 százalékanak kellene a társadalom 70 százalékát eltartania. Márpedig, ha a korhatárt lecsökkentenénk, ilyesféle aránytalanság alakulna ki. Száz meg százezer idős ember gondját segítettük és segítjük megoldani, s ezzel könnyítettük az eltartásukra kötelezett fiatalok gondját is. Nem hiszem, hogy az ilyen vívmánnyal kapcsolatban az lenne a helyes kérdés, hogy mikor szállítják le a mostani korhatárt.

S vannak másféle emberek is. Tavasszal jártam egyik gyönyörű lakótelepünkön, ahol találkoztam egy asszonnyal, aki két

hónapja kapott lakást azon a lakótelepen. S akkor arról kezdett panaszkodni: „Milyen kár, hogy a nővérem és az édesapám nem itt lakik.” „Ugye, azt akarja mondani, jó lenne, ha az édesapja és a nővére is új lakást kapna?” — kérdeztem tőle. „Hát bizony nem fog új lakást kapni — mondtam — mert az emberek, a családok százazeirenek van még lakásgondja, és mi lenne, ha a maga családja három új lakást kapna ezen a lakótelepen.” Jártam a lakásban is. Kétszobás, összkomfortos, mindkét szoba napfényes, beépített szekrénnel, villannyal, gázzal, fürdőszobával. Igaz, futkosott utána, míg megkapta, de most fizet érte *havonta 120 forintot*, és ugyanilyet szeretne az édesapjának és a nővéreinek. Mondtam: gondoljon egy kicsit a többi emberre is, és általában arra, hogy miből lesznek az új lakások.

Az lenne a helyes, ha az ilyen emberek mindig gondolnának a dolog másik oldalára, vagyis arra: *mit kell tenni, hogyan kell dolgozni azért, hogy a kívánt viszonyokat megteremtsük, hogy megvehessük, amire igényünk van.* Mert emberi munkából születik minden.

Szerencsére az ilyenfajta ember — kisebbség nálunk. Valami úton-módon azonban az ő szellemi fejlődésüket is ösztönözni kell. Az a legegészségesebb, ha a velük együtt dolgozó emberek segítenek nekik. Annak van legtöbb foganatja, ha minden különösebb „diplomáciai forma” nélkül a munkás megmondja a mellette dolgozó munkásnak, a paraszt meg a mellette dolgozó parasztnak, úgy, a maga nyelvén... Gondolom, még különösebb bevezetőt sem kell tartania.

Kinek lehet igénye a társadalomtól? Annak, aki a társadalom iránti kötelezettségének eleget tett! *Nálunk 720 000 olyan ipari munkás van, aki munkabrigádban dolgozik, olyanban, ahol felajánlást tettek a jobb munkára. 200 000 ember olyan brigád tagja, amelyben a szocialista emberneveléssel is foglalkoznak. És vagy félszázezer tagja van az olyan brigádoknak, amelyek elnyerték a szocialista brigád címet. Nagy eredmény!*

Az ilyen emberek között most már nemcsak ipari munkások, hanem falusi emberek — állami gazdaságok dolgozói, termelőszövetkezeti tagok — is vannak: *a szocialista munkaversenymozgalom ma már százazekeket ölel fel.* Hasonló a fejlődés az

értelmiségi dolgozók körében. Ott is kibontakozott a példamutató helytállás. Tudjuk, hogy készül a távlati tudományos terv. Önök közül sokan ismerik. Ez nagy eredmény lesz, mert *ha a kutatási program hosszú évekre tervszerű lesz, az nagyban előmozdítja a tudomány munkáját is és a mindennapi alkotótermelő munkát is.* Ezen a terven — nagyszerű és szép dolog ez is — több mint kétezer szakember és tudós dolgozott, s hozzá kell tenni, hogy saját akaratukból, saját elhatározásukból, önként, külön rendes munkájuk mellett foglalkoztak ezzel. Mérnökök, agronómusok, pedagógusok, művészberek, újságírók — akik saját helyükön is elvégzik munkájukat — nagyon fontos társadalmi munkát végeznek: felvilágosító előadásokat tartanak, szakismereteket oktatnak, tanítanak iskolákban, technikumban, falusi tudományos körökben és másutt. Legutóbb a Csepel Autógyárban találkoztam technikusokból álló szocialista brigáddal. Léteznek már ilyenek is, ez szintén nagyszerű, szép dolog! Elmondhatjuk tehát: *az értelmiség most már ott van az élet áramlatában és úgy dolgozik.*

Akik ezzel foglalkoznak, tudják: soha annyi könyv nem jelent meg, és soha ilyen szép számban, soha olyan gyorsan el nem fogytak, mint napjainkban. A nyáron végződött színházi évadban az országban 27 új magyar színművet mutattak be. A tudósok, művészek — ha módjuk nyílik rá — igyekeznek közelebb kerülni a tömegekhez. Ismerek például fiatal művészeket, akik előadásokat tartanak és díjazást nem fogadnak el. Kérdezem, miért csinálják? Azt mondják: jó zenét, kulturált zenét akarunk a tömegek között meghonosítani. Saját jövőendő publikumukat nevelik. Nyolcvan képzőművészünk rövidebb-hosszabb ideig gyárakban, állami gazdaságokban, termelőszövetkezetekben él és alkot. *Mindez — ismétlem — dicséretes, szép dolog.*

Az értelmiségről szólva, meg kell még azt is mondani: *füstbe ment az imperialistának az a reménysége, hogy a társadalmi rétegek közül az értelmiséget a szocializmus ellen tudják fordítani.* Véleményeltérések természetesen lehetnek minden kérdésben, ezeket meg kell vitatni. De az értelmiség, a tapasztalat szerint, nem a szocializmus ellen van, hanem bizonyos *hibák ellen van*, amelyek zömükben az építés gyakorlatából adódnak.

Olyan a helyzet, hogy most már össze tudjuk hasonlítani a társadalmi rendszereket. Ha ma — s a nyugatiak ezt talán nehezen fogják megérteni — azt mondanák, hogy a Hortobágy közepén, egy kút mélyébe, vagy bárhol a világon egy titkos szavazási urnába, amely minden titkot megőriz, a magyar intelligencia beledobhatja a szavazatát, hogy kapitalista rendszer kell-e neki, vagy szocialista, *én kijelentem, hogy 98 százalékban a szocializmus fellelt szavazna*, még akkor is, ha néha „morog” erre a rendszerre.

Az ifjúság körében szintén jó munka folyik. A fiatal művészeket már említettem, a munkás- és parasztfiatalok közül 150 ezren dolgoznak brigádokban, felajánlásokon, exportbrigádokban stb. Jelentős értékű társadalmi munkát is végeznek önként, díjtalanul, parkok rendbehozatalánál, egyéb ilyen közmunkáknál, s nagyon szép a nyári önkéntes építőtáborok eredménye is. Nemcsak az az öröndetes, hogy körülbelül 26 000 középiskolás, főiskolás, egyetemista jelentkezett munkára, hanem az, hogy 50 százalékkal többen jelentkeztek, mint amennyi fiataalt el tudtunk helyezni az önkéntes táborokban.

Külön meg akarom említeni, mint a nép büszkeségét, azt az ifjúságot, amelyik most a mi néphadseregünkben szolgál. Munkás-paraszt fiatalok, értelmiségiek, olyanok, mint a többiek. Mi a Minisztertanácsban meghoztuk azt a bizonyos döntést, hogy a honvédelmi miniszter adja ki parancsban: akiknek le kellene szerelniük most a közeli hetekben, ideiglenesen bennmaradnak és tovább szolgálnak.

A megelőző napokban kézhez kaptam körülbelül 150 levelet. Egyénektől és emberek kisebb-nagyobb csoportjaitól érkeztek ezek, összesen 5200 aláírás volt rajtuk.

Ezeket a leveleket katonák írták, akik második évüket szolgálják. *A levelek arról tanúskodnak, hogy katonáink foglalkoznak a népek nagy kérdéseivel, látják, mi történik a világban, és azt a következtetést vonták le:* mivel szükség van rá, kérik, hogy bent maradhassanak a nép szolgálatára. Ötezerkétszáz ember aláírása nem kevés. A címzett a Központi Bizottság, a kormány, az Elnöki Tanács, a Minisztertanács, illetve a Honvédelmi Minisztérium. Azóta részt vettem egy katonai aktíván is, és meg-

kértem a vezető honvédtiszteket, hogy kézzszorításunkat, tiszteletünket adják át ezeknek a katonáknak. Jó érzés úgy harcolni és dolgozni, ha tudjuk, hogy az emberek egyetértenek velünk. Nem akármilyen kérdésről van szó, hanem arról, hogy egy katonára két év után még bent marad. Ez nem akármilyen kérdés az egyén életében.

A parancs kihirdetése után újabb levelek, táviratok érkeztek a kormányhoz, a Honvédelmi Minisztériumhoz és máshova. Nagyon szép levelek ezek.

„Nagyon vártuk a leszerelés napját, szerettünk volna részt venni az ötéves terv munkájában, szüleinkkel, barátainkkal, hozzátartozóinkkal találkozni, s alig vártuk már a leszerelést. De kihirdették a parancsot, gondolkoztunk, megtárgyaltuk a helyzetet, s megértettük, helyeseljük, végrehajtjuk!” — hangzott az egyik levél.

Ez a helyes és igaz beszéd! Mert ha azt mondták volna: „Hurrá, haza se akartunk menni!” — nem mondtak volna igazat! Hiszek azoknak, akik azt mondják: „Nem hurráztunk, de értjük, helyeseljük és megcsináljuk! Tudjuk, hogy országunk békepolitikát folytat, és mi ezért készek vagyunk szolgálni is, dolgozni is, harcolni is.”

Egy másik csoport ezt írta: „Nem engedjük visszatérni a kizsákmányolókat, a tőkéseket, a bankárokat, a földesurakat uralmát!” Mostanában nemigen beszélünk ezeknek az uraknak az uralmáról, de jó, hogy katonáink erre is gondolnak és megértik, erről is szó van.

Nagyszerű kiállítás ez a rendszer mellett!

Mi tudunk rendszerünkről vitatkozni. Egy vezető tőkés azt mondta nekem, hogy a magyar prosperitás nem rosszabb, mint az osztrák. Mondom: „Ezt kellemes hallani öntől.” „Az a véleményem — folytatta —, hogy ha itt egyéni vállalkozás volna, mint Ausztriában, akkor még nagyobb lenne.” Mondom: „Látja, ebben ön téved, mert a mi rendszerünk céljai, a mi gazdasági céljaink egészen mások.”

Igaz, hogy a végrehajtás olykor kicsit nehézkes, de azért tovább haladunk a történelmi úton és céljainkat sorra-rendre elérjük. *A végrehajtás lesz még fürgébb is, és erősödik, fejlődik*

a szocialista társadalmi rendszer. A mi rendszerünk még most születik és fejlődik — még nincs megkövesedve. S ha mi a tökések fürgeségét alkalmazzuk a mi szocialista céljaink megvalósításában — biztosan még gyorsabban haladnánk. Egy kicsit jobban kell dolgoznunk!

Elmondhatjuk, hogy az országgyűlés tanácskozása visszatűrte munkánk lényeges vonatkozásait: a szocialista célt, az egyetértést, népfront-politikánkat, s ha „vékonyan” is, de kritika is volt. *A munkánkat ösztönző kritika a továbbiakban erősödhetne.* Az országgyűlésben népi-nemzeti frontunk képviselői helyes döntéseket hoztak, s nagyon jó az, hogy a háttér is erős és széles: a velünk egyetértő nép!

Képviselőink mostanában sokszor járnak választóik között. Az utóbbi hónapokban én is jártam Budapest jó néhány gyárában — a Gammában, a Beloiannisban, és más gyárakban —, aztán Pest megyében, Vácott, az építkezéseken, továbbá Nógrádban, Tolnában, Somogyban, Csongrádban. Találkoztam munkásokkal, bányászokkal, értelmiségiekkel, falusi emberekkel, szövetkezeti parasztokkal, tervezőirodák dolgozóival, egyetemek tanáraival, hallgatóival.

Ezekon a találkozásokon elmondjuk elképzeléseinket, aztán a résztvevő munkások, parasztok, értelmiségiek is elmondják az ő elképzeléseiket, kívánságaikat. Azt mondják a dolgozók, hogy ilyen megbeszélések után jobban tudnak dolgozni, és mi magunk is úgy érezzük, hogy nekünk is jobb egy kicsit. Amikor az ember „napszámban” olvassa a 20—40 oldalas előterjesztéseket és jelentéseket, utána jólesik egymással szót váltani, beszélgetni, polemizálni, dicsérő szót mondani, vagy valami csipkelődő célzást tenni. Ez valóban új erőt ad a munkához.

A mi népünk szocializmust akar építeni, alkotó kedve van, leküzdi a nehézségeket, egyetért törekvéseinkkel, vállalja a terheket is, és ha kifogás van, a legtöbbször azt mondja: *jobban hajtsátok végre azt a politikát, amiről évek óta beszéltek.* Ez a mi népünk fő követelménye velünk szemben a belpolitikában, külpolitikában, építőmunkában, gazdasági munkában, kultúrpolitikában, s merném mondani, hogy a bánásmódban is. Azt csináljátok, amit eddig, csak következetesebben és jobban — ez az

emberek követelése. Ez olyan munka, amelyre szíves-örömezt vállalkozhatunk, mert egyezik saját törekvéseinkkel.

Azt szeretném, ha a kormány is jobban dolgoznék, következe-
sebben hajtáná végre a helyesnek bizonyult politikát. Erő
dolgában jól állunk. Tudjuk, hogy a párt és a kormány élvezi a
magyar nép támogatását, és erre vigyázzunk, ezt őrizzük, mert
*amíg a magyar nép döntő többsége egyetért velünk, addig be-
szélhetnek ellenségeink, amit akarnak, nincs olyan nehézség,
amelyet ne tudnánk leküzdeni.*

Másik bázisunk és támaszunk a szocialista világ, a magyar—
szovjet barátság, a varsói szerződés, amelyhez mi hűek vagyunk
és leszünk. Amikor a magyar—szovjet barátság melletti életre-
halálra szóló hűségről beszélünk, nem misztikus fogalmat hir-
detünk. Ez a magyar nép életének és jövőjének legfontosabb kér-
dése, mert a Szovjetunió a szocialista világ, az emberi haladás
élén jár, a szocialista fejlődés a béke zászlóvivője, s a magyar
nép ezen az úton saját jövőjéé boldogságát védelmezi és bizto-
sítja. *Nincs a magyar nép érdekének hübb szolgálata, mint a
kitartás az internacionalizmus eszméje mellett, a magyar—szov-
jet barátság, a szocialista tábor egysége melletti kiállás. Ezt fog-
juk ezután is követni!*

De nemcsak itt vannak szövetségeseink. Vannak szövetségese-
seink az egész világon, és nem is csak a kommunisták — akik
persze szövetségeseink a föld bármely országában —, hanem
maguk a népek. A Nemzetközi Demokratikus Nőszövetség bu-
dapesti tanácskozásának részvevői hatvankét országból jöttek
össze, s a politikai árnyalatok széles skáláját képviselték. Volt
köztük kommunista, szimpatizáns, szociáldemokrata, szocia-
lista, demokrata, liberális, pártonkívüli és párttag, hívő és hitet-
len. Kétszer beszéltem velük: egyszer a vezetőséggel, egyszer
a többi részvevővel. Azt mondták: *csak csináljuk tovább, együtt
vagyunk a békéért és a gyarmati rendszer ellen folytatott harc-
ban.* Elmondották, hogyan élnek ők otthon, és mit tapasztaltak
nálunk. Egy afrikai asszony azt mondta — hiába igazítottam
helyre —, hogy ő itt a mennyországban van. Ez még nem menny-
ország, de azt elhiszem, hogy ahol ő él, az a pokol. Azt mon-
ták, nem akarták őket elengedni, le akarták őket beszélni az

útról. Azzal igyekeztek meggyőzni őket, hogy itt rossz emberek élnek, de most ide jöttek és örülnek, mert látják, hogy itt jó emberek élnek. Elmondta az egyik, hogy vele még fehér emberek soha úgy nem beszéltek, ahogyan mi itt beszéltünk velük.

Ezt csak azért említettem meg, lássuk: nekünk a szocialista világ határain túl is nagyon sok szövetségesünk van. S nekünk azért is jól kell dolgoznunk, hogy a mi fejlődésünkéből ők még több bátorítást és erőt merítsenek a saját harcukhoz, hogy együtt számolhassuk fel a gyarmati rendszert, és viasszaszoríthassuk az imperialistákat.

Szükség van határozottságra, nyugodtságra is. Ha valami hibáról, nem kielégítő dologról van szó, akkor jobb, ha idegesek vagyunk. De általában, ha nagy dologról van szó, akkor nyugodtaknak kell lennünk. A mi kormányunkban és a párt soraiban nyugalom és rend van. Itt az országgyűlésben is részletesen, alaposan, tüzetesen megtárgyaltuk az építőmunka sok olyan kérdését, amely csak évek múlva lesz esedékes. *Egész népünk nyugodt bizakodással állhatja meg helyét a munka frontján.*

Az országgyűlésen megszavaztuk ötéves tervünket, a közoktatásról szóló törvényt; megszavaztuk, hogy gyárakat, mezőgazdasági üzemeket, szocialista gazdaságokat építünk. Miért? Mert azokban *emberek* fognak dolgozni, építeni, alkotni — a szocialista célokért és majd a kommunista társadalomért is. Felépítjük az Erzsébet-hidat, meg általában hidakat és utakat építünk. Miért? Azokon *emberek* fognak majd járni a szocializmusban és a kommunizmusban is. Házakat és parkokat építünk, hogy ott *emberek* éljenek — és jobban éljenek a szocializmusban és majd a kommunizmusban. Szőlőt ültetünk és erdőt telepítünk, és mi azt akarjuk, hogy majd évtizedek múlva, már a kommunista Magyarországon is szedjék az emberek a szőlőt, és majd 80 év múlva is lehessen fát kivágni, ha szükség lesz rá.

Nyugodt magabiztossággal lehet és kell a jövőbe nézni. Mert tudjuk — ami a magabiztosság kérdésében nagyon fontos —, hogy azokról a szőlőtőkékről, amelyeket most ültetünk, soha többé nem fognak a grófok és bárók szüretelni, hanem mindig a dolgozó magyar nép szüretel, és azokat az erdőket, amelyeket

most ültetünk, 80 esztendő múlva is a dolgozó magyarok fogják kitermelni. Itt soha többé nem lesz kapitalista, földesúri világ!

Mi bizakodunk és egész népünk bizakodhatik. Dolgozni kell, helyt kell állni, ébernek kell lenni. Ha lehet, még jobban kell dolgozni, mint eddig és az eredmények még nagyobbak lesznek. A szocialista Magyarország felépül. Nemcsak az alapok, hanem az egész szocialista társadalom. És a kommunizmus felé megyünk előre. Ez bizonyos. Az élet pedig évről évre fejlődik, szebb és jobb lesz.

FÜGGELÉK

A MAGYAR ORSZÁGGYŰLÉS NYILATKOZATA A NÉMET BÉKESZERZŐDÉSRŐL

A Magyar Népköztársaság országgyűlése 1961. október 7-i ülésén megvitatta a nemzetközi helyzetet. Megállapította, hogy tizenhat évvel a második világháború befejezése után, amikor még alig hegedtek be a fasiszta pusztítás szörnyű sebei, az imperializmus egyre erőteljesebben kovácsolja a népek ellen az új háború fegyvereit.

A magyar országgyűlés korunk legfontosabb megoldandó feladatainak tekinti az általános és teljes leszerelés megvalósítását, a gyarmati rendszer teljes és végleges felszámolását, a vitás nemzetközi kérdések tárgyalások útján történő rendezését, a különböző társadalmi rendszerű államok békés egymás mellett élését.

Az egyetemes béke megköveteli, hogy minden ország, minden nép, a kormányok és parlamentek állhatatosan küzdjenek e feladatok megvalósításáért. A magyar nép továbbra is minden erejét latba veti, hogy korunk e fontos kérdéseit a béke javára oldják meg.

A jelenlegi nemzetközi helyzet legfontosabb kérdése a német békeszerződés haladéktalan megkötése. Három évtizeddel ezelőtt a fasiszmus szennye zúdult Európára, s történelmünk legsötétebb tragédiáját idézte elő hazánkban is. Ma áldozatos és nehéz országépítő munkánk közepette tapasztalnunk kell, hogy az imperialista hatalmak semmibe veszik a fasiszmus kiirtására kötelező potsdami egyezményt, sőt, évről évre határozottabban és nyíltabban táplálják és növelik az új fasiszmus ugrásra kész erőit. Ennyi idő múltán, az imperialisták csökönys ellenállása miatt, még mindig megoldatlan az úgynevezett német kérdés, a fasisztaellenes háborúban győztes nagyhatalmak máig sem kötöttek békét Németországgal. A békeszerződés hiánya miatt Európa szívében olyan helyzet alakult ki, amely alapjaiban fenyegeti az emberiség biztonságát.

Évszázadok tengernyi szenvedése, nemzedékek és alkotásaik pusztulása a kizsákmányolók által kikényszerített háborúkban, jogot és erőt ad a népeknek — s köztük nekünk, magyaroknak is —, hogy követeljük a német kérdés rendezését. Ámde nemcsak a múltról van szó, hanem a jelenről is: nem azért dolgoztunk és értünk el másfél évtized alatt kimagasló eredményeket a szocializmus építésében, szabad népünk anyagi és kulturális felemelkedésében, hogy vívmányainkat eltiprással fenyegezzék a háborús uszítók. Békében akarunk élni, de ennek áldásait nem élvezhetjük zavartalanul, amikor utunkat a NATO cégére alatt a bonni rohamhadosztályok agressziós tervei keresztezik. Nyugat-Németországban újraéledt a revansizmus, amely a nyugati, különösen az amerikai imperialisták támogatásával új háború kirobbantásával fenyeget.

A világ helyzete azonban napjainkban gyökerében különbözik a korábbtól. Ma hatalmas erők sorakoznak fel a béke védelmében, s képesek megbabolázní a háború bajkeverőit. Igazunk és erőnk tudatában megálljt kiáltunk az új „keresztes hadjárat” szervezőinek. Erőnk egy a szocializmus építésének útjára lépett népek roppant erejével! A testvérnépekkel együtt a szocialista világrendszer történelmi igazságát és lebírhatalan fegyveres hatalmát — valamennyi békeszerető nép erejét — szegezzük a háborús gyűjtogatókkal szembe.

A magyar országgyűlés, mint az egész magyar nép akaratának törvényesen megválasztott letéteményese, ünnepélyesen kijelenti: sürgősen és gyökeresen fel kell számolni a második világháború minden maradványát. Az egyetemes biztonság igénye a történelem napirendjére tűzte, hogy oly sok idő után, 1961-ben, jelenünk eme egyik legfontosabb nemzetközi kérdésére végre kielégítő választ kapjon a világ.

Népünk iránt érzett felelősségünk megköveteli, hogy ne várjunk tovább! Nem várhatjuk meg, amíg az imperializmus és a német militarizmus olyan messze megy előre háborús terveinek szakadékos útján, ahonnan már nincs visszatérés. Meg kell kötni a német békeszerződést, ki kell oltani a háborús uszítás és aknamunka nyugat-berlini tűzfészkrét. Ez elsőrendű feltétele annak, hogy a népek akaratára szerint felengedjen a nemzetközi feszültség, s nyugodtan élhessenek egymás mellett a különböző társadalmi rendszerű országok.

Megbízóink, a magyar nép milliói igent mondanak a szocialista országok vezetőinek legutóbbi értekezletén elhangzott megállapításra: a német békeszerződés megkötése és a nyugat-berlini helyzet egyidejű rendezése már régen megérett a megoldásra; haloga-

tásával akaratlanul is hozzájárulnánk, hogy az új világháború veszélye fokozódjék.

A magyar országgyűlés híve annak, hogy a hitleri Németország elleni háborúban részt vett nyugati hatalmak a Németországban ténylegesen kialakult helyzet mérlegelése alapján, részesei legyenek a mindkét német állammal kötendő békeszerződésnek. Amennyiben eme ésszerű indítvány a nyugati hatalmaknál továbbra sem talál megértésre, úgy a Magyar Népköztársaság kormánya szövetségeseivel és más békeszerető országok kormányaival együtt békeszerződést ír alá a Német Demokratikus Köztársasággal.

A magyar országgyűlés ezért felelőssége tudatában támogatja és megerősíti a forradalmi munkás-paraszt kormánynak a német békeszerződés megkötése érdekében tett nyilatkozatát, és felhatalmazza a német békeszerződés aláírására. Egyben felkéri a kormányt, hogy minden lehetőséget felhasználva, szövetségeseinkkel és barátainkkal együtt tegyen további erőfeszítéseket az európai és a világbéke megszilárdítására. Ugyanakkor helyeslően veszi tudomásul azokat az intézkedéseket, amelyeket a kormány a jelen nemzetközi helyzetben, az ország védelmi képességeinek növelése, népünk békés alkotó munkájának megóvása érdekében a kötelező gondoskodás szellemében hozott.

A magyar országgyűlés ünnepélyesen kijelenti: teljes támogatásáról biztosítja a világ első békeszerető német államát, a Német Demokratikus Köztársaságot, annak kormányát és népét. A testvéri Német Demokratikus Köztársaság teljesítette a történelem parancsát, amikor határozott és bátor intézkedésekkel biztosította államhatárait és a nyugodtabb alkotó munka lehetőségeit. Szándékaink azonosak, érdekeink egyek, biztonságuk a mi biztonságunk is. Visszaautasítjuk azt a hidegháborús uszítást és rágalomhadjáratot, amelyet a nyugati imperialista hatalmak és a nyugatnémet újfasiszták a békeszerető Német Demokratikus Köztársaság ellen folytatnak. Szilárd odaadással és teljes együttérzéssel állunk a világ első német munkás-paraszt állama, a Német Demokratikus Köztársaság mellett!

A magyar országgyűlés szívvel-lélekkel helyesli és támogatja azokat a javaslatokat, amelyeket a német békeszerződés megkötésére, és ezzel egyidejűleg Nyugat-Berlin státusának rendezésére a hitleri Németország legyőzésében döntő szerepet játszó nagyhatalom, a szocialista Szovjetunió tett.

A magyar országgyűlés ünnepélyesen kijelenti: csatlakozik a Csehszlovák Szocialista Köztársaság nemzetgyűlésének ama felhívásá-

hoz, amely a világ parlamentjeihez fordulva, sürgeti a német békeszerződés haladéktalan megkötését.

A magyar országgyűlés tudatában van annak, hogy a világ minden táján, bármely társadalmi rendszerben is éljenek, nemre, fajra, politikai hovatartozásra való tekintet nélkül, száz- és százmilliók harcolnak a békéért. A magyar országgyűlés örömmel látja és a magyar nép nevében üdvözli a nemzetközi demokratikus szervezetek és mozgalmak — a Béke-Világtanács, a Szakszervezeti Világszövetség, a Demokratikus Ifjúsági Világszövetség, a Nemzetközi Demokratikus Nőszövetség — állásfoglalásait és felhívásait a német békeszerződés megkötésére. Biztosítja e nagy tekintélyű nemzetközi szervezeteket arról, hogy a magyar nép, erejét nem kímélve, harcol a német békeszerződés mielőbbi megkötéséért, és a béke védelmében egyesíti erőfeszítéseit a földkerekség minden népével.

A magyar országgyűlés egyidejűleg felhívja népünket: az üzemekben, a földeken és minden más munkahelyen végzett további jó munkával, bátor helytállással, és szilárd egységben dolgozva harcoljon a békéért, a szocializmus építéséért és hazánk boldog jövőjéért.

1961. ÉVI II. TÖRVÉNY

A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG MÁSODIK ÖTÉVES NÉPGAZDASÁGFEJLESZTÉSI TERVÉRŐL

AZ 1961. JANUÁR 1-TŐL 1965. DECEMBER 31-IG TERJEDŐ IDŐSZAKRA

A Magyar Népköztársaság 1961—65. évre szóló ötéves népgazdaságfejlesztési tervének előírásai elsősorban azokon az eredményeken alapulnak, amelyeket népünk a Magyar Szocialista Munkáspárt vezetésével az 1958—60. évi hároméves tervidőszakban elért.

A hároméves terv alapvető feladata volt az ország termelőerőinek továbbfejlesztése, a szocialista termelési viszonyok megszilárdítása és kiterjesztése, a fejlődést zavaró aránytalanságok megszüntetése, a lakosság anyagi jólétének, kulturális fejlődésének megalapozása és továbbfejlesztése.

A hároméves terv gazdasági és politikai céljai teljesültek, sőt a termelés növekedési üteme, színvonala és a mezőgazdaság szocialista szektorának fejlesztése terén az eredmények a terv célkitűzéseinél lényegesen nagyobbak.

Az elért gazdasági fejlődés, a következetes és eredményes politikai munka alapján a hároméves tervidőszak végére hazánk mezőgazdaságában történelmi jelentőségű fordulat következett be: falun is uralkodóvá váltak a szocialista termelési viszonyok.

A hároméves tervidőszakban az ipari termelés gyors ütemben növekedett: a növekedés az előirányzott 22 százalék helyett 39 százalék volt. Előnyösen változott az ipari termelés szerkezete. A gyors fejlődést eredményesen segítette a szocialista országok közti szélesedő munkamegosztás. Az építőipari termelés 36 százalékkal növekedett. Az ipari és az építőipari termelés túlteljesítése terven felül 23 milliárd forint beruházás megvalósítására nyújtott lehetőséget.

A mezőgazdasági termelés három év átlagában 12 százalékkal nőtt és ezzel a termelés előirányzott színvonala teljesült.

A mezőgazdaság szocialista átszervezését államunk sokoldalú anyagi és pénzügyi támogatása alapozta meg. A mezőgazdasági be-

ruházások összege megközelítette a 16 milliárd forintot, ami 76 százalékkal több, mint a terv előirányzata. Több ezer pártmunkást és gazdasági szakembert irányítottak a mezőgazdaságba, hogy a termelőszövetkezetek szervezésének és megszilárdulásának kezdeti időszakában segítséget nyújtsanak a parasztságnak.

A hároméves terv időszakában az életszínvonal a tervezettnél gyorsabban nőtt. A lakosság fogyasztása a tervezett 11 százalékkal szemben 19 százalékkal emelkedett. A bérből élő lakosság reáljövedelme, valamint a parasztság fogyasztása is a tervezettet meghaladó mértékben — 16 százalékkal — növekedett.

A kiskereskedelmi forgalom a tervezett 14 százalék helyett 29 százalékkal növekedett. Emellett a takarékbetétek állománya 1960-ban az 1957. évinek több mint négyszerese volt.

A nemzeti jövedelem növekedése az előirányzott 13 százalékkal szemben 22 százalékot ért el. A fogyasztás és a felhalmozás együttes növekedése azonban, különösen a hároméves időszak második felében, meghaladta a nemzeti jövedelem emelkedését.

A tervidőszakban tovább nőtt a kiképzett szakemberek száma. Fejlődött az oktatási hálózat, növekedett a tantermek száma. Az előirányzott 3500 általános iskolai tanteremmel szemben több mint 4000 tanterem épült. Fejlődtek a tudományok, tovább fejlesztettek számos tudományos intézetet és új intézmények felépítését kezdték meg.

Javult népünk egészségügyi ellátottsága. 1960 végén a társadalombiztosításba bevontak száma elérte a 8.5 millió főt, az ország lakosságának 85 százalékát. Javultak a lakásviszonyok. A terv előirányzatait jelentősen meghaladó város- és községfejlesztési programot valósítottak meg, felhasználva állami eszközök mellett a lakosság pénzügyi és egyéb hozzájárulásait is.

A hároméves terv teljesítésének eredményei azt bizonyítják, hogy a gazdasági és politikai munka színvonalának emelése a terv kidolgozásakor előre nem látott jelentős tartalékokat tárt fel a tervteljesítéshez.

Az elért eredmények alapján, dolgozó népünk alkotókészségére támaszkodva a Magyar Népköztársaság országgyűlése az 1961. január 1-től 1965. december 31-ig terjedő időszakra az alábbi rendelkezésekkel törvénybe iktatja népgazdaságunk második öt éves fejlesztési tervét:

1. §. Hazánkban a második ötéves terv időszaka alatt be kell fejezni a szocializmus alapjainak lerakását és át kell térni a fejlett szocialista társadalom felépítésére. Ennek megvalósítására a második ötéves tervben a következő alapvető feladatokat kell kitűzni:

a) Folytatni kell a szocialista ipar — elsősorban a nehézipar fejlesztését. Az ipar termelőerőit a viszonylag kevésbé anyagigényes, magas képesítésű munkát megkövetelő, korszerű, keresett gyártmányok gazdaságos előállítására kell összpontosítani. Fejleszteni kell továbbá azokat az alapanyagokat gyártó ágakat, amelyek hazánk viszonyai között szükségesek és a nemzetközi munkamegosztás keretében előnyösen fejleszthetők.

Az iparfejlesztés most következő időszakában a fejlődés döntő láncszeme a termelékenység növelése, az ipar műszaki színvonalának nagyarányú emelése, az ipari termékek minőségének javítása legyen.

b) Egész népgazdaságunk és társadalmi életünk továbbfejlesztésének a legközelebbi években kulcskérdése a mezőgazdaság termelőerőinek fejlesztése, a mezőgazdasági termelőszövetkezetek megszilárdítása. Az életszínvonal emelése, az ipar számára fontos mezőgazdasági nyersanyagok termelésének fokozása, a mezőgazdasági export növelése érdekében a társadalom erőfeszítéseit nagymértékben összpontosítani kell a mezőgazdasági termelés fellendítéséhez szükséges gazdasági, politikai és szervezeti feltételek megteremtésére. A mezőgazdasági termelés növekedésének ütemét meg kell gyorsítani. A mezőgazdasági termelés növekedésének együtt kell járnia a munkatermelékenység emelkedésével, a termelési költségek csökkentésével.

c) Népgazdaságunk fejlesztését és egyben a szocialista tábor országainak közös érdekeit szem előtt tartva fejleszteni kell a nemzetközi munkamegosztást. Az ipari és mezőgazdasági termelés nemzetközi szakosításának lehetőségeit és előnyeit bátrabban kell alkalmazni, hogy a műszaki fejlődés gyorsabbá váljék és növelhető legyen a termelés gazdaságossága. Szorosabbra fűzve gazdasági kapcsolatainkat a szocialista országokkal, szélesíteni kell a gazdasági együttműködést és az árucseréforalmat a kapitalista országokkal, valamint a függetlenség útjára lépett volt gyarmati országokkal.

d) Az ipar és a mezőgazdaság fejlesztésére támaszkodva 36 százalékkal növelni kell a nemzeti jövedelmet. A lakosság fogyasztási

alapja legalább 22—23 százalékkal emelkedjék, a reáljövedelmek növekedése érje el a 16—17 százalékot.

e) Hazánk függetlenségének, szocializmust építő társadalmunk vívmányainak és népünk békés életének megvédése érdekében, az általános gazdasági fejlesztéssel és a nemzetközi helyzettel összhangban, erősíteni kell a honvédelmet.

II. fejezet

AZ IPAR, AZ ÉPÍTŐIPAR ÉS A KÖZLEKEDÉS FEJLESZTÉSE

A) Ipar, építőipar

2. §. Az ipar fejlesztését úgy kell megvalósítani, hogy a szocialista ipar termelése öt év alatt 48—50 százalékkal, az állami ipar termelése pedig legalább 50 százalékkal növekedjék.

A termelési eszközök termelését legalább 51—53 százalékkal, a fogyasztási cikkeket 42—44 százalékkal kell növelni.

3. §. Az ipari termelés növelését és a műszaki színvonal emelését elsősorban a termelőberendezések rekonstrukciója, a korszerű technológia alkalmazása révén kell biztosítani. Az ipar fejlesztésére fordított beruházásokon kívül a termelés fejlődését a meglevő berendezések jobb kihasználásával, a felújítási lehetőségek nyújtotta korszerűsítésekkel, valamint a tudományos üzemvezetés és szervezés eszközeinek a felhasználásával is elő kell mozdítani. Törekedni kell a munkásosztály alkotókészségének további kibontakoztatására. Az ipar vezetői igényeljék és vegyék figyelembe a munkások javaslatait, támaszkodjanak a szocializmust építő lelkes munkájukra.

Az iparban dolgozók munkakörülményeinek további javítása érdekében folytatni kell a nehéz testi munkát igénylő, valamint az egészségre ártalmas munkafolyamatok gépesítését.

4. §. Az ipar fejlesztése során biztosítani kell a munka termelékenységének az eddigieknél gyorsabb ütemű emelkedését, a termelési költségek, a fajlagos anyag- és energiaigények jelentős csökkenését, az ipar exportképességének növekedését.

A termelés emelkedésének legalább 70 százalékát a munka termelékenységének növekedése útján kell elérni. Ezért a munka termelékenységének a szocialista iparban 32—33 százalékkal kell emelkednie.

5. §. Az ipar fejlesztésére 83—85 milliárd forint beruházást kell fordítani,

A beruházásokat csak a megfelelő tervek elkészítése, azok alapos ellenőrzése után szabad megkezdeni, és az anyagi és szellemi erők megfelelő összpontosításával, a legkedvezőbb időtartam alatt — a tervekben előírt határidőn belül — kell üzembehelyezni.

6. §. Az ipari létesítmények telepítésénél az alábbi irányelveket kell érvényesíteni:

— Budapest iparának fejlesztését a meglevő üzemek rekonstrukciójával, korszerűsítésével, az egyes üzemek belső aránytalanságainak felszámolásával kell megvalósítani. Törekedni kell arra, hogy a fejlesztés a lehető legkisebb létszámemelkedéssel járjon s így a főváros részesedése az ipari dolgozók országos számában csökkenjen.

— A vidék iparfejlesztését hatékony módon kell megvalósítani, ezért az új üzemeket az előnyösen fejleszthető nagyobb lakosság-számú helységekre kell összpontosítani, szem előtt tartva az ésszerű kooperációs és kombinációs lehetőségek hasznosítását. Korlátozott számban olyan kisebb településeket is fejleszteni kell, amelyek az iparosításhoz kedvező előfeltételekkel rendelkeznek. Az ipartelepítésnél figyelembe kell venni a mezőgazdaságban felszabaduló munkaerő foglalkoztatását is.

— Az Alföldre elsősorban a munkaigényes gép- és könnyűipari vállalatok mellett építőanyagipari és nem nagy vízigényű élelmiszeripari üzemeket kell telepíteni. Ennek révén növelni kell a helyi munkaerő ipari foglalkoztatását.

— Észak-Magyarország iparfejlesztésének fő célkitűzése, a terület jelentős nyersanyagforrásai alapján, a meglevő üzemek korszerűsítési és fejlesztési lehetőségeinek kihasználása. Ennek megfelelően tehát főként a szénbányászatot, a villamosenergia-ipart, a vaskohászatot és a vegyipart kell itt fejleszteni.

— A Dunántúl sokrétű iparral rendelkező területeinek továbbfejlesztésénél a terület nyers- és fűtőanyag előfordulásaira kell támaszkodni és az új üzemek telepítésénél figyelemmel kell lenni a termelési kapcsolatok lehetőségeire.

a) Bányászat

7. §. A *bányászat* termelési színvonala 1965-ben mintegy 32 százalékkal legyen magasabb az 1960. évi termelési színvonalnál.

A bányászat minden ágazatában az előírt termelés biztosítása mellett a kutatási és feltárási munkákat oly módon kell irányítani, hogy a feltárt ásványkészletek a következő tervidőszakban is biztosítsák a folyamatos termelésnövekedést.

8. §. A *széntermelés* 1965-ben az 1960. évi 26,5 millió tonnához képest mintegy 31 millió tonnára növekedjék, a termelt szén mintegy 12 százaléka feketeszén legyen. Ennek érdekében a Zobáki akna beruházásait olyan ütemben kell folytatni, hogy az akna a tervidőszak végén naponta legalább 150 vagon szenet termeljen.

Az ország szénkészletének nagy hányadát kitevő lignit termelése 1965-ben az 1960. évi szintnél mintegy 32—34 százalékkal legyen magasabb.

A nehéz testi munka gépesítése érdekében a gépek által felrakott szén arányát a mélyművelési bányüzemekben az 1960. évi 12 százalékról 1965-ben 25 százalékra kell növelni. A gépesített széntermelés fejlesztése, valamint a biztonság növelése érdekében 1965-ben a fejtési homlokhossz mintegy 40—45 százalékát acéltámmal kell biztosítani.

9. §. A *kőolaj* termelése 1965-ben 2,2 millió tonnát érjen el. A kitermelhető olajkészletek növelésére öt év alatt mintegy 2,7 millió folyóméter fúrást kell végezni. A fúrási teljesítményt évi 400 ezer méterről fokozatosan 600 ezer méterre kell emelni, elsősorban a fúrási sebesség növelésével. Fokozni kell a jettfúrás alkalmazását és meg kell kezdeni a kísérleteket a turbinafúrás hazai alkalmazására.

A *földgáztermelés* 1965-ben legalább 1800 millió köbmétert érjen el.

Az utóbbi években feltárt jelentős földgázmezőinket az ipar és a lakosság ellátására növekvő mértékben kell hasznosítani és ezért a lelőhelyektől Ózdig, illetve Budapestig földgázvezetékét kell építeni.

10. §. Az *ércbányászat* termelése öt év alatt mintegy 20—25 százalékkal növekedjék. Teljes kapacitással üzembe kell állítani Rudabányán a dúsítóművet, valamint be kell fejezni a gyöngyösoroszi ólom- és cinkércelőkészítő mű második szakaszának építését.

11. §. Az *ásványbányászat* termelése 1960-hoz képest mintegy 40—42 százalékkal emelkedjék. Az előkészítő művek technológiájának javítása útján biztosítani kell az ásványi anyagok egyenletes minőségét.

b) Villamosenergia-termelés

12. §. A *villamos energia* termelését 1965-ben 11 milliárd kilowatt-órára kell emelni. Ehhez öt év alatt legalább 690 megawatt új erőműkapacitást kell üzembe helyezni. Be kell fejezni az oroszlányi, pécsi és ajkai erőművek építését és 1963-ban üzembe kell helyezni a Duna-

menti Erőmű első gépegységét. A Dunamenti Erőmű építését — az ugyanott építendő kőolajfinomítóval összehangolva — úgy kell folytatni, hogy 1965-ben üzembe állítható legyen hazánk első 150 megawatt teljesítményű gépegysége.

A tüzelőanyagok jobb hasznosítására a tervidőszakban összesen 130 megawatt teljesítő képességgel hőszolgáltató és távfűtő erőműveket kell építeni.

Folytatni kell a hálózatfejlesztést és be kell fejezni a Szovjetunióból szállított villamosenergia átvételéhez szükséges 220 kilovoltos távvezeték, az állomások és egyéb szükséges berendezések megépítését.

13. §. Tovább kell fejleszteni az *energiatakarékossági* intézkedéseket az energiahordozók és a villamos energia felhasználóinál. Az országos erőműrendszer műszaki színvonalát olyan mértékben kell emelni, hogy a villamosenergia-termeléshez felhasznált fajlagos kalóriamennyiség öt év alatt legalább 12 százalékkal csökkenjen.

c) Vegyipar

14. §. A *vegyipar* termelése 1965-ben mintegy 75 százalékkal haladja meg az 1960. évi termelést.

15. §. A mezőgazdaság növekvő *műtrágya*-szükségletének kielégítése érdekében a nitrogénműtrágya termelése 1965-ben érje el a 780 000 tonnát.

A termelés növelése és az önköltség csökkentése érdekében a Borsodi Vegyikombinát termelését meg kell kétszerezni és a kokszbázisról földgáz felhasználására kell átállítani.

A tervidőszak folyamán üzembe kell helyezni a második ötéves terv legnagyobb vegyipari létesítményét, a Tiszavidéki Vegyikombinátot.

A szuperfoszfát termelése 1965-ben a Tiszamenti Vegyiművek jelentős bővítésével 650 000 tonnára emelkedjék.

16. §. Jelentős előrehaladást kell elérni a *műanyagok* hazai előállításán terén; a termelést az 1960. évi 11 400 tonnáról 1965-ben mintegy 33 000 tonnára kell növelni.

Elsősorban a hőre lágyuló műanyagok termelését kell fokozni. Üzembe kell helyezni a második ötéves terv folyamán a Berentei Vegyiművek PVC-üzemét. Hozzá kell kezdeni egy további nagy kapacitású PVC-üzem és egy polietilénüzem létesítéséhez.

Korszerűsíteni kell a műanyagfeldolgozást. A Berentei Vegyiműveknél új PVC feldolgozó üzemet kell létesíteni.

A *szintetikus* műszálak termelésének növeléséhez 2300 tonna danulonrost és 1000 tonna danulonselyem termelési kapacitást kell létrehozni.

17. §. Új létesítmények építésével 400 000 tonnára kell emelni a *kénsav* és 38 000 tonnára a *klór* termelését.

18. §. A *gyógyszeripar* termelését a tervidőszak folyamán több mint kétszeresére kell növelni. A tervidőszakban nagyrészt be kell fejezni a három nagy budapesti gyógyszervállalat rekonstrukcióját.

19. §. A *gumiipari* termékek iránt növekvő szükséglet kielégítése érdekében be kell fejezni a Ruggyantaárugyár és a Műszaki Gumi-gyár rekonstrukcióját, és új, korszerű műszaki gumigyárat kell létesíteni.

20. §. Jelentősen fokozni kell a *fotokémiai* ipar termelését. Be kell fejezni a Forte Fotokémiai Vállalat rekonstrukcióját.

21. §. A hazai *kőolaj*termelés, valamint az épülő „Barátság” olajvezetéken érkező *kőolaj feldolgozására* új *kőolajfinomítót* kell építeni, amelynek részleges üzembe helyezését a tervidőszakban biztosítani kell.

A *kőolajfinomítók* kapacitását a meglevő finomítók korszerűsítésével együtt 1965-ig mintegy 4,5 millió tonnára kell növelni

d) K o h á s z a t

22. §. A *vaskohászatban* a nyersvastermelést — új nagyolvasztók építése nélkül — 1965-ben 1,65 millió tonnára, az acéltermelést 2,6 millió tonnára kell emelni. Az acéltermelést részben az Ózdi Kohászati Üzemek acélművének rekonstrukciójával, részben a többi acélmű teljesítőképességének általános korszerűsítésével kell növelni.

A melegen hengerelt késztermékek termelését 1965-ben legalább 1,8 millió tonnára kell emelni. A hengereltacél-termelésben növelni kell a finomhengersori termékek és a finomlemezek részarányát. A Dunai Vasmű évi 250 ezer tonna kapacitású hideglemez henger-művét úgy kell üzembe helyezni, hogy már 1964-ben 65—70 ezer tonnát termeljen.

A hidegen alakított kohászati termékek termelését 1965-ben 270 000 tonnára kell emelni. Elsősorban a szalagacélok és a nagy szilárdságú acélhuzalok gyártását kell fejleszteni.

Az acélgyártásban a melegen hengerelt cső termelésének fokozása mellett nagymértékben kell növelni a hosszanti és spirálisan hegesztett csőtermelést.

A termelés növelésével egyidejűleg javítani kell a kohászat műszaki és gazdasági színvonalát; a fajlagos kokszfelhasználást legalább 10 százalékkal kell csökkenteni. Növelni kell a földgáz alkalmazását a nagyolvasztóknál és az acélműveknél, javítani kell a termelőberendezések kapacitáskihasználását.

A vaskohászat fejlesztésére fordítandó anyagi eszközöket a termelés kedvezőbb összetételének kialakítását szolgáló létesítményekre kell fordítani (ércdarabosító berendezés, hőkezelő és kikészítő berendezések, elegyter gépesítés).

23. §. Az 1965. évet követő időszak folyamatosan növekvő hengereltáru szükségletének biztosítására további acélgyártási és hengerelési kapacitások kiépítését, valamint új nemesacélüzem létesítését kell megkezdeni.

24. §. A színesfémkohászat fejlesztése céljából a legkorszerűbb technológia alapján kell bővíteni az Almásfüzitői és az Ajkai Timföldgyárat. A bővítés eredményeképpen a timföldtermelést 1965-ben legalább 260 000 tonnára, az inotai és a tatabányai alumíniumkohók intenzifikálásával pedig az alumíniumtermelést 57 000 tonnára kell emelni, a fajlagos energiafogyasztás egyidejű csökkentése mellett.

Székesfehérváron alumíniumhengermű építését kell megkezdeni és a színesfém-félgyártmányokban fennálló minőségi és mennyiségi igények kielégítése érdekében korszerűsíteni kell a Csepeli Fémműveket

25. §. A vas-, acél- és színesfémöntvény-igények kielégítése végett biztosítani kell a vas-, acél- és fémöntődék fejlesztését, a technológia korszerűsítése, gépesítés és szakosítás útján.

e) Építőanyagipar

26. §. Az építőanyagipar termelését 44 százalékkal kell emelni. Jelentősen növelni kell a korszerű építőanyagok és építőelemek termelését

27. §. A falelemek gyártásában az eddiginél lényegesen nagyobb mértékben használjanak fel különféle ipari hulladékanyagokat, elsősorban kohósalakot. A könnyűbeton falelemek termelését mintegy tízszeresére kell növelni. Az üzemben előállított összes vasbetonelemek 42 százalékat feszített kivitelben kell gyártani.

A minisztériumi téglá- és cserépiparban a könnyű, üreges és a jobban hőszigetelő téglafajták gyártásának arányát az összes téglatermelés 50 százalékára kell emelni.

28. §. A cementipar a Dunai Cement- és Mészmű beruházásának befejezése és a többi cementgyár bővítése és korszerűsítése révén 1965-ben legalább 2,6 millió tonna cement előállítására legyen képes.

29. §. Az üvegiparnak 1965-ben az 1960. évi termelést több mint 80 százalékkal kell túlhaladnia.

f) Gépipar

30. §. A gépipari termelést mintegy 63—65 százalékkal kell emelni. A gyártmányok műszaki színvonalának fokozásával és a nemzetközi szocialista munkamegosztás elveinek fokozott érvényesítésével el kell érni, hogy a gépipari export a tervidőszakban a termelés növekedésénél nagyobb ütemben növekedjék.

A kedvezőbb termelési és exportszerkezet kialakítása érdekében fokozott mértékben kell fejleszteni a műszeripart, a híradástechnikai ipart és a szerszámgépipart.

31. §. A műszerek termelését háromszorosára kell növelni. A felhasználó ágazatok és a külkereskedelem szükségleteinek megfelelően nagyobb mértékben kell fejleszteni az automatizálás céljait szolgáló műszerek, az elektronikus mérőműszerek, az orvosi műszerek és berendezések gyártását.

A fejlesztés érdekében új, kapacitást növelő létesítményeket kell megvalósítani.

32. §. A híradás- és vacuumtechnikai ipar termelését mintegy kétszeresére kell növelni. Az ipari berendezések: távbeszélő központok, mikrohullámú berendezések és átviteltechnikai berendezések termelésének fokozására kell az erőt összpontosítani.

Biztosítani kell a vacuumtechnikai és híradástechnikai célgépek gyártásának fejlesztését.

E feladatok végrehajtása érdekében a tervidőszak elején be kell fejezni a Telefongyár és a Beloiannis Híradástechnikai Gyár beruházásait, a vacuumtechnikai gépgyártás bővítésére megfelelő kapacitást kell biztosítani.

Fokozni kell a félvezetők gyártását és alkalmazását. Meg kell kezdeni új félvezetőgyár létesítését.

33. §. A gépipar átlagos fejlődését meghaladóan, mintegy kétszeresére kell növelni a szerszámgépek gyártását. Folytatni kell a hároméves tervben megkezdett szerkezeti átalakítást. Ennek megfelelően a nagy termelékenységű különféle másoló, programvezérlésű,

fokozott és különleges pontosságú szerszámgépek, valamint a speciális és célgépek termelését kell nagyobb mértékben növelni. A szerszámgépgyártó üzemek termelőberendezéseit korszerűsíteni kell.

34. §. Fokozni kell a komplett élelmiszeripari berendezések, továbbá a vegyipar fejlesztésével és az exportigényekkel összhangban a vegyipari gépek és berendezések gyártását.

Többszörösére kell növelni a motorkocsik és motorvonatok termelését. Fejleszteni kell a traktor, elsősorban a 70 LE-s négykerék-meghajtású traktor gyártását.

A közúti járműgyártásban tovább kell növelni a gazdaságosan gyártható autóbusz, dömper, speciális tehergépkocsik termelésének és exportjának részarányát.

A villamos forgógépek, transzformátorok, villamos készülékek termelését az igényeknek megfelelően kell növelni.

35. §. A kitűzött célok megvalósításával, a viszonylag gazdaságtalan termékek gyártásának megszüntetésével és a felszabaduló kapacitásokon gazdaságosabb gyártmányok termelésével a hazai adottságoknak megfelelőbb gépipari gyártmányszerkezetet kell elérni.

Biztosítani kell, hogy a tervidőszak folyamán fejlődjön a gyártás technológiai színvonala termelékenyebb gépi berendezések üzembe állításával, korszerű technológiai eljárások bevezetésével. Elsőrendű feladatnak kell tekinteni a termelőberendezések — több műszakos — gazdaságosabb kihasználását.

Növelni kell az alkatrész- és részegység-gyártás szakosítását, a tipizált alkatrészek arányát. Meg kell valósítani a központosított alkatrészgyártást, elsősorban a híradástechnikai iparban és a műszeriparban.

A korszerű technikai színvonal eredményeként csökkenteni kell a fajlagos anyagfelhasználást; melegen hengerelt ötvözetlen acélokból mintegy 25 százalékos csökkentést kell elérni.

g) Könnyűipar

36. §. A *textilipar* termelését a lakosság és a külkereskedelem várható igényéhez alkalmazkodva, 1965-ben 1960-hoz képest 30—32 százalékkal, a *textilruházati* ipar termelését 34—36 százalékkal, a *cipőipar* termelését 22—24 százalékkal kell fokozni.

A termelés mennyiségi növekedése mellett — az öltözködés kulturáltságának fokozása érdekében — célszerűen bővíteni kell a választékot, javítani kell a termékek minőségét, fokozni kell a textil-

ipari nyersanyagokon belül a kiváló tulajdonságú szintetikus szálak felhasználásának részarányát.

A termelés növelését legnagyobb mértékben a meglévő üzemekben nagy teljesítményű új gépek beállításával, az üzemterület gazdaságosabb kihasználásával, a technológiai folyamatok és szervezési formák korszerűsítésével kell elérni.

37. §. A pamutfonodákban magasabb műszaki színvonalat jelentő eljárásokat kell bevezetni, a pamutszövődégekben az automata gépek részarányát 10 százalékról 25—26 százalékra kell emelni. A nyomó- és kikészítő berendezéseket a pamutszövet-termelés növelésével összhangban kell bővíteni.

A Szegedi Textilműveket nagy teljesítményű vertikális üzemmé kell fejleszteni úgy, hogy az üzem 1965-ben 33—34 millió négyzetméter pamutszövetet tudjon előállítani.

A gyapjúipari fésűsfonodákban a korszerűtlen, nagy helyigényű gépek kicserélésével a meglévő üzemterületen 33—35 százalék kapacitásnövekedést kell elérni.

A len- és kenderipar elsődleges feldolgozó üzemait a munkakörülmények további javításával együtt kell fejleszteni. Folytatni és egyre szélesebb körűvé kell tenni a rostfeldolgozás során keletkező hulladékhulladékanyagok gazdaságos feldolgozását. A térválszakban végre kell hajtani a Szegedi Kenderfonógyár rekonstrukcióját.

38. §. A cellulóz- és papírgyártás hazai nyersanyagbázisra épülő nagyarányú fejlesztését kell előirányozni. A papíripar hazai nyersanyagellátásának jobb megalapozására fel kell használni a cellulózgyártásra a szalmát, rizsszalmát, nyárfát és más hazai magas cellulóztartalmú növényeket is.

Cellulóztermelésünk a Dunai Szalmacellulózgyár megépítése és a Csepeli Papírgyár bővítése után 1965-ben mintegy háromszorosát érje el az 1960. évi termelésnek.

A papírttermelés 1960-hoz képest mintegy 70 százalékkal, 235—240 ezer tonnára növekedjék. A papírttermelés növekedését a meglévő üzemek rekonstrukciójával kell biztosítani, ezenkívül Sztálinvárosban üzembe kell helyezni az új szalmacellulózgyár mellett két papírgyártó gépet is.

A nyomdaipar termelését tovább kell növelni. A könyvnyomtatás 1960-hoz képest kb. 28—29 százalékkal növekedjék. A nyomdaipari termelést a meglévő üzemek korszerűsítése útján kell növelni.

39. §. A bútorgyártást 1965-ben 1960. évhez viszonyítva 78—80 százalékkal kell növelni, főleg a meglévő üzemek rekonstrukciója és a kapacitások jobb — több műszakos — kihasználása útján. Nö-

velni kell a félautomata és automata gépek beállításával a gépi munka arányát is.

Jelentősen fokozni kell a bútorgyártáshoz felhasznált hazai nyersanyagok mennyiségét és választékát.

Hazai nyersanyagbázison tovább kell fejleszteni a farost-, pozdorja- és forgácslemezgégyártást. A termelés 82 ezer köbméterre való növelésével jelentős faimport megtakarítást kell elérni. Bővíteni kell a Mohácsi Farostlemezgégyártat.

h) Élelmiszeripar

40. §. Az *élelmiszeripar* termelését a mezőgazdasági termeléssel és a felvásárlással, valamint a lakosság átrétegződésével kapcsolatban felmerülő fokozottabb központi ellátási igényekkel összhangban a tervidőszakban 40—42 százalékkal kell emelni.

1965-ben a konzervipar termelése 114—116 százalékkal, a hűtőipar termelése 106—108 százalékkal, a baromfifeldolgozó-ipar termelése 73—75 százalékkal, a cukoripar termelése pedig 28—30 százalékkal haladja meg az 1960. évi termelési színvonalat.

Folytatni kell a szakaszos technológiáknak félfolyamatos, valamint folyamatos technológiákra való átalakítását.

Az élelmiszereket kulturáltabb — a korszerű kereskedelmi igényeknek megfelelő — csomagolásban kell forgalomba hozni.

41. §. A *konzerviparban* fokozni kell a félkészételek, az üdítőital és a paradicsomkonzerv gyártását, bővíteni kell a termékek választékát. A főzelékkonzerv termelését 200—210 százalékkal, a gyümölcskonzerv termelését 130—140 százalékkal kell növelni.

A fogyasztási *tej* termelését 42 százalékkal kell emelni és 8 új városi tejüzemet kell létesíteni.

Be kell fejezni 9 *sütőüzem* építését, ezenkívül 16 nagyobb és 46 kisebb kapacitású kenyérgégyártat és sütőüzemet kell létesíteni.

A *nyershúst* termelést 40 százalékkal, a szalámitermelést 50 százalékkal kell növelni. Tovább kell fejleszteni a húsipari technológiát és jelentősen bővíteni kell a szalámigyártó kapacitást.

42. §. Tovább kell folytatni a cukoripar, a söripar és a konzervipar rekonstrukcióját. Nyíregyházán és Békéscsabán új konzervgégyártat kell létesíteni. Új malátagyártat és erőtakarmánygégyártat kell építeni és új sörgégyár építését kell elkezdeni. Növelni kell a technológiai és tároló hűtőházak kapacitását bővítés és főként új technológiai hűtőházak építése révén. Gyors ütemben növelni kell a takarmányélesztő gégyártását.

Bővíteni kell az élelmiszeripar raktárhálózatát. Az új konzervgyárakon kívül 5100 vagon konzervipari és 15 400 vagon befogadású gabonaraktárat kell építeni.

i) Helyiipar

43. §. A központilag irányított állami ipar (minisztériumi ipar) mellett jelentős gazdasági feladatokat kell ellátnia a helyiipar mindhárom — tanácsi, szövetkezeti és magánkisipar — területének. A tanácsi és szövetkezeti helyiipart ennek megfelelően tovább kell fejleszteni.

A tervidőszak alatt mind az állami helyiiparnak, mind a szövetkezeti iparnak, 34—36 százalékkal kell növelnie termelését. A helyi élelmiszeripar termelése 37—39 százalékkal emelkedjék.

A gazdaságosság érvényesítése érdekében különösen a középüzemi szintet elérő helyiipari üzemek fejlődését kell biztosítani.

Az állami és a szövetkezeti helyiiparnak — amellet, hogy feladata van a lakosság áruellátásában — a szocialista ipar más szektoraival és a magánkisiparral együtt ki kell elégítenie a lakosság javítási és szolgáltatási igényeit. Ezeknek az igényeknek összehangolt kielégítése érdekében ötéves helyiipar-politikai tervet kell kidolgozni.

j) Építőipar

44. §. Az építőipar termelésének — összhangban a beruházási és egyéb építkezési szükségletekkel — 1965-ben az 1960. évi termelést mintegy 40 százalékkal kell meghaladnia.

Csökkenteni kell az építkezések költségeit. Ezért:

Az építkezések műszaki tervezésénél figyelembe kell venni az új építkezési módok, szerkezetek, valamint korszerű termelésszervezés kiterjesztését.

El kell érni, hogy az ipari, mezőgazdasági, lakás- és kommunális építkezések kivitelezési időtartama jelentősen csökkenjen. A lakásépítkezés átlagos időtartamát 1965-ben az 1960. évinek mintegy felére kell csökkenteni.

Széles körűen kell alkalmazni a nagyobb méretű könnyűbeton falazótesteket, közép- és nagyelemeket. A tervidőszak végére fel kell készülni a szobanagyságú elemekkel való építkezésre is.

A tervidőszak végére az építőiparban végzett földkitermelés mintegy 70 százalékat, a vakolási munkák megközelítően felét, a habarcs-

keverés, festési, mázolósi munkák és parkettgyalulás túlnyomó részét gépekkel kell elvégezni.

Korszerűsíteni kell az épületgépészeti szerelési munkák technológiáját is.

Jelentős mértékben növelni kell a cement tartályokban történő szállítását; 1965-ben legalább 1 millió tonna cementet tartályokban kell szállítani.

A tervidőszak folyamán a fajlagos anyagfelhasználást, az épületek súlyát csökkenteni kell.

Az állami kivitelező építőiparban a termelés növekedésének mintegy háromnegyed részét a termelékenység növekedése fedezze.

B) Közlekedés

45. §. A szállítási feladatok ellátása céljából a közlekedés áruszállítási teljesítményét 40 százalékkal, személyszállítási teljesítményét 22 százalékkal kell emelni.

A belföldi forgalomban fokozni kell a tehergépkocsi és az autóbúszközlekedés, a nemzetközi forgalomban pedig a vízi- és légiközlekedés szerepét. Növelni kell a csővezetékes szállítást.

46. §. A szállítási feladatok nagyobb részét továbbra is a *vasútnak* kell ellátnia, ezért az áruszállítási teljesítményét mintegy 39 százalékkal, személyszállítási teljesítményét legalább 18 százalékkal kell növelni.

A vasúti vontatás korszerűsítése érdekében tovább kell folytatni a villamosítást és a dieselesítést. A villamosított vonalak hosszát legalább 120 kilométerrel kell bővíteni, a normál nyomközű dieselmotdonyok számát 220 darabbal, a villamos motdonyok számát 59 darabbal kell növelni.

A vontatás korszerűsítésével együtt a villamos és a diesel járművek javítóbázisának fejlesztéséről is gondoskodni kell.

Tovább kell gépesíteni a rakodást és biztosítani kell a vasút kocsi-fordulóidejének csökkentését.

A vasúti kocsipark növelésére legalább 11 000. zömében nagy rak-súlyú teherkocsit és legalább 1000 négytengelyű személykocsit kell beszerezni.

1700 kilométer nyíltvonalú vágányhosszat kell új sínnel 23 tonnás tengelynyomásra átépíteni. Rákos—Újszász, Hajdúszoboszló—Kisújszállás között és más vonalszakaszokon mintegy 140 kilométer hosszúságban az egyvágányú vonalakat kétvágányuakra kell átépíteni. Számos állomás bővítését és korszerűsítését kell elvégezni.

47. §. A hajózás teherszállítási teljesítményét legalább 35 százalékkal kell emelni és el kell érni, hogy 1965-ben a folyami és folyam—tengeri forgalomban a nemzetközi víziszállítási feladatok túlnyomó részét magyar hajók bonyolítsák le.

Be kell szerezni 17 darab folyami vontatót, 9 darab folyam—tengeri hajót és az uszályteret 34 000 tonnával kell bővíteni.

48. §. A gépkocsi-közlekedésnek biztosítani kell a személy- és áruszállítási feladatok gazdaságosabb és kulturáltabb végrehajtását. A gépkocsi-közlekedés áruszállítási teljesítőképességét 60 százalékkal, utasszállítási teljesítőképességét 33 százalékkal kell emelni. A gépkocsi-közlekedés rendelkezésére kell bocsátani mintegy 14 ezer teherkocsit és 3500 autóbust. Az ország személyautó állományának fejlesztésére öt év alatt 47 000 személygépkocsit kell beszerezni.

30 korszerű szerviz-állomást és 70 forgalmi és javító telepet kell létesíteni.

49. §. Tovább kell építeni és korszerűsíteni a közutakat. 4600 kilométer utat könnyű- és középterhelésre alkalmas, pormentes burkolattal kell ellátni. Meg kell építeni a balatoni gyorsforgalmi út első szakaszát és négynyomú autópályaként kell készíteni a tatabányai úttal közös budapesti bevezető szakaszát.

Biztosítani kell a Férihegyi repülőtér olyan fejlesztését, amely kielégíti a növekvő nemzetközi légiforgalom igényeit.

50. §. A hírközlés területén tovább kell fejleszteni, korszerűsíteni a telefonhálózatot. A távbeszélőközpontok befogadóképességét mintegy 50 000 állomással kell növelni.

El kell érni, hogy az ország területének nagy részét besugározzák televízió és ultrarövid hullámú rádióműsorral.

A távbeszélésre és a televízió műsorközvetítésre alkalmas mikro-hullámú összeköttetést valamennyi szomszédos országgal ki kell építeni.

III. fejezet

A MEZŐGAZDASÁG FEJLESZTÉSE

51. §. A mezőgazdasági össztermelés 1961—1965. évi átlagában, a megelőző öt év átlagához képest 22—23 százalékkal növekedjék.

A mezőgazdasági termelés célul kitűzött fejlesztésének fontos feltetele a termelőmunka korszerű, tudományos alapokra helyezése, a dolgozók szakismeretének állandó bővítése, az élenjáró termelési módszerek gyors és hatékony elterjesztése.

52. §. Az állami gazdaságok fő feladata, hogy termelésüket és áru-termelésüket — különösen az állati eredetű termékek termelése terén — jelentősen fejlesszék és gazdaságosabbá tegyék; termelésük és áru-termelésük arányát az egész mezőgazdaságon belül jelentősen növelni kell. Legyenek az állami gazdaságok a termelőszövetkezetek számára továbbra is a korszerű nagyüzemi gazdálkodás iskolái.

53. §. A termelőszövetkezeteket meg kell szilárdítani és el kell érni, hogy gazdálkodásuk színvonala jelentősen emelkedjék. Gyors ütemben kell növelni a növénytermesztés hozamát, és nagy gondot kell fordítani a közös állattenyésztés fejlesztésére.

A támogatási rendszert egyszerűsíteni kell, jobban összpontosítva annak ösztönző hatását a főbb termeléspolitikai célkitűzések megvalósítására.

A hitelrendszert úgy kell fejleszteni — az áruértékesítés növelésére irányuló ösztönzés fenntartása mellett —, hogy jobban elősegítse a termelőszövetkezetek termelési és szociális-kulturális alapjainak növelését.

A jövedelemelosztás módszereit úgy kell fejleszteni, hogy azok fokozzák a termelőszövetkezeti tagság közvetlen érdekelttségét a közös gazdaság eredményeiben és hogy növeljék gazdaságuk fejlesztése érdekében saját erőforrásaikból történő beruházásaikat.

54. §. A lakosság ellátásában, különösen a sertés-, baromfihús-, valamint a tojás- és a tejellátás terén még hosszabb ideig jelentős szerep vár a háztáji és a kisegítő gazdaságokra. Ezért biztosítani kell mindazokat a feltételeket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy e gazdaságok saját ellátásukon túl — elsősorban a szarvasmarha-, a baromfi- és a sertésenyésztésben — jelentős mennyiségű árut is termeljenek.

a) N ö v é n y t e r m e s z t é s

55. §. A szocialista nagyüzemi termelésben rejlő lehetőségek kihasználásával, a termelés anyagi-műszaki feltételeinek fejlesztésével el kell érni, hogy a növénytermesztés hozama 1961—1965. év átlagában a megelőző öt év átlagához képest 24 százalékkal, az egész mezőgazdaság fejlődését meghaladó ütemben növekedjék.

A növénytermesztés fejlesztésére tett intézkedések eredményeképpen 1965-ben országosan kat. holdanként búzából mintegy 13,5, őszi árpából 15, kukoricából mintegy 18, burgonyából 70, cukorrépából 165, napraforgóból közel 9 métermázsát kell elérni.

Tervszerűen biztosítani kell a termőterület népgazdasági szempontból leggazdaságosabb, okszerű kihasználását.

56. §. A tervidőszak második felétől kezdve az ország *kenyér-gabona*-szükségletét hazai termelésből kell kielégíteni. Ezért 1962—1963-ban legalább 2,4 millió kat. holdon kell kenyérgabonát termelni és az egész tervidőszakban erőteljesen kell növelni a kenyérgabona termésátlagait.

1962. év ősztől 1,1 millió kat. holdon nagyhozamú búzafajtákat kell vetni.

57. §. A *takarmány*termesztés legfontosabb feladata a fehérje-takarmány-ellátás növelése. Ezért az árpa vetésterületét 1 millió kat. holdra, a borsóét legalább 200 ezer kat. holdra, a szójababét pedig 30 ezer kat. holdra kell emelni.

Fokozottabb mértékben kell felhasználni a lucernatermesztést a takarmányozás javítására. Lucernaliszt-készítő üzemeket kell létesíteni.

A fehérjeellátás szélesítése és az exportképesség fokozása érdekében a napraforgó vetésterületét a tervidőszak minden évében legalább 225 ezer kat. holdon kell előirányozni.

Az eddiginél is nagyobb gondot kell fordítani a kukorica termesztésére. 1965-ben általánossá kell tenni a nagy termőképességű hibrid fajták termesztését, széles körben kell alkalmazni a négyzetes fészkes vetést.

58. §. A zöldségfélék termelését 1965-ben 1960-hoz képest 36—38 százalékkal kell növelni, a nagyüzemi módszerek kialakításának meggyorsításával, a gyorsan növekvő szükségletek kielégítése érdekében. Biztosítani kell, hogy elsősorban a hagyományos zöldségtermelő tájakon az öntözött szántóföldi zöldségterület 1965-ben — 1960-hoz képest — több mint kétszeresére növekedjék. Az összes zöldségtermelésen belül elsősorban a korai és az idényen túli szántóföldi zöldségtermesztést kell előtérbe helyezni.

59. §. A lakosság jobb *szőlő- és gyümölcs*ellátása, valamint a konzervipar és az export növekvő szükségletének kielégítése érdekében nagymértékben kell fejleszteni a szőlő- és gyümölcstermesztést. Mintegy 70—80 ezer kat. hold nagyüzemi szőlőtelepítést — főként rekonstrukciók keretében — kell úgy végrehajtani, hogy közben a szőlő-, illetve a bortermés és felvásárlás növekedjék. Kivágásra csak a kiöregedett, erősen hiányos szőlők kerülhetnek.

Mintegy 110 ezer kat. holdon új nagyüzemi gyümölcsöst kell telepíteni, elsősorban kajszai- és őszibarackból, téli almából, meggyből, és bogyós gyümölcsökből.

Szőlőt és gyümölcsöst — az érvényes törvényes rendelkezéseknek megfelelően — olyan területen szabad telepíteni, amelyen szántó-földi művelés gazdaságosan nem folytatható.

60. §. A tervidőszakban fordulatot kell elérni a rét- és legelő-gazdálkodás terén. Megfelelő szervezeti intézkedésekkel, a felhasznált szerves- és műtrágya-mennyiség fokozásával, az öntözés kiterjesztésével el kell érni, hogy a rétek és legelők hozama gyors ütemben növekedjék és biztosítsa a fejlődő állatállomány szalastakarmány-ellátását.

61. §. Az élőfakészlet növelése érdekében elsősorban a mezőgazdasági célokra gazdaságosan nem hasznosítható területeken, mintegy 96 ezer hektár új erdőt — ebből 52 ezer hektáron gyorsan növő nyárfaféléket — kell telepíteni. A bruttó fakitermelést 1965-ben 1960-hoz képest 9 százalékkal, ezen belül az iparifa-termelést 13 százalékkal kell növelni.

62. §. A termésátlagok növelése érdekében gondoskodni kell a termőtalaj védelméről és fokozni kell a talaj termékenységet. A gépi művelésből adódó lehetőségeket kihasználva, fokozatosan rá kell térni a talaj mélyművelési rendszerére.

A talaj termékenységének fenntartása és fokozása érdekében az állami és termelőszövetkezeti gazdaságok szervezzék meg a talaj rendszeres szervesanyag-ellátását, gondoskodjanak a háztáji gazdaságban levő szervestrágya rendszeres felhasználásáról. A szántó-, kert- és szőlőterületeken az egy kat. holdra jutó műtrágya legalább 190 kilogrammot érjen el.

Mintegy 800 ezer kat. hold gyenge termékenységű szikes, savanyú és homoktalajt kell megjavítani. Az állami gazdaságok és a termelőszövetkezetek a szél és víz kártételének megelőzése céljából alkalmazzák a korszerű talajvédő módszereket. A talajvédelem érdekében szükséges nagyobb arányú védelmi munkákat egy-egy területen lehetőség szerint egységes terv alapján és ahol arra szükség van, az érdekelt gazdaságok összefogásával kell megoldani.

63. §. Az öntözésre berendezett területet az 1960. évi 160 ezer kat. holdról 1965-ben legalább 460 ezer kat. holdra kell növelni. Ezt a feladatot túlnyomóan a már megépült öntözőművek vízkészleteinek jobb kihasználásával, továbbá a helyi vízforrások nagy beruházást nem igénylő hasznosításával kell megoldani. Fokozottabban kell felhasználni öntözésre a felszín alatti vizeket. Az öntözés kiterjesztését elsősorban a takarmánynövények és a zöldségfélék hozamának növelésére kell felhasználni.

Az 1965. évet követő időszak fejlődésének tervszerű előkészítése céljából meg kell kezdeni a második tiszai vízlépcső építését.

A *belvízrendezés* céljára előirányzott eszközökkel a vízlevezető képesség országos átlagát mintegy 10 százalékkal kell növelni. A kisebb vízfolyások rendezése révén 70 ezer kat. hold mezőgazdasági területet kell az árvízkaroktól mentesíteni.

64. §. A mezőgazdasági termelés növelése és minőségének javítása érdekében hatékonyabbá kell tenni a növényvédelmet; el kell érni, hogy 1965-ben mintegy 1,5 millió kat. hold területen végezzenek vegyszeres gyomirtást.

Hathatós intézkedéseket kell tenni a mezőgazdaság növényvédőszer-szükségletének kielégítésére.

65. §. Az alapvető talajmunkákat lényegében teljesen *gépesíteni* kell. Jelentősen előre kell haladni a kapálás gépesítésében.

Fokozatosan növelni kell — elsősorban a kalászosoknál — a betakarítás gépesítését. 1965-ben a kalászosok 85 százalékát kell géppel aratni. Az állami gazdaságokban gépesíteni kell a szemeskukorica betakarítását is.

A mezőgazdaság számára 37 000 traktort, 5600 gabonakombájnt, 10 700 traktoros vetőgépet, 26 500 traktorekét, 3800 silókombájnt és 18 700 pótkocsit kell juttatni. El kell érni, hogy 1965-ben a mezőgazdaság traktorállománya 61—62 ezer db (15 lóerős egységben 82—83 ezer) legyen, a mezőgazdaság szükségleteinek megfelelő összetételben.

A mezőgazdasági munkáknak a legkedvezőbb időben való elvégzése érdekében meg kell szervezni a gépek jobb kihasználását.

b) Állattenyésztés

66. §. Tovább kell javítani a lakosság hússal, vajjal, tejjel és tojással való ellátását. Ezt az állatállomány kisebb mértékű növelése mellett elsősorban az állomány minőségének javításával, termelő-képességének jobb kihasználásával kell megvalósítani.

El kell érni, hogy 1965-ben 1960-hoz képest a vágómarha-termelés 8—10, a vágósertés-termelés 27—29, a vágóbaromfi-termelés 35—37, a tejtermelés 25—27, a tojástermelés 23—25, a gyapjútermelés 53—55, a haltermelés pedig 80—82 százalékkal növekedjék. Az állomány növelése mellett fokozni kell a hozamokat; 1965-ben az egy tehénre jutó tejhozamot az 1960. évi 2190 literről 2520 literre, az egy tyúkra jutó tojáshozamot 84 darabról 102 darabra és az egy juhra

eső gyapjúhozamot 4,18 kilogrammról 4,50 kilogrammra kell emelni a finomgyapjú arányának egyidejű növelése mellett.

67. §. El kell terejeszteni a *takarmányozás* korszerű módszerét, a keveréktakarmány széles körű felhasználását. 1965-ben az állami gazdaságokban csaknem teljes egészében, a termelőszövetkezeti gazdaságokban legalább felerészben fehérje-koncentrátumokkal, ásványi anyagokkal, vitaminokkal és takarmány-kiegészítőkkel dúsított takarmánykeverék etetésről kell gondoskodni. 1965-ben legalább 200 000 vagon keveréktakarmányt kell gyártani.

68. §. Biztosítani kell a nagyüzemi *állatállomány* megfelelő *elhelyezését*. Az erre a célra rendelkezésre álló eszközöket az állattenyésztés fejlesztésével összhangban ésszerű, takarékos, gazdaságos módon kell felhasználni. Az építkezéseknél továbbra is az egyszerű, olcsó, nagyrészt házilag szövetkezeti, illetve szövetkezeti építőbrigádokkal megvalósítható megoldásra kell törekedni.

A termelőszövetkezetekben és az állami gazdaságokban legalább 490 ezer szarvasmarha, 1,8 millió sertés, 786 ezer juh és 8,4 millió baromfi férőhelyet kell felépíteni.

c) Felvásárlás

69. §. A mezőgazdaság szocialista átszervezésében elért eredményekre és a termelés színvonalának tervezett emelkedésére támaszkodva a lakosság megfelelőbb ellátása, valamint az exportigények kielégítése érdekében a mezőgazdasági termények és termékek felvásárlását 1965-ben 1960-hoz viszonyítva mintegy 55 százalékkal kell emelni. Ennek megfelelően növényi termékekből 62 százalékkal, állati termékekből pedig 45 százalékkal kell többet felvásárolni.

70. §. Felvásárlási rendszerünket a szocialista nagyüzemi viszonyoknak megfelelően tovább kell fejleszteni. A felvásárlás fő formája a tervidőszakban a szerződéses felvásárlás legyen. Továbbra is szerződést kell kötni a háztáji gazdaságok mindazon termékeinek felvásárlására — főleg állati termékekre, gyümölcsfélékre és borbokra —, amelyekből az árutermelés jelentős. A szerződéskötéssel és az áru átvételével kapcsolatos munkát egyszerűsíteni kell, gondoskodva a költségek további csökkentéséről.

Az állami gazdaságok és termelőszövetkezetek fokozatosan olyan irányban fejlesszék értékesítési tevékenységüket, hogy jó minőségű, osztályozott, lehetőleg csomagolt termékeket adjanak át a felvásárló kereskedelemnek.

A LAKOSSÁG ANYAGI HELYZETE, ÉLETKÖRÜLMÉNYEI
A KULTÚRA ÉS A TUDOMÁNY FEJLESZTÉSE

a) A lakosság anyagi helyzete

71. §. A termelés és a nemzeti jövedelem növekedésére alapozva, a második ötéves terv folyamán növelni kell a lakosság fogyasztási alapját, fejleszteni kulturális, egészségügyi és szociális ellátását.

Biztosítani kell a tudományok alkotó továbbfejlesztéséhez szükséges feltételeket.

72. §. A második ötéves terv célkitűzéseinek megvalósításához a keresők számának megközelítően 300 000 fővel való növelésére van szükség. Öt év alatt a nem mezőgazdasági ágazatokban foglalkoztatottak száma mintegy 370 000 fővel emelkedik, míg a mezőgazdaságban dolgozók létszáma legfeljebb 70 000 fővel csökken.

A keresők számának növekedését a dolgozni kívánó nők fokozottabb munkábaállítása, valamint az első ízben munkába lépő fiatalok foglalkoztatása útján kell biztosítani. Komoly gondot kell fordítani a munkába lépő szakképzetlen nők képzésére, betanítására; emelni kell a szakmát tanuló leányok arányát mindazokban a szakmákban, amelyeket adottságaik alapján jól el tudnak látni.

73. §. A tervidőszakban 16—17 százalékkal kell emelni a munkások és az alkalmazottak egy főre jutó *reáljövedelmét*. Ezt elsősorban az átlagbérek növekedése útján kell megvalósítani. A bérek emelését fel kell használni a bérrendszer további tökéletesítésére, a munkatermelékenység növelésének ösztönzésére, a szakképzettség fokozására.

A mezőgazdasági lakosság reáljövedelme a termelés és termelékenység növelése alapján a bérből élőkével lényegében azonos mértékben, mintegy 16 százalékkal úgy emelkedjék, hogy a közös gazdaságból származó jövedelem a paraszti jövedelem egyre jelentősebb részét alkossa.

74. §. A tervidőszakban tovább kell növelni a belkereskedelem szerepét a lakosság fogyasztásának kielégítésében. A kiskereskedelmi áruforgalmat legalább 23 százalékkal kell növelni a lakosság igényeinek megfelelő árukból.

Az életkörülményeket javító szolgáltatások körét, terjedelmét és minőségét fokozni kell.

Fejleszteni kell a kereskedelem kulturáltságát, gépi ellátottságát. Folytatni kell a gyorsabb, kényelmesebb kiszolgálást nyújtó és egy-

úttal kevesebb anyagi eszközt és munkaerőt igénylő eladási formák fejlesztését.

75. §. Tovább kell javítani a lakosság *élelmiszerellátását*, elsősorban hús- és húsfélékből, tej- és tejtermékekből. Növelni kell a magas tápértékű, állati eredetű, valamint vitamindús élelmiszerek arányát. A tervidőszak folyamán egyre zökkenőmentesebbé kell tenni e cikkekben az ellátást. Lényegesen növelni kell a gyümölcslevek, konzervek, mélyhűtött áruk forgalombahozatalát.

A lakosság növekvő jövedelmét figyelembe véve biztosítani kell, hogy 1960-hoz képest 1965-ben húsból 45,2 kilogrammról 53,2 kilogrammra, tejből és tejtermékekből (tejre átszámítva) 148,1 literről 200 literre, tojásból 156 darabról 187 darabra, cukorból 26 kilogrammról 30,7 kilogrammra emelkedhessen az egy főre jutó évi fogyasztás.

A *közétkeztetés* forgalmát öt év alatt legalább 30 százalékkal kell emelni. Fejlesztteni kell a közétkeztetés hálózatát, javítani kell az ételek minőségét és széles körben el kell terjeszteni az olcsó vendéglátóipari étkezési formákat. Fokozni kell a korszerűen csomagolt hidegkonyhai és félkészítmények forgalombahozatalát.

76. §. A *ruházati cikkek* kiskereskedelmi forgalmát öt év alatt legalább 15 százalékkal kell növelni. A kereslet várható alakulásának megfelelően a ruházati forgalomban emelni kell a szintetikus anyagokból készült áruk és a konfekció arányát, a méret és modell választékának egyidejű célszerű bővítése mellett. Növelni kell a divatos, ízléses, olcsó áruk, a könnyebb, finomabb minőségű gyapjúszővetek forgalmát.

1965-ben az egy főre jutó fogyasztás pamutszövetből 16 négyzetmétert, gyapjű- és gyapjű típusú szövetből 2,6 négyzetmétert, kötött és hurkolt áruból 0,7 kilogrammot, bőrcipőből 1,8 párat ér el a tervezett ellátás alapján.

77. §. Nagymértékben növelni kell a korszerű *lakberendezési*, a műszaki és villamossági, a háztartási és használati cikkek forgalmát. Jelentősen fokozni kell az ellátást a nők háztartási munkáját megkönnyítő műszaki cikkekből.

A kereskedelem öt év alatt mintegy 1 millió kerékpárt, 240 ezer motorkerékpárt, 43 000 személyautót, 74 000 padlókefélért, 215 000 porszívógépet, 128 000 villamos, esetleg gázüzemű hűtőszekrényt, 600 000 mosógépet, 610 000 televíziós készüléket és 13 milliárd forint értékű bútort hozzon forgalomba.

78. §. Megfelelő *üzlethálózattal* kell ellátni az új lakótelepeket és fejleszteni kell a nagy városok munkáslakta kerületeinek kereske-

delmi hálózatát. 1965-ig központi beruházásból 1700, saját erőből pedig mintegy 1000 boltot és vendéglátóipari egységet kell létesíteni.

Az elosztó nagykereskedelem és a zöldség-gyümölcsfelvásárló kereskedelem részére 270 000 négyzetméter új raktárterületet kell átadni

79. §. Az idegenforgalom és a belföldi szükségletek jobb kielégítése érdekében 1450 szobával kell növelni a *szállodai* férőhelyek számát, elsősorban a meglevő szállodák bővítése és korszerűsítése útján, főként Budapesten és a Baláton mentén. Vidéken legalább hét szállodát kell üzembe helyezni, illetve bővíteni.

b) Oktatás — Népművelés

80. §. Az oktatás és a népművelés fejlesztése az általános és a szakirányú műveltség további emelését, a szocialista ember jellemvonásainak további erősítését szolgálja. E célkitűzés megvalósítása érdekében a tervidőszak alatt meg kell kezdeni az oktatási reform végrehajtását.

81. §. Az *óvodai* férőhelyek számát a tervidőszakban állami beruházásból, illetve társadalmi erőforrások felhasználásával, állami támogatással legalább 28 ezerrel kell növelni. Törekedni kell arra, hogy kizárólag társadalmi erőforrások felhasználásával további mintegy 11—12 ezer férőhely létesüljön. Ezáltal az 1960. évi 29 százalékkal szemben 1965-ben az óvodás korú gyermekek mintegy 42 százaléka óvodai ellátásban részesül.

A *gyermekotthoni* és gyógypedagógiai hálózat továbbfejlesztése érdekében 4200 gyermekotthoni és 1100 gyógypedagógiai férőhelyet kell létrehozni.

Be kell fejezni a főtí gyermekváros, a kőszegi és somogyvári gyógypedagógiai intézetek építését.

Új gyermekotthont kell építeni Egerben, Miskolcon, Komáromban és új gyógypedagógiai intézetet Budapesten, Debrecenben.

82. §. A tervidőszakban mintegy 3300 *általános iskolai* osztálytermet kell építeni (ennek kb. 60 százalékát állami beruházásból).

Fejleszteni kell a *középiskolai* képzést. A nappali tagozatú középiskolai tanulók számát ezért az 1960—61. évi 156 ezerről 1965-ig 232 ezerre kell növelni.

Állami erőből öt év alatt 800 középiskolai osztálytermet kell létesíteni.

A tervidőszak végéig állami erőből legalább 1300 középiskolai diákotthoni férőhelyet kell létesíteni.

83. §. A népgazdaság felsőfokú képesítéssel rendelkező szakember-szükségletének kielégítése érdekében az egyetemeken az első éves hallgatók számát a nappali tagozaton az 1960/61. iskolaévi 8320 főről az 1965/66. iskolaévre legalább 9600 főre kell emelni. Ezen belül a mérnökhallgatók számát az 1960/61. évi 2200 főről a tervidőszak végére legalább 3000 főre kell növelni.

Tovább kell építeni a miskolci, a budapesti és a veszprémi műszaki egyetemeket. Bővíteni kell a vidéki pedagógiai főiskolák diákotthoni hálózatát.

Tovább kell folytatni a pécsi és a budapesti orvostudományi egyetem, valamint a gödöllői Agrártudományi Egyetem építését. 1965-re bővíteni kell a debreceni és a keszthelyi mezőgazdasági akadémiát.

Tovább kell fejleszteni a már megkezdett felsőfokú technikusképzést. A tervidőszak alatt gondoskodni kell az egyetemi-főiskolai diákotthoni férőhelyek számának további gyarapításáról.

84. §. A népművelés területén a megyei és járási kulturális intézményeknek további létesítése és fejlesztése, ezáltal a vidék kulturális központjainak megerősítése, továbbfejlesztése a feladat. A helyi erőforrások felhasználásával, falusi művelődési otthonok, könyvtárak létesítésével tovább kell szélesíteni a falusi dolgozók művelődési lehetőségeit.

Művelődési házat elsősorban Salgótarjánban, Kunhegyesen, Mezőkövesden, Pécsváradon, Hevesen, Kecskeméten, művelődési és sportházat Szombathelyen kell építeni. Korszerűsíteni kell az egri színházat. Megyei könyvtárat kell építeni az ország több városában.

Be kell fejezni az új filmlaboratórium építését. Tatabányán, Túrkevéen, Ózdon és Nyíregyházán korszerű filmszínházat kell építeni.

85. §. A lakosság általános műveltségének és szakmai képzettségének emelése céljából egyre szélesebb lehetőséget kell biztosítani a különböző általános, középfokú, felsőfokú és szakiskolák, továbbá egyéb szakmai tanfolyamok elvégzésére.

c) Egészségügy

86. §. Tovább kell javítani a lakosság egészségügyi ellátását. A mezőgazdaság szocialista átalakulása következtében az 1960. évi 8,5 millió főről 1965. év végére mintegy 10 millió főre nő a társadalombiztosításba bevontak száma és ezzel csaknem az ország minden la-

kosára kiterjed. Ennek megfelelően elsősorban a kórházakat és a szakorvosi rendelőintézeteket szükséges fejleszteni.

Fokozni kell a legelterjedtebb népbetegségek elleni küzdelmet és tovább kell csökkenteni a csecsemőhalandóságot.

87. §. A *gyógyintézeti* ágyak számát a tervidőszakban 7600—8000-rel kell növelni; ezzel a 10 000 lakosra jutó kórházi ágyak száma az 1960. évi 70-ről 1965-ben 76-ra emelkedik. A gyógyintézeti ágyakból mintegy 3000 tbc-gyógyítást szolgáló ágy legyen.

Be kell fejezni — többek között — a Borsod megyei egészségügyi központot, a fehérgyarmati, sztálinvárosi, salgótarjáni, móri, komlói, berettyóújfalui kórház építkezését. Pécssett 400 ágyas klinikát, Oros-házán, Siófokon, Kazincbarcikán, Dombóváron, Hatvanban, Ajkán új kórházat, Zalaegerszegen, Nyíregyházán, Pécssett, Tatabányán, Kalocsán, Szekszárdon és Edelényben tbc-gyógyintézetet, Budapest XVI. és XXII. kerületében, Szombathelyen, továbbá több járási székhelyen új rendelőintézetet kell építeni.

Az egészségügyi létszám növelésével, a betegek gyógyszer- és élel-miszerellátásának növelésével, magasabb színvonalra kell emelni az egészségügyi intézményekben a betegápolást.

Az orvosi körzetek számát mintegy 400-zal kell növelni, ezen belül a nagyobb városokban folytatni kell a gyermekszakorvosi körzetek kialakítását.

88. §. A *munkaegészségügy* terén az ipari és a mezőgazdasági munkák egészségi ártalmának megelőzését kell előtérbe helyezni.

Nagy gondot kell fordítani arra, hogy egyes, egészségre ártalmas munkaterületeken — a hő- és hidegártalmakkal fertőző- és sugár-ártalmakkal járó munkakörökben — fejlettebb technika és technológia alkalmazásával egészségesebb munkafeltételeket teremtsünk. Ezekben a területeken a bérek csökkentése nélkül tovább kell folytatni a hároméves tervben megkezdett munkaidőcsökkentést, a 36—42 órás munkahétre való áttérést.

d) Lakásépítés — kommunális ellátás

89. §. A tervidőszak alatt 250 000 lakást kell építeni. A lakások 35—40 százalékát állami beruházásból kell megvalósítani, 60—65 százalékára pedig a lakosság egyéni építkezésének a keretén belül kell lehetőséget biztosítani. Tovább kell fejleszteni a szövetkezeti lakásépítést. Az állami beruházásból megvalósuló lakásokat átlagosan 48 négyzetméteres alapterülettel, 60 százalékosan központi fűtéssel ellátva kell építeni. A lakást építeni kívánók részére bizto-

sítani kell a megfelelő állami támogatást, elsősorban a bérből és fizetésből élő dolgozók lakáshelyzetének megjavítása érdekében.

Az állami tulajdonban levő lakóépületek és lakások karbantartására és felújítására az 1960. évi 1,3 milliárd forinttal szemben 1965-ben 1,7 milliárd forintot kell fordítani.

90. §. Tovább kell fejleszteni — elsősorban a városokban — a víz- és csatorna *közműveket*. Be kell fejezni többek között az ózdi, békéscsabai, nyíregyházi, hajdúszoboszlói vízműveket, továbbá a salgótarjáni, hódmezővásárhelyi, hajdúszoboszlói csatornázásokat. Meg kell kezdeni Szentes, Csongrád, Szolnok, Győr, Veszprém és több más fontos település víz- és csatornaközművének bővítését.

A tervidőszak alatt legalább 60 000 új háztartási gázfogyasztó bekapcsolását kell lehetővé tenni. Be kell fejezni a falvak villamosítását.

91. §. A *helyi közlekedés* színvonalát elsősorban az autóbushálózat fejlesztésével kell javítani mind Budapesten, mind a vidéki városokban. Emellett növelni és korszerűsíteni kell a fővárosi villamosvasút kocsiállományát.

A tervidőszakban be kell fejezni a budapesti volt Erzsébet-híd újjáépítését.

e) A tudományok fejlesztése

92. §. A tudományos kutatás feladata, hogy segítséget nyújtson a szocialista építőmunka anyagi és ideológiai megalapozásához. A tudományos kutatómunkát — mind az alap kutatásokat, mind pedig az alkalmazott kutatásokat — a szocialista táboron belüli nemzetközi munkamegosztás előnyeire és lehetőségeire támaszkodva, a távlati tudományos kutatási terv célkitűzései szerint kell fejleszteni.

Ennek megfelelően a tudományos kutatási munkában előtérbe kell helyezni a természettudományok és a műszaki tudományok azon területeinek kutatását, amelyek a népgazdaság távlati célkitűzéseinek megvalósítását segítik és kellő figyelmet kell fordítani az olyan kutatásokra is, amelyek népgazdasági kihatásai csak később jelentkezhetnek.

Tovább kell fejleszteni a marxista—leninista társadalomtudományokat, mert nélkülük a szocializmus építésének bonyolult feladatai nem valósíthatók meg.

93. §. A második ötéves terv időszakában 180 milliárd forint állami és szövetkezeti beruházást kell megvalósítani. Ennek 46—48 százalékát az ipar fejlesztésére, 17—19 százalékát pedig az állami és a szövetkezeti mezőgazdaság fejlesztésére kell fordítani. Ezen túlmenően ösztönözni kell arra, hogy községfejlesztési alapból és a lakosság megtakarításaiból, különösképpen a kulturális létesítmények építése és az egyéni lakásépítkezés fokozódjék.

A kitűzött célok megvalósítását a beruházások növekvő hatékonysága mellett kell elérni. A beruházási tervekben a leggazdaságosabb megoldásokat kell előirányozni, hasznosítani kell a beruházási költségek csökkentésére a modern technika előnyeit. A termelő célú beruházásoknak jelentősen emelniük kell a munka termelékenységét és a termelés műszaki színvonalát, megfelelően csökkentve a termékegységre jutó önköltséget.

94. §. Az iparban és az építőiparban a termelési költségek színvonalát mintegy 10 százalékkal, az állami mezőgazdaságban 7 százalékkal, a közlekedésben 10 százalékkal kell csökkenteni.

Az állami kiadásokat nemcsak a gazdaság, hanem az államigazgatás terén is a legnagyobb fokú takarékossgal kell előirányozni.

95. §. A népgazdaság fejlődése megköveteli, hogy állandóan szilárdítsuk az ország nemzetközi fizetési helyzetét. A termelés átlagos növekedése üteménél nagyobb mértékben kell növelni az exportképes áruk termelését.

Javítani kell az árukivitel gazdaságosságát. Az árubehozatal csak olyan mértékben irányozható elő, amilyen mértékben a kivitel és egyéb nemzetközi fizetési kötelezettségeink pontos teljesítése, továbbá a tervszerű hitelpolitika erre lehetőséget nyújt.

A nemzetközi árucseré fontossága a tervidőszakban tovább növekszik. A külkereskedelem dolgozói szervezett piackutatással és megalapozott árpolitikával segítsék elő a forgalom leghatékonyabb lebonyolítását.

96. §. A népgazdaság számára fontos termékekből megfelelő tartalékokat kell képezni, ugyanakkor meg kell akadályozni az anyagok, félkésztermékek, alkatrészek szuksegtelen felhalmozódását.

97. §. A magyar népgazdaság fejlődésének az 1961—1965. évre az e törvényben foglalt második ötéves népgazdaságfejlesztési terv szab irányt.

A kormány, a különféle állami irányító szervek és a vállalatok vezetői kötelesek a népgazdaságot és az egyes gazdálkodó egységeket úgy irányítani, hogy az e törvényben előírt célkitűzések minél hatékonyabban valósuljanak meg. Legyenek tekintettel arra, hogy a törvényben foglalt célkitűzések megvalósulása a szocializmust építő munkások, parasztok, értelmiségiek gazdag tapasztalatain, szorgalmán, alkotó kezdeményezésén nyugszik. E tapasztalatokat és kezdeményezőkézséget kötelességük felkarolni, előmozdítani.

98. §. A kormány felhatalmazást kap arra, hogy a második ötéves tervidőszak éves népgazdasági terveit, valamint az egyes minisztériumok (országos hatáskörű szervek) és a fővárosi, megyei jogú városi tanácsok tervfeladatait határozattal megállapítsa.

A kormány az ötéves terv egyes előirányzatait az éves tervekben a fő feladatok és célkitűzések hatékonyabb megvalósítása érdekében a szükséghez mérten alakítsa.

99. §. E törvény kihirdetése napján lép hatályba, rendelkezéseit azonban 1961. évi január hó 1. napjától kezdődően kell alkalmazni.

A második ötéves terv megvalósítása a szocialista építés útján újabb magaslatokra vezeti népünket.

Az országgyűlés, elfogadva és törvényerőre emelve további előrehaladásunk e egyszerű programját, felhívással fordul a munkáosztályhoz, a parasztsághoz, az értelmiséghez, szocialista hazánk minden polgárához: Erejük, képességeik és tudásuk legjavát adva, segítsék elő nagy nemzeti céljainkat — az ország további felvirágzását, a béke biztosítását, népünk jólétének növelését — magában foglaló második ötéves tervünk maradéktalan megvalósítását!

1961. ÉVI III. TÖRVÉNY A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG OKTATÁSI RENDSZERÉRŐL

Népünk legalapvetőbb érdeke, alkotó munkájának értelme, célja: a szocializmus felépítése hamarosan történelmi tény lesz.

A gyors társadalmi haladás, a termelés egyre növekvő igényei következtében mind fontosabbá válnak a kulturális építés feladatai, ezek sikeres megoldása a gazdasági építés meggyorsításának is feltétele.

A szocializmus építése sokoldalúan művelt embereket kíván, a jövő szocialista állampolgárai pedig joggal várnak az iskolától olyan nevelést, amelynek segítségével erejük és képességük szerint részt vehetnek az alkotó munkában.

A további előrelépést eddigi nagyszerű eredményeink teszik lehetővé. A népi hatalom megteremtése kulturális fejlődésünkben is új fejezetet nyitott: oktatási rendszerünk alapvetően megváltozott, s olyan eredmények születtek, melyekre népünk joggal büszke.

A szocialista társadalom igényei — amelyek összhangban vannak az egyén érdekeivel — azt követelik, hogy továbbfejlesszük oktatási rendszerünket az alábbi alapelvek szerint:

Váljék szorosabbá iskoláink kapcsolata az élettel, a gyakorlattal, a termeléssel. Minden iskolatípus készítse elő tanulóit a termelőmunkában való részvételre.

Mind magasabbra kell emelni a korszerű, természettudományos általános és szakmai műveltség színvonalát. A tanulók túlzott igénybevételének elkerülése érdekében a tantervi követelmények megállapításánál fokozottan figyelembe kell venni az életkori sajátosságokat.

A szocialista világnézet és erkölcs alapján neveljenek iskoláink igaz hazafiakat, jellemes és törvénytisztelő állampolgárokat, akik forrón szeretik hazánkat, népünket, odaadással szolgálják a szocia-

lízmust, a békét, a népek testvériségének ügyét, építik és védik a nép államát.

Növeljük mind az iskolások, mind a termelőmunkájuk megszakítása nélkül továbbtanulók létszámát, és így fokozatosan készítsük elő az általános és kötelező középfokú oktatás megvalósításának feltételeit.

A Magyar Népköztársaság országgyűlése a fenti célkitűzések megvalósítása érdekében, támaszkodva az oktatásügyünk továbbfejlesztésére kidolgozott irányelvek országos vitájának tapasztalataira, szem előtt tartva a népgazdaság igényeit és lehetőségeit, a következő törvényt alkotta:

ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

1. §. (1) A Magyar Népköztársaság oktatási-nevelési rendszerének célja az, hogy tervszerű oktató-nevelőmunkával gondoskodjék az általános és szakmai ismeretek elsajátításáról, a népgazdaság szakképzett munkaerő igényeinek kielégítéséről; emelje az általános és a szakmai műveltség színvonalát; kialakítsa, illetve megszilárdítsa az oktatásban részesülők marxista—leninista világnézetét és szocialista erkölcsi felfogását; öntudatos, művelt, néphez hű, hazáját szerető, jellemes és törvénytisztelő állampolgárokat, a szocializmus építésében hasznos munkával közreműködő embereket neveljen, akik építik és védik a nép államát. híven szolgálják a népek békéjét és testvériségének ügyét.

(2) E törvény az oktató-nevelőmunka minden fokán biztosítja a szorosabb kapcsolatot az élettel, a gyakorlattal, a termelőmunkával; felemeli a tankötelezettség korhatárát és előmozdítja az oktatásba bevontak körének bővítését.

(3) A törvény céljának megfelelően mind fokozottabban biztosítani kell a sokoldalú feladatok ellátására alkalmas oktatók és nevelők képzését, illetve továbbképzését; gondoskodni kell korszerű tantervekről, tankönyvekről, szemléltető eszközökről, iskolai könyvtárakról; növelni kell az oktató-nevelőmunka eredményességét, korszerű pedagógiai módszerek alkalmazásával.

2. §. (1) Az oktatás nyelve a magyar nyelv.

(2) A nemzetiségekhez tartozó tanköteles gyermekek számára továbbra is lehetővé kell tenni, hogy anyanyelvükön részesüljenek oktatásban.

3. §. (1) A tankötelezettség a gyermek 6. életének betöltését követő szeptember hó 1. napjával kezdődik. Tankötelezettségének kezdetekor minden gyermeket általános iskolába kell beíratni.

(2) Az általános iskolába a nyolcadik osztály sikeres elvégzéséig, legkésőbb azonban annak a tanévnek a végéig kell járni, amelyben a gyermek 16. életét betölti.

(3) Az a gyermek, aki az általános iskola nyolcadik osztályát a 16. életének betöltése előtt sikeresen elvégezte és sem középfokú oktatásban, sem szakmunkástanuló-képzésben nem vesz részt, sem napi 4 órát meghaladó munkaviszonyba nem lépett, továbbképző iskolába köteles járni annak a tanévnek végéig, amelyben a 16. életét betölti.

4. §. A tanköteles indokolt esetben egy-egy tanév tartamára felmenthető az iskolába járás alól. A testileg, érzékszervileg, vagy értelmileg fogyatékos, de képezhető tanköteles gyermek oktatása és nevelése gyógypedagógiai intézményekben történik. A képezhetetlen gyermeket az iskolák látogatása alól fel kell menteni.

5. §. A tanköteles gyermekek oktatása ingyenes, sem beíratási díjat, sem tandíjat nem fizetnek.

Alsófokú oktatás

6. §. (1) Az alsófokú oktatás-nevelés általános iskolákban, illetve továbbképző iskolákban folyik.

(2) Az általános és továbbképző iskolák létesítése és fenntartása az állam feladata.

(3) Az általános iskolának nyolc, a továbbképző iskolának két évfolyama van.

7. §. (1) Az általános iskola biztosítja az általános alpműveltsége, megalapozza a tudományos világnézeti, erkölcsi, esztétikai és testi nevelést; elméletben és gyakorlatban bevezeti a tanulókat a termelőmunkába, illetőleg előkészíti őket a társadalmilag hasznos munka végzésére.

(2) Az általános iskolák gyakorlati oktató-nevelőmunkája iskolai tanműhelyben és a kijelölt gyakorló területeken folyik.

8. §. (1) A továbbképző iskola az általános iskolát végzettek részére az általános alpműveltség bővítése mellett mezőgazdasági vagy ipari munkában bizonyos mértékű szakmai ismereteket nyújt és elősegíti a tanulók világnézeti, erkölcsi továbbfejlődését.

(2) A továbbképző iskolák tanulói mezőgazdasági és ipari üzemekben részesülnek gyakorlati oktatásban-nevelésben.

S z a k m u n k á s - t a n u l ó k k é p z é s e

9. §. (1) Az ipari, mezőgazdasági, erdőgazdasági, kereskedelmi, közlekedési tanulók (a továbbiakban: szakmunkás-tanulók) képzésének célja, hogy szakmunkás képesítést nyújtson az általános iskolában szerzett alapműveltség, világnézeti és erkölcsi felfogás elmélyítése mellett.

(2) A szakmunkás-tanulók gyakorlati képzése a munkahelyen és tanműhelyben, elméleti képzése pedig szakmunkás-tanuló intézetben (iskolában) történik.

(3) A tanulmányi idő a szakmai követelményektől függően általában 3 év.

(4) A szakmunkástanuló-képzésről egyebekben külön jogszabály rendelkezik.

K ö z é p f o k ú o k t a t á s

10. §. (1) A középfokú oktatás gimnáziumokban, szakközépiskolákban és technikumokban történik.

(2) A gimnáziumoknak, szakközépiskoláknak és technikumoknak négy évfolyama van.

(3) Középfokú oktatási intézmény létesítése és fenntartása az állam feladata; gimnáziumot az állam és az egyes egyházak között létrejött egyezmények alapján egyházak is fenntarthatnak.

11. §. A gimnázium elmélyíti és bővíti az általános iskolában szerzett ismereteket; továbbfejleszti a tanulók műveltségét, szocialista világnézeti, erkölcsi, esztétikai és testi nevelését; és valamely szakmában előképzést nyújt.

12. §. (1) A gimnázium oktató-nevelő és szakmai előkészítő munkáját a képzés szakirányának megfelelő ipari, mezőgazdasági vagy egyéb üzem, illetve intézmény (a továbbiakban: üzem) együttműködésével végzi. A gimnáziumban a hét öt napján elméleti, egy napján gyakorlati oktatás folyik.

(2) A gimnázium tanulóinak gyakorlati oktatása, szakmai előképzése az iskolai tanműhelyben vagy a gimnáziummal együttműködő üzemben folyik.

13. §. (1) A gimnázium utolsó évfolyamának sikeres elvégzése után a tanuló érettségi vizsgát és szakmai minősítő vizsgát tesz.

(2) A gimnáziumban szerzett érettségi bizonyítvány általános irányú középfokú iskolai végzettséghez kötött munkakörök betöltésére, valamint bármely felsőfokú oktatási intézményben felvételi vizsgára való jelentkezésre jogosít.

(3) A szakmai minősítés megfelelő gyakorlat, illetőleg tanulmányok sikeres elvégzése után szakmunkás-vizsga letételére képesít.

14. §. (1) A szakközépiskola elmélyíti és bővíti az általános iskolában szerzett ismereteket; továbbfejleszti a tanulók műveltségét, szocialista világnézeti, erkölcsi, esztétikai és testi nevelését; és valamely szakmában képesítést nyújt.

(2) A szakközépiskola együttműködik a képzés szakirányának megfelelő üzemmel.

15. §. (1) A szakközépiskola utolsó évfolyamának sikeres elvégzése után a tanuló érettségi vizsgát és szakmai képesítő vizsgát tesz.

(2) A szakközépiskolában szerzett érettségi bizonyítvány általános irányú középfokú iskolai végzettséghez kötött munkakörök betöltésére, valamint bármely felsőfokú oktatási intézményben felvételi vizsgára való jelentkezésre jogosít.

(3) A sikeresen letett szakmai képesítő vizsga a tanult szakmában jogszabályban meghatározott munkakörök betöltésére képesít.

16. §. A gimnáziumi tanulók nyári termelési gyakorlaton, a szakközépiskolai tanulók pedig a tanév befejezése előtt szakgyakorlaton vesznek részt.

17. §. A technikumokra az 1955. évi 37. számú törvényerejű rendelet, az 1955. évi 38. számú törvényerejű rendelet, az 1956. évi 10. számú törvényerejű rendelet, valamint e törvényerejű rendeletek végrehajtására kibocsátott jogszabályok rendelkezései irányadók.

F e l s ő f o k ú o k t a t á s

18. §. (1) A felsőfokú oktatás a középfokú oktatásra épül és felsőfokú technikumokban, felsőfokú intézetekben, főiskolákon, egyetemi jellegű főiskolákon, valamint egyetemeken folyik.

(2) Felsőfokú technikumot és felsőfokú intézetet a Minisztertanács, főiskolát, egyetemi jellegű főiskolát és egyetemet a Népköztársaság Elnöki Tanácsa létesíthet és szüntethet meg.

(3) Egyetemi kar létesítése vagy megszüntetése a Minisztertanács hatáskörébe tartozik, szakok, főtanszakok létesítésének, összevonásának, megszüntetésének a módját a Minisztertanács szabályozza.

19. §. A felsőfokú oktatás célja olyan magasfokú szakismeretekkel és általános műveltséggel rendelkező szakemberek képzése, akik

elsajátították a marxizmus—leninizmus tanításainak alapjait és azt képesek szakáguk gyakorlati művelése során alkalmazni. A felsőfokú oktatás előkészít arra is, hogy a legkiválóbbak szakáguk tudományának művelőivé, kutatókká, tudóssokká képezhessék magukat.

20. §. (1) A felsőfokú technikumok feladata a népgazdaság egyes ágai, valamint az egészségügy számára meghatározott munkakörök betöltésére alkalmas műszaki (mezőgazdasági, egészségügyi, kereskedelmi stb.) szakemberek, felsőfokú technikusok képzése.

(2) A felsőfokú intézetek feladata a kulturális élet számára szakemberek, valamint az alsófokú oktatás számára tanítók és óvónők képzése.

(3) A főiskolák feladata a művészeti ágak gyakorlati művelésére művészek, az alsó- és középfokú oktatás számára rajz-, ének-, zenetanárok és testnevelő tanárok, az alsófokú oktatás számára szaktanárok képzése.

(4) Az egyetemek és egyetemi jellegű főiskolák feladata középiskolai tanárok, mérnökök, közgazdászok, orvosok, állatorvosok, jogászok és más szakemberek képzése.

(5) Felsőfokú végzettségű szakemberek szakágazati továbbképzése az egyetemek és főiskolák, valamint az e célra szervezett intézetek feladata.

21. §. A felsőfokú oktatásnak a gyakorlattal, a termelőmunkával való fokozott kapcsolata érdekében

a) a felsőoktatási intézményekbe elsősorban olyan jelentkezők vehetők fel, akik a középiskola elvégzése után legalább egy évet gyakorlati munkában töltöttek;

b) szakmunkásképesítéssel rendelkező jelentkezők felsőfokú technikumba középiskolai végzettség nélkül is felvehetők, ha a külön meghatározott felvételi vizsgát sikeresen leteszik;

c) a hallgatók a tanulmányi idő alatt — a képzés jellegétől függően — szakmai gyakorlatot folytatnak;

d) az üzemek a felsőoktatási intézményekkel együttműködve gondoskodnak a szakmai gyakorlatot folytató hallgatók szakmai képzését elősegítő munkahelyekre való beosztásáról, termelőmunkájuk díjazásáról, segítik a hallgatók szakmai és politikai fejlődését.

22. §. A felsőoktatási intézmények az oktató-nevelőmunka mellett művelik a szakterületükhöz tartozó tudományágakat, ennek érdekében alap- és alkalmazott kutatásokat folytatnak. Az üzemekkel való együttműködés alapján részt vesznek a népgazdaság előtt álló tudományos, kulturális, valamint műszaki és gazdasági feladatok megoldásában.

23. §. (1) A felsőoktatási intézményekben oklevelet az a hallgató kaphat, aki államvizsgát tett, illetőleg diplomatervet készített és azt sikeresen megvédte.

(2) A felsőoktatási intézményben szerzett oklevél felsőfokú végzettséghez kötött munkakörök betöltésére képesít.

A dolgozók iskolai oktatása

24. §. (1) A tanköteles koron túllevő dolgozók munkájuk mellett a felnőttek oktatásának sajátos követelményeihez igazodó esti vagy levelező oktatás keretében végezhetik el az általános iskolát, továbbá középfokú, illetőleg felsőfokú képesítést szerezhetnek.

(2) Az esti oktatás órarendben meghatározott heti rendszeres foglalkozásokkal, a levelező oktatás pedig tanulmányterv mellett, időszakonként kötelező foglalkozásokkal biztosítja, hogy a dolgozók az oktatási intézmények tantervi követelményeinek eleget tehessenek.

(3) Az esti és levelező oktatás résztvevői az előírt vizsgák sikeres letétele után az intézmények nappali tagozatán szerzett képesítéssel azonos értékű képesítést szereznek.

25. §. A dolgozók esti és levelező oktatása az oktatási intézmények külön tagozatain vagy az e célra elsősorban az üzemekben szervezett oktatási intézményekben történik.

Az oktatásban részt vevők kedvezményei

26. §. (1) A középfokú oktatási intézmények tanulói mentesek a beíratási és tandíj fizetése alól.

(2) A közép- és felsőfokú intézményekben tanuló arra érdemes személyeket a Minisztertanács által meghatározott feltételek mellett ösztöndíjban vagy más juttatásban lehet részesíteni.

(3) Az esti és levelező oktatásban továbbtanuló dolgozók a Minisztertanács által meghatározott feltételekkel egyéb kedvezményekben is részesíthetők.

Az oktatási intézmények oktatói és nevelői

27. §. (1) Az oktatási intézményekben olyan megfelelő képesítésű oktató működhet, aki világnézeti, erkölcsi, politikai, pedagógiai és szakmai szempontból egyaránt alkalmas arra, hogy az ifjúságot szocialista szellemben nevelje és előkészítse a gyakorlati életre.

(2) Az oktatási intézmények oktatóinak kötelességük, hogy szakmai, gyakorlati és pedagógiai felkészültségük színvonalát állandóan növeljék, eszmei-politikai képzettségüket fejlesszék.

28. §. Az állam a felelősségteljes munkát végző oktatókat a kulturális forradalomban, az ifjúság nevelésében és a jövő nemzedéknek szocialista emberré formálásában elért eredményeikért elismerésben részesíti.

A z o k t a t á s - n e v e l é s i r á n y í t á s a

29. §. (1) Az oktatás-nevelés elvi, politikai, pedagógiai, módszertani és szakmai egységességét a művelődésügyi miniszter és az egyes oktatási intézmények szerint illetékes miniszterek együttesen biztosítják.

(2) Az (1) bekezdésben foglalt feladatokat az alsó- és a középfokú oktatásban az illetékes miniszterek a tanácsokkal együtt látják el.

A t á r s a d a l o m k ö z r e m ű k ö d é s e a z o k t a t ó - n e v e l ő m u n k á b a n

30. §. A törvény célkitűzéseinek megvalósítása az egész társadalom ügye: az oktatási intézmények dolgozóinak, az illetékes minisztériumoknak, az üzemeknek, a tömegszervezeteknek és a szülői munkaközösségeknek együttes feladata.

31. §. (1) Az üzemek és oktatási intézmények dolgozóinak együttes feladata olyan kapcsolatok létrehozása, amelyek révén a tanuló-ifjúság megismerkedik az üzemek és a munkások életével. Kötelesek továbbá kölcsönösen elősegíteni, hogy a tanulóifjúság és a dolgozó fiatalok között szoros barátság alakuljon ki, amely egymás munkájának megbecsülését és az ifjúság egybeforrását szolgálja.

(2) A tanulók gyakorlati képzéséhez szükséges üzemi feltételeket az üzemek biztosítják.

(3) Az állami, szövetkezeti, társadalmi szervek társadalmi ösztönzői adományozásával segítik elő az arra érdemesek továbbtanulását.

32. §. Az iskolák nevelési célkitűzéseinek megvalósításában a Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség és a Magyar Úttörők Szövetsége hatékony segítséget nyújtanak.

33. §. Az oktatási intézmények dolgozói az iskolai nevelőmunka továbbfejlesztésében, valamint az iskolai és a szülői nevelés össz-

hangjának biztosításában a Pedagógus Szakszervezet, a Magyar Nők Országos Tanácsa és a szülői munkaközösségek segítőkészségére támaszkodnak.

Vegyes és átmeneti rendelkezések

34. §. (1) A továbbképző iskolát végzett tanuló szakmunkás-tanuló iskolában és intézetben, —

a szakmunkás-tanuló iskolát (intézetet) végzetek középfokú iskolában, —

a felsőfokú technikumot és felsőfokú intézetet végzett hallgatók pedig az egyetemeken, egyetemi jellegű főiskolákon és főiskolákon különbözeti vagy felvételi vizsga letétele mellett megfelelő tanulmányi idő beszámítással tanulhatnak tovább.

(2) A továbbtanulás lehetőségét meghatározott szakokon munkaviszonyban eltöltött, meghatározott ideig tartó gyakorlathoz is lehet kötni.

Hatálybalépítő rendelkezések

35. §. (1) Ez a törvény kihirdetése napján lép hatályba, végrehajtásáról a Minisztertanács — az éves tervek és a költségvetés nyújtotta anyagi keretek között — gondoskodik.

(2) A jelenleg működő középfokú technikumokat az állami költségvetés és a népgazdasági tervek biztosította keretek között a Minisztertanács fokozatosan szervezi át felsőfokú technikumokká, illetőleg szakközépiskolákká. Az átszervezésig a technikumok működésüket a jelenlegi rendelkezések alapján továbbfolytatják.

(3) E törvény hatálybalépésével hatályukat veszítik a tankötelezettségről és az általános iskoláról szóló, az 1959. évi 29. számú törvényerejű rendelettel módosított 1951. évi 15. számú törvényerejű rendelet 1. §-ának (1) bekezdése, 2. §-a, 5. §-a, 10. §-ának (1) bekezdése és 13. §-ának (1) bekezdése, valamint a felsőoktatási intézmények szervezeti kérdéseiről szóló 1956. évi 4. számú törvényerejű rendelet 1. §-ának (1) bekezdése. A most említett jogszabályok egyéb rendelkezései, valamint az oktatási rendszerre vonatkozó egyéb törvényerejű rendeletek megfelelő rendelkezései pedig az általuk rendezett kérdéseknek e törvény végrehajtása során történő új szabályozásával egyidejűleg veszítik hatályukat.

TARTALOM

Ajtai Miklós: <i>A második ötéves terv helyes gazdaságpolitikánk töretlen folytatása</i>	3
Fehér Lajos: <i>Továbbfejlődésünk kulcskérdése: a mezőgazdasági termelés fejlesztése, a termelőerők növelése, a termelőségvetkeztek megszilárdítása</i>	19
Kállai Gyula: <i>Új oktatási törvényünk megvalósítása a kulturális forradalom teljes győzelmének záloga</i>	33
Kádár János: <i>A második ötéves terv időszakában lerakjuk a szocializmus alapjait, és megkezdjük a fejlett szocialista társadalom építését hazánkban</i>	46
Függelék	
Az országgyűlés nyilatkozata a német békeszerződésről	81
1961. évi II. törvény a Magyar Népköztársaság második ötéves népgazdaságfejlesztési tervéről	85
1961. évi III. törvény a Magyar Népköztársaság oktatási rendszeréről	115

614316

Athenaeum Nyomda

Felelős vezető: Soproni Béla igazgató

Szerkesztette: Rákos Imréné. A borítót Nagy Béla tervezte. Műszaki vezető: Szécsi Andor. Műszaki szerkesztő: Lengyel József. A szedést 1961. XI. 2-án kezdték meg.

Megjelent 1961. XI. 18-án 10 000 példányban. Terjedelm 3 (A/5) ív

TANULMÁNYOZZA!

A KOMMUNIZMUS ÉPÍTŐINEK KONGRESSZUSA

Tartalmazza Hruscsov elvtárs beszédeit, Kádár elvtárs felszólalását, az SZKP XXII. kongresszusa által elfogadott programot és határozatot

*

GRAFIKONOK!
TÁBLÁZATOK!

*

Kb. 450 old.

Ára : kb. 15,—Ft

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

OLVASSA!

TERJESSZE!

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS

*a kommunista és munkáspártok elméleti
és tájékoztató folyóirata*

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS

*a politikai munkások nélkülözhetetlen
segítőtársa*

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS

*elméleti cikkek, tanulmányok,
politikai-ideológiai viták*

Előfizethető minden pártszervezetben és a Kossuth
Könyvkiadó megyei, illetve kerületi kirendeltségein
Előfizetési ár: fél évre 24,— Ft. Egyes szám ára: 5,— Ft

